

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ

ΕΤΟΣ Ι * 38 * ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ · ΑΠΡΙΛΙΟΣ · ΜΑΪΟΣ · ΙΟΥΝΙΟΣ 2007 * ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32 * 7€

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

Ο ΘΕΟΣ ΕΡΜΗΣ

Σ. Νάγου ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

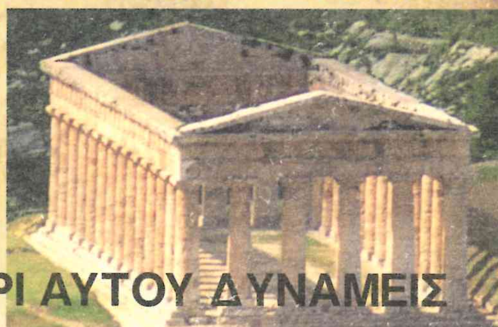
Ἰαμβλίχου ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ

ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΔΟΥ

Ραδάμανθυς-Αἰακὸς-Μίνως

ΠΕΡΙ ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ΘΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΟ 1991

Κέντρον Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, Γλώσσας καὶ Τέχνης

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΟΡΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἀπαγγέλλει στά Ἀρχαῖα Ἑλληνικά ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ

ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ ΤΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ

Διπλό CD, Διάρκειας 144΄ - 35.70€

Ἕνα μοναδικό ἔργο πού ἀποβλέπει στήν ὀρθή ἐκφώνηση καί ἐκμάθηση τῶν Ὕμνων πρός ὅλους τούς Ἕλληνες Θεούς, βοηθώντας τήν δημιουργία πνευματικοῦ κλίματος, γιά τήν ἐπιτέλεση Θεραπείας, Ἱερουργίας ἤ καί Θεοφανείας.

Κωδικός 3762

ISSN 1108-832800

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

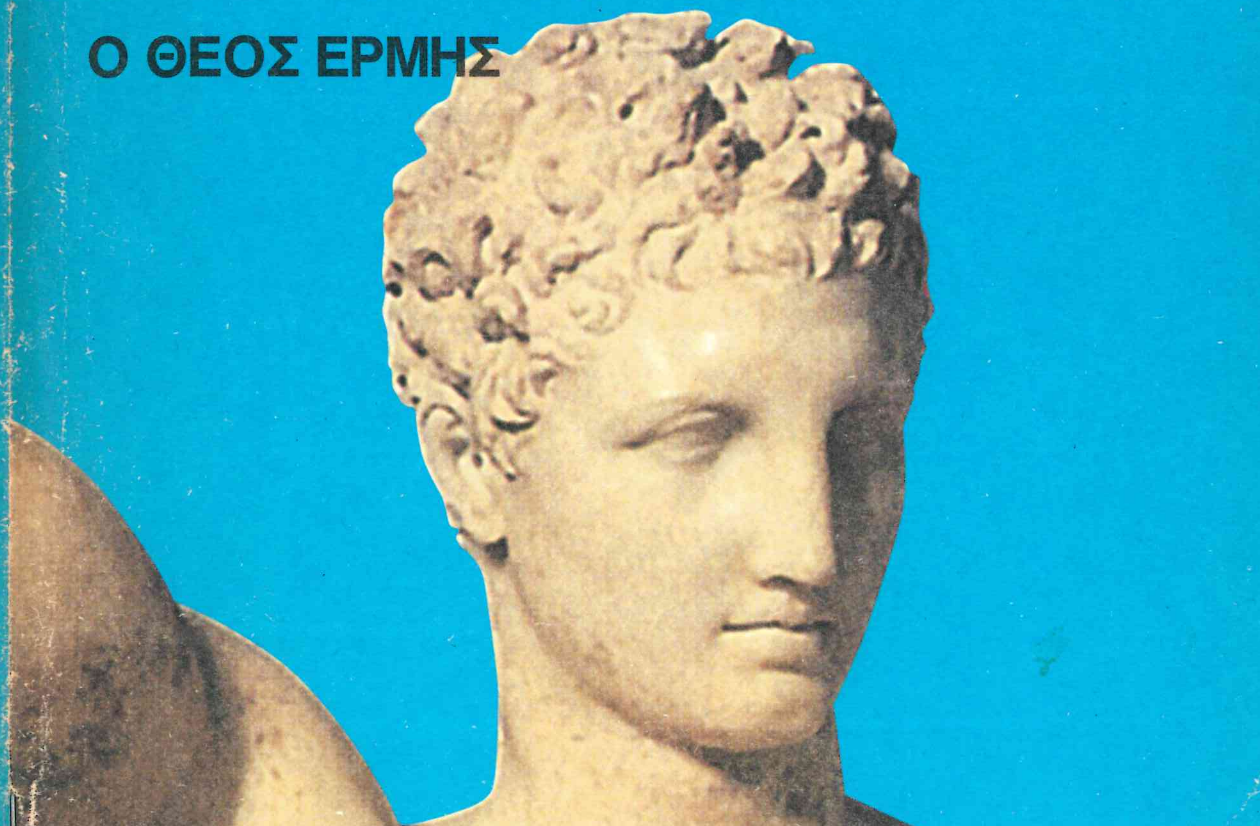
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ

ΕΤΟΣ Ι * 38 * ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ · ΑΠΡΙΛΙΟΣ · ΜΑΪΟΣ · ΙΟΥΝΙΟΣ 2007 * ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32 * 7€

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

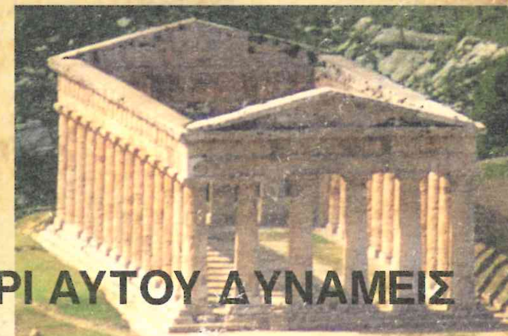
Ο ΘΕΟΣ ΕΡΜΗΣ

Σ. Νάγου ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Ἰαμβλίχου ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

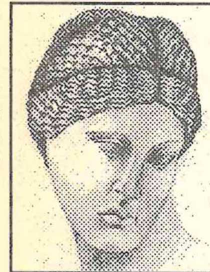

ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΔΟΥ
Ραδάμανθυς-Αἰακὸς-Μίνως

ΠΕΡΙ ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ
Ο ΘΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

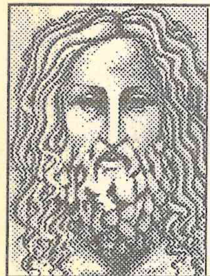

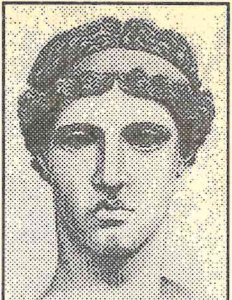

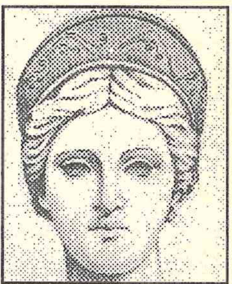

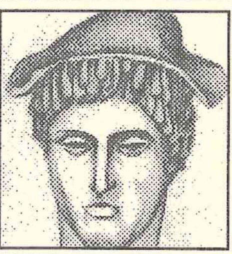
εἰς δόξαν τῶν ἱερῶν ἀριθμῶν καὶ νόμων καὶ τῶν ἐφόρων αὐτῶν, ἀθανάτων Ἑλλήνων Θεῶν

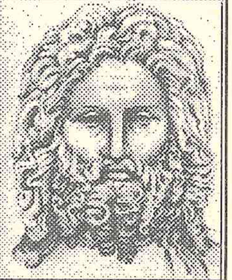
περιεχόμενα

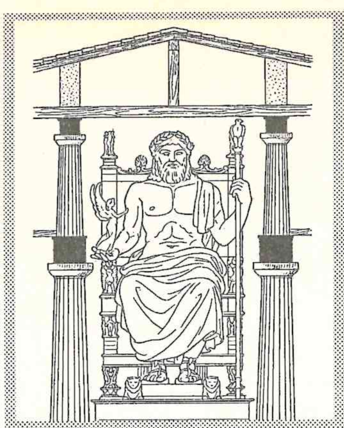

Η ΘΕΡΙΝΗ ΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Θερινὴ Τροπὴ τοῦ Ἡλίου ἔχουμε τὴν 21η Ἰουνίου. Κατὰ τὴν ἡμερομηνία αὐτὴν ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Καρκίνου καὶ ἔτσι εἰσερχόμαστε ἀστρονομικὰ στὴν ἐποχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἡ Θερινὴ Τροπὴ τοῦ Ἡλίου συμβολίζει τὸν πλήρη ἀποχωρισμὸ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ ἔρεβος καὶ τὴν εἴσοδό της στὴν διαρκῆ ἡμέρα. Ἀπὸ τὸ ἔρεβος ἀποχωρίζεται ἡ ψυχὴ ποὺ ἀπέβαλε τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ ἀπελευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ περιβάλλοντός της. Ἔτσι ἡ ψυχὴ ἀποκτᾶ τὴν τέλεια ἀθανασία.

Ἡ περίοδος ἀπὸ τὴν Θερινὴ Τροπὴ τοῦ Ἡλίου μέχρι τὴν Φθινοπωρινὴ Ἰσημερία συμβολίζει τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία οἱ ψυχὲς τῶν μυστῶν, οἱ ὁποῖες ἀπέβαλαν ὁριστικὰ τὸ ἔρεβος, ἀποχωροῦν ἀπὸ τὸ γήινο περιβάλλον καὶ εἰσέρχονται στὴν διαρκῆ ἡμέρα. Οἱ ψυχὲς ὅμως ἐκεῖνες ποὺ δὲν κατόρθωσαν νὰ ἀποβάλουν τὸ ἔρεβος καὶ παραμένουν στὸ γήινο περιβάλλον πρέπει νὰ συλλέξουν τοὺς καρποὺς τῶν ὅσων ἔχουν πετύχει μέχρι τώρα, νὰ ἀνασυντάξουν τὶς δυνάμεις τους καὶ νὰ συνεχίσουν τὶς προσπάθειές τους. Στὸ φυτικὸ ἐπίπεδο ἔχουμε τὴν μεταμόρφωση τῶν ἀνθέων σὲ καρπούς, τὴν ὡρίμανση τῶν καρπῶν καὶ τὴν συλλογή τους, οἱ ὁποῖοι θὰ μᾶς χρησιμεύσουν γιὰ τὴν συντήρησή μας κατὰ τὴν περίοδο τοῦ χειμῶνος.

Ὁ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ μὲ εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Θερινῆς Τροπῆς τοῦ Ἡλίου, εὔχεται πρὸς ὅλους τοὺς ἀναγνῶστες του ὅπως ὁ πνευματικὸς Ἥλιος τοὺς χαρίσει περισσότερο Φῶς καὶ ἡ μητέρα Γῆ περισσότερα ἀγαθά.

Ἰδεοθέατρον - Ἀθηνᾶ Ὑγεία

τριμηνιαία ἔκδοσις

Ἔτος Ι Ἀρ. Τεύχους 38

Ἀπρίλιος-Μάϊος-Ἰούνιος 2007

Γραφεῖα: Στουρνάρη 57, 104 32 Ἀθῆναι

Τηλ.: 210.52.37.543,

Φάξ: 210.52.26.694

Τιμὴ τεύχους 7 ΕΥΡΩ

ΓΙΑ ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ,

ἀποστείλατε ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ (28 ΕΥΡΩ) στὸ ὄνομα ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, 104.32 ΑΘΗΝΑ

ἢ καταθέσατε 28 ΕΥΡΩ στὴν Alpha Bank Ἀρ. Λογαριασμοῦ 104.002.786.016.548 στὸ ὄνομα: Ἀντ. Ἀναστασάκης

ἢ τηλεφωνήσατε στὸ 210.52.37.543

Συνδρομὲς ἐξωτερικοῦ: 56 ΕΥΡΩ.

Τὰ κείμενα, ὅπως καὶ ἡ γλῶσσα κάθε δημοσιεύματος ἀπηχοῦν τὶς ἀπόψεις τοῦ ἑκάστοτε συγγραφέως.

Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης

Ἀντ. Ἀναστασάκης - Ραδάμανθυς

Ἀρχισυντάκτις: Αἰκ. Γαβρᾶ - Εὐρυνόμη

Καλλιτεχνικὴ ἐπεξεργασία - Στοιχειοθεσία

Διορθώσεις: Φυλλίτσα Ἀναπνιώτου - Ἀθηναΐς

Ἐκτύπωσις: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου

Δ. Σιταρᾶς, Λευκάδος 9 Μοσχᾶτο

ISSN 1108-832 X

ΔΕΚΑΗΜΕΡΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

"MAGNA GRECIA" ΣΙΚΕΛΙΑ - ΚΑΛΑΒΡΙΑ - ΑΠΟΥΛΙΑ

23/7/2007 - 1/8/2007

μὲ παράλληλη ἐπιμόρφωση Πυθαγορείου Διδασκαλίας.

Συνοδεύουν ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης (Διδάσκων Πανεπιστημίου, διευθυντὴς Ἰδεοθεάτρου) καὶ ἡ Εὐρυνόμη Γαβρᾶ (ὑπ. δρ. Φιλοσοφίας).

1η ΗΜΕΡΑ (23/7)

Συγκέντρωση στὸ Ἰδεοθέατρον καὶ ἀναχώρηση γιὰ τὴν Πάτρα. Ἄφιξη καὶ μετὰ ἀπὸ διατυπώσεις, ἐπιβίβαση στὸ πλοῖο. Διανυκτέρευση ἐν πλῷ.

2η ΗΜΕΡΑ (24/7) : ΜΠΑΡΙ - ΤΑΟΡΜΙΝΑ - ΝΑΞΟΣ

Ἄφιξη τὸ πρωὶ ὥρα 8.00. Ἀναχώρηση γιὰ τὴν περιοχὴ τῆς Ταορμίνας. Στὴ διαδρομή μας διασχίζοντας τὴν Κοιλάδα τῆς Κατάνης, ὅπου στὸ τοπίο δεσπόζει ὁ ὄγκος τῆς Αἴτνας, μεγαλύτερο ἡφαίστειο τῆς Εὐρώπης (3.323 μ.). Ταορμίνα, ἕνας τόπος ἀσύγκριτος, ἕνα ὄνομα ποὺ τραγουδᾶ στὰ τουριστικὰ φυλλάδια, ροδοδάφνες πάνω στὸ γαλάζιο τοῦ Ἰονίου. Θὰ ξεναγηθοῦμε στὸ ἀρχαῖο θέατρο τῆς Ταορμίνας (διάμετρος 109 μ.). Ὅπως ἀκριβῶς στὶς Συρακοῦσες, οἱ Ἕλληνες ἐπέλεξαν κι ἐδῶ ἕνα θαυμάσιο διάκοσμο γιὰ νὰ ἐγκαταστήσουν τὸ θέατρό τους κι ἔτσι ἡ θέα ἀποτελοῦσε μέρος τοῦ θεάματος. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψη, ἀναχώρηση γιὰ τὴν πόλη Νάξος. Τακτοποίηση στὸ ξενοδοχείο, δεῖπνο, διανυκτέρευση.

3η ΗΜΕΡΑ (25/7) : ΝΑΞΟΣ - ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ - ΝΑΞΟΣ

Πρόγευμα καὶ ἀναχώρηση γιὰ τὶς Συρακοῦσες. Ἐκεῖ, στὸ νησάκι τῆς Ὀρτυγίας, τὸ ἑλληνικὸ λίκνο-καρδιὰ τῶν Συρακουσῶν θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνα. Χτισμένος στὶς ἀρχὲς τοῦ 8ου αἰῶνα εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους τῶν Δωρικῶν ναῶν τῆς Σικελίας. Κατόπιν στὴ Νεάπολη: ὁ βωμὸς τοῦ Ἱέρωνα ποὺ προοριζόταν γιὰ τὶς δημόσιες θυσίες καὶ κτίστηκε τὸ 228 π.Χ. καὶ τὸ ρωμαϊκὸ ἀμφιθέατρο (140 μ. ἐπὶ 119 μ.) ἔχει κτιστεῖ τὸν 3ο μ.Χ. αἰῶνα.

Τὸ ἑλληνικὸ θέατρο (διάμετρος 138 μ.) σκαμμένο κατὰ μεγάλο μέρος μέσα στὸ βράχο, μποροῦσε νὰ δεχτεῖ στὶς 61 κερκίδες του, περὶ τοὺς 15.000 θεατές. Τὸ λατομεῖο τοῦ Παραδείσου ἀπ' ὅπου βγῆκαν τὰ ὑλικὰ γιὰ τὸ κτίσιμο τῶν Συρακουσῶν, καλύπτεται σήμερα ἀπὸ κήπους. Ἐκεῖ μέσα βρίσκεται καὶ τό "αὐτὶ τοῦ Διονυσίου", τεχνητὴ σπηλιά, ποὺ σύμφωνα μ' ἕναν θρύλο χρησίμευε στὸν Διονύσιο γιὰ νὰ ὑποκλέπτει τὶς συνομιλίες τῶν αἰχμαλώτων του. Οἱ ἀκουστικὲς δυνατότητες τῆς σπηλιᾶς εἶναι ἀξιοσημείωτες. Ἐπιστροφὴ στὴ Νάξο τὸ ἀπόγευμα, δεῖπνο, διανυκτέρευση.

4η ΗΜΕΡΑ (26/7) : ΑΚΡΑΓΑΝΤΑΣ

Τὸ πρωὶ ἀναχωροῦμε γιὰ Ἀκράγαντα μέσω τῆς Κατάνια, διασχίζοντας κάθετα τὴν κεντρικὴ Σικελία. Θὰ γίνει ἐκτενὴς ξενάγηση στὸν τεράστιο ἀρχαιολογικὸ χῶρο τῆς κοιλάδας τῶν θεῶν. Ὁ ναὸς τῆς Δήμητρας ποὺ ἀναγέρθηκε περὶ τὸ 480-460 π.Χ. καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς Σικελικοὺς ναοὺς (112 μ. ἐπὶ 56 μ.) ἦταν μοναδικὸς στὸν ἑλληνικὸ κόσμο. Δὲν εἶχε κιονοστοιχία ἀλλὰ ἕνα τετράπλευρο μὲ συμπαγὴ τοῖχο ποὺ ρυθμιζόταν ἀπὸ τοιχοφυεῖς ἡμικίονες. Στὰ μεσοκιόνια εἶχαν τοποθετηθεῖ ἄτλαντες ποὺ μὲ τοὺς βραχίονές τους ὑποβάσταζαν τὸ ἐπιστύλιο. Ὁ ναὸς τοῦ Ἡρακλῆ, ἕνας περίπτερος ἑξάστυλος ναὸς μὲ 15 κίονες στὶς μεγάλες πλευρές. Εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τοῦ Ἀκράγαντα. Τέλος ὁ ναὸς τῆς Ἥρας ἐπιβεβαιώνει τὴν ἤρεμη δύναμή του μέσα σ' ἕνα τοπίο μοναχικό, στὴν ἄκρη τοῦ βραχώδους λόφου, ὅπου ἀκόμη μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ ὑπόλοιπα ἑλληνικῶν ὀχυρώσεων. Τὸ ἐπιστύλιο καὶ οἱ κίονες τῆς Β πλευρᾶς εἶναι σχεδὸν ἀνέπαφα. Παντοῦ γύρω μας νεκροπόλεις διαφόρων ἐποχῶν, σπίτια ἑλληνικοῦ τύπου, ψηφιδωτὰ δάπεδα καὶ ὁ Ἀκράγας, ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ πολιτεία, πνιγμένη μέσα σ' ἀμυγδαλιὲς καὶ πεῦκα ἀντικρύζει τὸ παρελθόν.... Τακτοποίηση στὸ ξενοδοχεῖο, δεῖπνο, διανυκτέρευση.

5η ΗΜΕΡΑ (27/7): ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ - ΠΑΛΕΡΜΟ

Ἐπίσκεψη στὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλης τοῦ Σελινούντα. Στὸ ὀροπέδιο Μαρινέλα προβάλλει τὴν κιονοστοιχία του σ' ἕνα θαυμάσιο τοπίο ὁ ναὸς τῆς Ἥρας, ἕνας δεύτερος ναὸς ἀφιερωμένος στὴν Ἀθηνᾶ, καὶ ἕνας τρίτος στὸν Ἀπόλλωνα. Τέλος, θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὰ ἐρείπια τοῦ χθόνιου ἱεροῦ τῆς Μαλοφόρου, ὅπου σταματοῦσαν οἱ ἐπικήδειες πομπὲς ποὺ κατευθύνονταν στὴν νεκρόπολη τῆς Μανικαλούγκα. Μετὰ τὴν ξενάγηση, λίγη ξεκούραση καὶ ἀναχώρηση γιὰ τὸ Παλέρμο (πρωτεύουσα τῆς Σικελίας). Τακτοποίηση στὸ ξενοδοχεῖο, διανυκτέρευση.

6η ΗΜΕΡΑ (28/7) : ΠΑΛΕΡΜΟ-ΚΕΦΑΛΟΥ-ΡΗΓΕΙΟΝ

Πρωινὴ ξενάγηση στὸ Παλέρμο καὶ στὴ συνέχεια ἀναχώρηση ἀπὸ Παλέρμο μὲ σταθμὸ στὴν Κεφαλοῦ καὶ στὴ Μεσσηνία, μεγάλο ἐμπορικὸ κέντρο, γενέτειρα τοῦ Μεγάλου Σικελοῦ Ζωγράφου Ἀντονέλο ντα Μεσσίνα, ὅπου θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸν περίφημο ναό - ΝΟΡΜΑΝΔΙΚΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ - ΔΥΟΝΟ - μὲ τὸ κωδωνοστάσι μὲ τὸ μεγαλύτερο ἀστρονομικό - μηχανικὸ ρολόϊ τοῦ κόσμου. Θὰ περάσουμε μὲ φέρυ-μπὼτ τὸ στενὸ τῆς Μεσσίνας καὶ θὰ φθάσουμε στὸ Ρήγειο. Τακτοποίηση, δεῖπνο, διανυκτέρευση.

7η ΗΜΕΡΑ (29/7) : ΡΗΓΕΙΟ - ΚΡΟΤΩΝ

Τὸ πρωὶ θὰ ξεναγηθοῦμε στὸ περίφημο Εθνικὸ Μουσεῖο, ὅπου δεσπόζει τὸ Ἑλληνικὸ μεγαλεῖο μὲ τὰ περίφημα χάλκινα ἀγάλματα ποὺ ἀποδίδονται στὸν Φειδία, καὶ οἱ συλλογές του ἀπεικονίζουν καλύτερα τὴ Μεγάλη Ἑλλάδα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ἐποχῆς της. Ἐπίσης ἐδῶ βρίσκεται καὶ ἡ περίφημη πινακοθήκη ποὺ συνοψίζει τὴν Καλαβρία ἀπὸ τὴν προϊστορία ὡς τὸ Μεσαίωνα. **Ἐργασίες Πανσελήνου Διὸς στὸ ἱερὸ τῶν Πυθαγορείων.**

Στὴ συνέχεια, ἀναχώρηση γιὰ τὴν ἐπίσκεψη στὸν Κρότωνα, ὅπου ἔζησε καὶ ἐδίδαξε ὁ Πυθαγόρας. Παραμονὴ στὸν Κρότωνα. Τακτοποίηση στὸ ξενοδοχεῖο μας, δεῖπνο. Διανυκτέρευση.

8η ΗΜΕΡΑ (30/7) : ΛΕΤΣΕ - ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΑ ΧΩΡΙΑ

Θὰ ξεκινήσουμε γιὰ τὴν πόλη Λέτσε, ξακουστὴ Ἑλληνόφωνη Πανεπιστημιούπολη ποὺ ὀνομάζεται "Φλωρεντία τοῦ Μπαρόκ", γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν Μνημείων στὸ ρυθμὸ αὐτό, ποὺ χτίστηκαν στὸ ἐμπορικὸ κέντρο.

Ἐπίσκεψη σὲ Ἑλληνόφωνα χωριά, ἐλεύθερος χρόνος γιὰ περιήγηση τῆς γραφικῆς πόλης καὶ βραδινὴ ἐκδήλωση μὲ Ἑλληνόφωνους. Διανυκτέρευση.

9η ΗΜΕΡΑ (31/7) : ΛΕΤΣΕ - ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ

Μετάβαση στὸ λιμάνι μέσω μιᾶς ὡραιοτάτης διαδρομῆς διασχίζοντας τοὺς περίφημους ἐλαιῶνες τῆς Ἀπουλίας. Ἐπιβίβαση στὸ πλοῖο γιὰ Πάτρα.

Διανυκτέρευση στὸ πλοῖο.

10η ΗΜΕΡΑ (1/8) : ΠΑΤΡΑ - ΑΘΗΝΑ

Ἄφιξη στὴν Πάτρα καὶ ἐπιστροφὴ στὴν Ἀθήνα.

Κόστος ἐκδρομῆς: 1.200 Ε - Γιὰ παιδιὰ κάτω τῶν 11 ἐτῶν 800 Ε.
Προκαταβολὴ 200 Ε, δυνατότητα πληρωμῆς μέρους τοῦ ποσοῦ καὶ μὲ κάρτα.

Ὀργάνωση: ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ (Πανελλήνιο Φιλοσοφικό - Κοινωνικό - Πολιτιστικό Σωματεῖο) καὶ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ.

Πληροφορίες κρατήσεις θέσεων: 210. 52.37.543

Σ. ΝΑΓΟΥ
ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ
Ἡ κατάσταση τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ὀργανικοῦ της μέσου

Πρὶν νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐξέταση τοῦ θέματος αὐτοῦ, θεωροῦμε ἀναγκαῖο νὰ ἐπανέλθουμε σὲ ὁρισμένα σημεῖα τῶν προλεχθέντων διὰ μιᾶς πιὸ ἐμπεριστατωμένης μελέτης τῆς ἐννοίας τῶν πνευματικῶν νόμων καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς βάσεως ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔχουν στηριχθεῖ οἱ δημιουργηθέντες καὶ ἐφαρμοζόμενοι πνευματικοὶ νόμοι στὶς κοινωνίες τῶν πνευματικῶν κόσμων ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ρυθμίζουν τὶς σχέσεις τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν.

Οἱ νόμοι ποὺ διακανονίζουν τὶς σχέσεις τῶν ἄνευ ἐνεργητικοῦ μέσου (ὀργανισμοῦ) ψυχῶν καθὼς καὶ ἐκείνων ποὺ διακανονίζουν τὶς σχέσεις τῶν ψυχῶν ἐκείνων ποὺ ἔχουν ἐνεργητικὰ μέσα ὑπέρτερα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔχουν ἐξαρτηθεῖ καὶ κατὰ τὴν παρασκευή τους καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογή τους ἀπὸ δύο τινά α) ἀπὸ τὴν πνευματικὴ κατάσταση στὴν ὁποία εὑρέθησαν τὰ νομοθετήσαντα τοὺς νόμους αὐτοὺς πνεύματα, δηλαδὴ τὴν κατάσταση ἡ ὁποία ἐμφανίσθηκε δυνάμει τῆς πνευματικῆς τους ἐξελίξεως καὶ τῶν ἰδεῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖες ἔδωσαν τὴν ἀπαιτούμενη κατεύθυνση ὅπως ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν πνευματικῶν ὑπάρξεων πληροῦται ἐνδελεχέστερα καί ἄνευ παρεμποδίσεως καὶ κωλυμάτων δημιουργημένων ἀπὸ ἔλλειψη ἐπαρκῶν τους γνώσεων καί β) ἀπὸ τὴν πνευματικὴ κατάσταση, δηλαδὴ τὸ βαθμὸ τῆς ἐξελίξεως στὸν ὁποῖο εὑρίσκονται τὰ πνεύματα ἐπὶ τῶν ὁποίων θέλουν ἐφαρμοσθεῖ οἱ νόμοι αὐτοί, εὐθύς ὡς ἀποχωρισθοῦν αὐτὰ ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα ἐνεργητικά τους μέσα.

Οἱ δημιουργηθέντες πνευματικοὶ νόμοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι οἱ αὐτοὶ δι' ὅλες τὶς ἐξελικτικές καταστάσεις τῶν πνευμάτων, ἀλλὰ ἀνάλογοι αὐτῶν καὶ αὐτό, διότι δὲν ἔχουν ὅλα τὰ πνεύματα ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως στὴν ὁποία εὑρίσκονται τὶς αὐτὲς δυναμικότητες καὶ ἐξ αὐτοῦ δὲν δύνανται νὰ ἀσκηθοῦν ὑπ' αὐτῶν οἱ ἴδιοι πνευματικοὶ νόμοι, ἀλλὰ καὶ οὔτε οἱ ἴδιοι αὐτοὶ νόμοι νὰ τὰ ἐπιβοηθοῦν στὴν σχετική τους πρόοδο.

Πλὴν ὅμως, ἐκεῖνο ποὺ ἐλήφθη ὡς βάση διὰ τὴν σύσταση καὶ ἄσκηση τῶν πνευματικῶν αὐτῶν νόμων, εἶναι τὸ ὅτι οἱ νόμοι αὐτοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαφέρουν κατὰ τοὺς σκοπούς τούς ὁποίους ἔχουν πρὸς πλήρωση, αὐτοὺς ποὺ καθορίζονται ὑπὸ τῶν νόμων τῶν οὐσιῶν τῆς Φύσεως διὰ τῶν ὁποίων τὰ πάντα δη-

νεκῶς προάγονται στὶς ἐνέργειές τους καὶ ὅτι οὐδέποτε οἱ πνευματικοὶ νόμοι αὐτοὶ πρέπει νὰ παρεκλίνουν τῶν μεγάλων αὐτῶν γραμμῶν ποὺ καθορίζουν οἱ νόμοι τῶν οὐσιῶν της.

Νόμοι πνευματικῶν ὑπάρξεων οἱ ὁποῖοι δὲν στηρίζονται στὰ θεμέλια τῶν οὐσιῶν τῆς Φύσεως, πάσης φύσεως ἀκόμη καὶ τῆς καθόλου πνευματικῆς φύσεως, καθίστανται ἀντιδραστικοὶ κατὰ πάσης πνευματικῆς προόδου. Αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπῆρξε καὶ τὸ αἴτιο τῆς διὰ πνευματικῶν νόμων κοινωνικῆς ὀργανώσεως πάντων τῶν νοητικῶν κόσμων.

Τὶς Ἀρχὲς τῶν νοητικὰ ὑπερτέρων τοῦ ἀνθρώπου πνευμάτων ἀποτελοῦν οἱ γνώσεις τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους πληροῦν οἱ νόμοι τῆς Φύσεως καὶ βάσει τῶν Ἀρχῶν αὐτῶν γίνονται οἱ νόμοι τῶν πνευματικῶν κοινωνιῶν.

Οἱ Ἀρχὲς αὐτὲς ἀναγνωρίζουν ὡς φυσικὸ δικαίωμα πάσης πνευματικῆς ὑπάρξεως τὴν ἐλευθέρα διάθεση, τὴν περιορίζουν ὅμως διὰ πνευματικοῦ νόμου ὅταν ἐκτείνεται ἡ ἐνέργειά της πρὸς παρεμπόδιση τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος τῆς προόδου τῶν ἄλλων καὶ διὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ πνευματικοὶ νόμοι σέβονται μὲν τὶς ἀτομικὲς διαθέσεις τῶν πνευμάτων ἐκείνων ποὺ δὲν θέλουν νὰ ὑποτάσσωνται στοὺς νόμους, καταλογίζουν ὅμως σ' αὐτὰ εὐθύνες οἱ ὁποῖες ὡς συνέπεια ἔχουν τὴν μὴ πρόοδό τους.

Τοῦτο, λόγω τοῦ ὅτι ἀντιστρατεύονται τὶς κοινωνικὲς ὀργανώσεις τῶν πνευμάτων διὰ τῶν ὁποίων ἐπιβοηθοῦνται σὲ πρόοδο ὅλα τὰ πνεύματα τὰ ὁποῖα τὶς ἀποτελοῦν. Οἱ καταλογιζόμενες ὅμως εὐθύνες ἐπὶ τῶν ἀτακτούντων αὐτῶν κατὰ τῶν νόμων, δέν ἀποσκοποῦν σὲ τίποτα ἄλλο παρὰ στὸ νὰ γίνονται δίδαγμα πρὸς ἐπαναφορά τους στὴν πραγματικὴ ὁδὸ τῆς προόδου.

Διὰ τῶν νόμων τῶν πνευματικῶν κόσμων πρὸ παντὸς ἐπιζητεῖται ἡ ἐξυπηρέτηση τῆς προόδου πάντων τῶν ἀποτελούντων αὐτοὺς πνευμάτων καὶ ἡ ἐπίτευξη τῆς ἁρμονικῆς τους διαθέσεως πρὸς τὸ σύνολό τους.

Ἡ ἐπίτευξη τῆς ἁρμονικῆς διαθέσεως ἔχει ὡς ἄμεσο ἀποτέλεσμα τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἀλληλεπίδραση καὶ δι' αὐτῆς, τὴν ἐπιβοήθηση πρὸς ἐξέλιξη τῶν κατωτέρας ἐνεργητικῆς δυναμικότητας πνευμάτων ὑπὸ τῶν ἀνωτέρας τοιαύτης. Διὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν πνευματικῶν αὐτῶν νόμων ἐπιζητεῖται κάτι ἀνάλογο ἐκείνου τὸ ὁποῖο παρατηροῦμε σὲ ὁλόκληρη τὴ φύση τῶν μορφῶν τοῦ Γηίνου Κόσμου διὰ τῆς μεταξύ τῶν μορφῶν τῆς ἀλληλεπιδράσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν μορφῶν τοῦ Κόσμου αὐτοῦ πρὸς τοὺς Κόσμους τοῦ οὐρανοῦ διὰ τοῦ φωτὸς τῶν ὁποίων προάγεται ὅλη ἡ ὀργανικὴ ζωὴ τῆς Γῆς.

Ἡ εἰκὼν αὐτὴ τῶν Κόσμων ἀναλογικὰ μεταφέρεται στὶς σχέσεις τῶν πνευματικῶν Κόσμων, τὶς ὁποῖες σχέσεις καθορίζουν οἱ διέποντες αὐτοὺς πνευματικοὶ νόμοι. Ἑτέρα ἐπίσης εἰκόνα ἐμφανίζουν τὰ ὄντα τῆς Γῆς στὴν ὅλη ἀνελικτική τους κλίμακα. Ἀναλογικὰ καὶ ἡ εἰκὼν αὐτὴ μεταφέρεται στὴν δυναμικὴ πνευματικὴ κατάσταση τῶν πνευμάτων ἐκείνων ποὺ ἀποτελοῦν τοὺς πνευματικοὺς κόσμους. Καὶ αὐτὰ ἔχουν καταγεῖ σὲ διάφορες βαθμίδες μιᾶς σχετικῆς κλίμακας, τὰ ὅρια τῆς ὁποίας ἔχουν ὁρισμένες διαστάσεις, ὅπως ἔχουν διαστάσεις καὶ τὰ ὅρια τῆς κλίμακας τῶν ὄντων τῆς Γῆς. Ἀνάλογες τοῦ εἴδους αὐτοῦ κλίμακες ὑπάρχουν πολλὲς στοὺς "ἀπείρους" πνευματικοὺς κόσμους.

Τὴν ἔννοιά τους δυνάμεθα νὰ τὴν συλλάβουμε ἀναλογικὰ ἐξ ὅσων γνωρίζουμε διὰ τῆς ἀναγωγῆς τῆς σκέψεώς μας ἐξορμωμένη στὸν σχηματισμό της ἐκ τῆς φανερῆς ὑπάρχουσας στὴν διάνοιά μας κλίμακας τῶν ὄντων τῆς Γῆς καὶ τῆς διαφορετικῆς τους καταστάσεως.

Ἐπὶ ὅλων αὐτῶν τῶν κλιμάκων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ ἀσκοῦνται οἱ ἴδιοι πνευματικοὶ νόμοι, διότι ἡ δυναμικὴ φύση τῶν πνευμάτων αὐτῶν εἶναι διαφορετική, ὅπως ἐπίσης εἶναι διαφορετικὴ ἡ φύση τῶν πνευμάτων ἐκείνων ποὺ εὑρίσκονται στὶς διάφορες βαθμίδες τους. Κατ' ἀκολουθίαν, οἱ νόμοι τοὺς ὁποίους δημιουργοῦν τὰ πνεύματα πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογοι τῆς δυναμικῆς καταστάσεως τῶν πνευμάτων ἐκείνων ποὺ εὑρίσκονται στὶς διάφορες βαθμίδες καὶ κλίμακες, ὥστε νὰ δύνανται νὰ τοὺς ἀσκοῦν καὶ ἀπρόσκοπτα νὰ προχωροῦν σὲ περαιτέρω πρόοδό τους.

Σχετικὰ μὲ τὸν πνευματικὸ κόσμο, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἄμεση σχέση πρὸς τὸ ἐξελισσόμενο πνεῦμα τῆς Γῆς καὶ κατέχει στὶς πνευματικὲς Ἀρχὲς ὅπως "ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν" διακανονίζει τὶς σχέσεις τῶν πνευμάτων τῆς Γῆς καὶ προστατεύει τὴν πρόοδό τους, ἐπραγματεύθη καὶ ἀπεκάλυψε σχετικὲς ἀλήθειες ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ παράδοση διὰ σχετικῶν εἰκόνων ἱστορικῶν γεγονότων τῆς Τιτανομαχίας καὶ Γιγαντομαχίας καὶ τῆς, ἐν συνεχεία, δημιουργίας τοῦ πνευματικοῦ Ὀλύμπου.

Ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ παρόντος, μόνον ὀλίγα τινά δυνάμεθα νὰ ἀναφέρουμε.

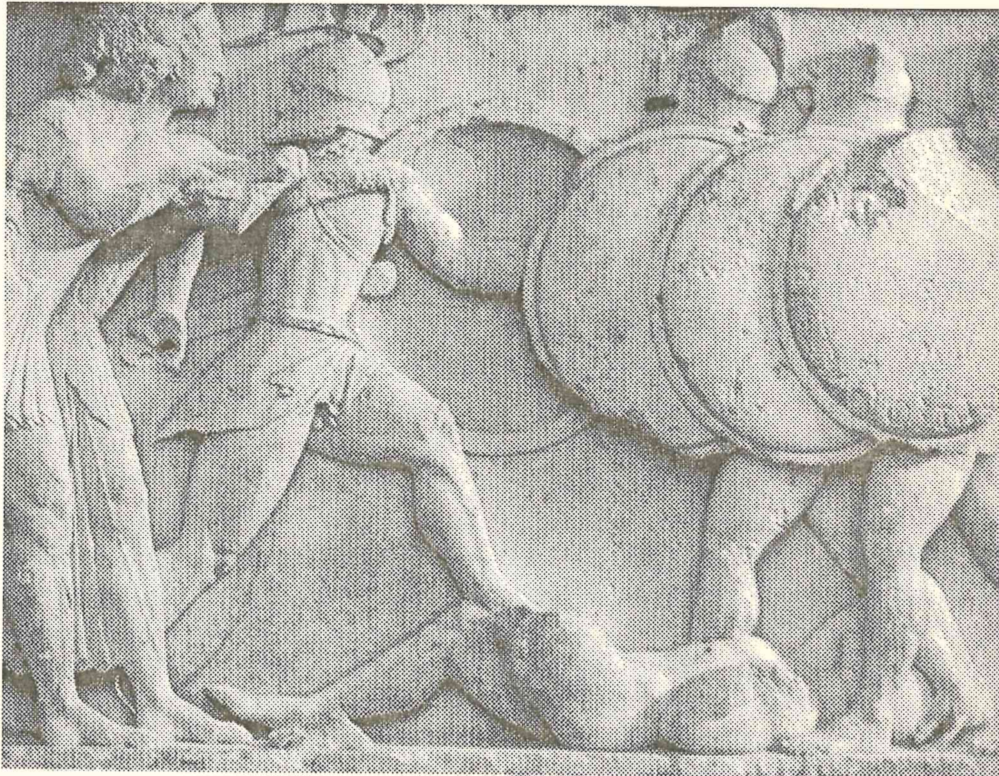
"Πρὸ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ πνεύματος τῆς Γῆς δὲν ὑπῆρχαν πνευματικοὶ νόμοι οἱ ὁποῖοι νὰ ἐξασφαλίζουν τὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς προόδου καὶ ὁμαλῆς ἐξελίξεώς του". Ἀντίθετα, ὑπῆρχαν νόμοι ποὺ περιόριζαν τὴν ἐξέλιξή του, νόμοι ἐγωιστικοὶ καὶ καταχρηστικοί, νόμοι ποὺ ἐξασφάλιζαν τὴν κυριαρχία ὁρισμένων πνευμάτων ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιμελοῦντο τὴν ἐπιβολὴ τῆς θελήσεως τῶν ἰσχυρότερων ἐπὶ τῶν ἀσθενέστερων, ὅπως αὐτὸ ἀκριβῶς ἐμφανίζεται νὰ γίνεται καὶ μὲ τοὺς κοινωνικοὺς νόμους τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐντεπεξῆλθε τάξη πνευμάτων ἰσχυρότερων, πνευμάτων θεοποιηθέντων

τὰ ὁποῖα "ἐν συνεργασία" πρὸς τὰ ἄλλα ὑπέρτερά τους πνεύματα, ἀνέτρεψαν αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ ἐκτοπίσαντα τοὺς Τιτάνες ἀπὸ πάσης κυριαρχίας, τοὺς ὑπέταξαν σὲ νόμους, τοὺς ὁποίους καθιέρωσαν διὰ νὰ διέπουν τὶς σχέσεις τῶν πνευμάτων τῆς Γῆς.

Οἱ καθιερωθέντες αὐτοὶ νόμοι "ἐν τῇ συστάσει τους" ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῶν νόμων τῶν οὐσιῶν τῆς Φύσεως καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησε τάξη ἐπὶ ὅλων τῶν πνευματικῶν ὑπάρξεων, ὑποβαλλομένων αὐτῶν καὶ στὶς ἀπαραίτητες δοκιμασίες, ὁσάκις ἀτακτοῦν ἢ δὲν σέβονται καὶ δὲν συμμορφώνονται πρὸς τὶς διατάξεις τῶν νόμων αὐτῶν*.

Ἡ κατὰ τῶν Τιτανικῶν Ἀρχῶν νίκη τῶν ἐλευθέρων πνευμάτων καὶ ἡ ἐκ μέρους αὐτῶν ἀνάληψη τῶν πνευματικῶν ἐξουσιῶν, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα, ὄχι μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ Ὀλύμπου ἀποκατάσταση τῆς τάξεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον, τὴν ἀνάληψη εὐθυνῶν διὰ τὰ θέματα ἐκεῖνα ποὺ ἀπησχόλησαν τὴν διάνοια τῶν σοφότερων πνευμάτων, ὄχι μόνον μὲ τὴν δημιουργία τῆς εἱμαρμένης, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς πνευματικὲς ἐκεῖνες δυνάμεις ποὺ ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὶς ἀνελισσόμενες ψυχὲς τῆς Γῆς καὶ τὶς μεταμορφώσεις τῶν ἐνεργητικῶν τους μέσων.

* Ἐπὶ τοῦ τελευταίου δίδει πληροφορίες καὶ ἡ *"Περὶ τῆς σημασίας τῶν Μνημοσύνων"* πραγματεία τοῦ ἰδίου.

Δραματικὴ σκηνὴ ἀπὸ τὴν Γιγαντομαχία (τμῆμα ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκοῦ ὕφους ζωφόρο τοῦ θησαυροῦ τῶν Σιφνίων στοὺς Δελφούς, 525 π.Χ).

ΠΛΑΤΩΝΟΣ: ΓΟΡΓΙΑΣ
ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΔΟΥ

ΜΙΝΩΣ - ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ - ΑΙΑΚΟΣ

Ἄκου λοιπόν, ὅπως λένε, πολὺ ὡραία ἀφήγηση, ποὺ ἀπὸ πλευρᾶς σου, φαντάζομαι, θὰ τὴ νομίσεις μύθο, ἐγὼ ὅμως τὴ θεωρῶ λόγο ἀληθινό. Ἄλλωστε, ὅσα θὰ σοῦ πῶ, θὰ σοῦ τὰ πῶ ὡς ἀληθινά. Ὅπως λέει λοιπὸν ὁ Ὅμηρος, τὴν ἐξουσία μοιράστηκαν ὁ Ζεύς, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ὅταν τὴν πῆραν ἀπὸ τὸν πατέρα τους. Ὑπῆρχε, λοιπόν, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἐποχὴ τοῦ Κρόνου, ὁ ἑξῆς νόμος, ποὺ πάντοτε, καὶ τώρα ἀκόμα, ἰσχύει ἀνάμεσα στοὺς θεούς: Ὅποιος ἄνθρωπος περάσει τὴ ζωή του μὲ δίκαιο καὶ ὅσιο τρόπο, πηγαίνει, ὅταν πεθάνει, στὰ νησιὰ τῶν μακάρων καὶ κατοικεῖ μακριὰ ἀπὸ τὰ κακά· ὅποιος ὅμως ζήσει μὲ ἄδικο καὶ ἀνόσιο τρόπο πηγαίνει στὸ δεσμωτήριο τῆς ποινῆς καὶ τῆς καταδίκης, ποὺ τ' ὀνομάζουν Τάρταρο. Δικαστὲς τούτων, τὴν ἐποχὴ τοῦ Κρόνου καὶ ἀκόμα πιὸ πρόσφατα, ὅταν κυβερνοῦσε ὁ Ζεύς, ἦταν ζωντανοὶ γιὰ τοὺς ζωντανούς, ποὺ δίκαζαν τὴ μέρα κατὰ τὴν ὁποία ἐπρόκειτο νὰ πεθάνουν.

Λεπτομέρεια ἀπὸ κρατῆρα, ὅπου παριστάνεται ἀνάγλυφα τὸ πρόσωπο τοῦ θεοῦ Ἄδου.

Ἔτσι οἱ κρίσεις σχηματίζονταν μὲ λάθος τρόπο. Ὁ Πλούτων λοιπὸν καὶ οἱ ἐπιμελητὲς ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὰ νησιὰ τῶν μακάρων ἔλεγαν στὸν Δία ὅτι πηγαίνουν καὶ στοὺς δύο τόπους ἄνθρωποι ποὺ δὲν ταιριάζουν στὸν καθένα. Εἶπε τότε ὁ Ζεύς: "Θὰ σταματήσω τοῦτο ποὺ συμβαίνει. Τώρα οἱ δίκες ἐκδικάζονται ἄσχημα, γιατὶ αὐτοὶ ποὺ κρίνονται, κρίνονται ντυμένοι, ἀφοῦ δικάζονται ζωντανοί. Πολλοὶ λοιπόν", συνέχισε, "παρ' ὅτι ἔχουν φαῦλες ψυχὲς εἶναι ντυμένοι ὡραῖα σώματα καὶ καταγωγὴ καὶ πλούτη καί, ὅταν γίνεται ἡ κρίση τους, ἔρχονται γι' αὐτοὺς πολλοὶ μάρτυρες νὰ βεβαιώσουν ὅτι ἔζησαν δίκαια.

Ἔτσι, οἱ δικαστὲς καταπλήσσονται ἀπὸ τοῦτα, καθὼς μάλιστα καὶ οἱ ἴδιοι δικάζουν

ντυμένοι, ἔχοντας πάνω ἀπὸ τὴν ψυχή τους κάλλυμα τὰ μάτια, τὰ αὐτιὰ καὶ τὸ σῶμα ὁλόκληρο.

῞Ολα τοῦτα, λοιπόν, μπαίνουν μπροστά τους σὰν ἐμπόδιο, καὶ τὸ δικό τους ἔνδυμα κι αὐτὸ τῶν κρινόμενων. Πρῶτα λοιπόν", εἶπε, "πρέπει νὰ σταματήσουν νὰ γνωρίζουν ἀπὸ πρὶν τὸν θάνατο, ἀφοῦ τώρα τὸ ξέρουν ἐκ τῶν προτέρων. Ἔχει πάρει ἐντολὴ ὁ Προμηθεὺς νὰ τοὺς σταματήσει τὸ πράγμα τοῦτο. Ἔπειτα ὅλοι αὐτοὶ πρέπει νὰ δικάζονται γυμνοί· πρέπει, δηλαδὴ, νὰ κρίνονται πεθαμένοι. Καὶ ὁ κριτὴς πρέπει νὰ εἶναι γυμνός, πεθαμένος, μὲ μόνη τὴν ψυχή του ν' ἀτενίζει τὴν ψυχὴ κάθε νεκροῦ, ποὺ θὰ ἔχει ἀφήσει στὴ γῆ ὅλον ἐκεῖνο τὸν στολισμό, γιὰ νὰ σχηματιστεῖ δίκαιη ἡ κρίση.

Ἔχοντας συνειδητοποιήσει ὅλα τοῦτα πρὶν ἀπὸ σᾶς, ἔκανα δικαστὲς τοὺς γιούς μου, δύο ἀπὸ τὴν Κρήτη, τὸν Μίνωα καὶ τὸν Ραδάμανθυ, καὶ ἕναν ἀπὸ τὴν Αἴγινα, τὸν Αἰακό. Ὅταν πεθάνουν, θὰ δικάσουν στὸν λειμώνα, στὸ τρίστρατο ἀπ' ὅπου δύο δρόμοι ὁδηγοῦν ὁ ἕνας στὰ νησιὰ τῶν μακάρων καὶ ὁ ἄλλος στὸν Τάρταρο. Ἐκείνους ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀσία θὰ κρίνει ὁ Ραδάμανθυς, ἐκείνους ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ὁ Αἰακός. Στὸν Μίνωα θὰ παραχωρήσω ἐξουσία τελικῆς κρίσης, ἂν ὑπάρχει κάτι ἀμφισβητούμενο στὸν ἕναν ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους, ὥστε νὰ γίνει ὅσο τὸ δυνατὸν δικαιότατη ἡ κρίση γιὰ τὴν πορεία ποὺ θὰ πάρουν οἱ ἄνθρωποι".

Αὐτὰ εἶναι, Καλλικλή, ὅσα ἄκουσα ἐγὼ καὶ πιστεύω πώς εἶναι ἀληθινά. Ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα, λοιπόν, σκέφτομαι πὼς κάτι τέτοιο συμβαίνει· **ὁ θάνατος,** ὅπως νομίζω, **τυχαίνει νὰ εἶναι ὄχι ἄλλο ἀπὸ χωρισμὸς δύο πραγμάτων, τῆς ψυχῆς τοῦ σώματος, τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο.** Ἀφότου, λοιπόν, χωριστοῦν μεταξύ τους, τὸ καθένα τους σχεδὸν ἐξίσου κρατάει τὴν ἴδια κατάσταση ποὺ εἶχε καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἦταν ζωντανὸς καὶ τὸ σῶμα ἔχει τὴ φύση του καὶ φανερὲς ὅλες τὶς περιποιήσεις καὶ τὰ παθήματα.

Γιὰ παράδειγμα, ἂν τὸ σῶμα κάποιου ἦταν, ὅσο ζοῦσε, μεγάλο ἀπὸ τὴ φύση του ἢ ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἢ καὶ ἀπὸ τὰ δύο, καὶ ὅταν πεθάνει, ὁ νεκρός του θὰ εἶναι μεγάλος καὶ ἂν ἦταν παχύς, παχύς θὰ εἶναι καὶ ὅταν πεθάνει, καὶ ὁμοίως τὰ ἄλλα. Ἂν εἶχε μακριὰ μαλλιά, καὶ ὁ νεκρός του θὰ ἔχει. Ἂν εἶχε μαστιγωθεῖ καὶ εἶχε σημάδια ἀπὸ τὶς πληγές, οὐλὲς στὸ σῶμα ἀπὸ μαστίγιο ἢ ἄλλα τραύματα ὅσο ζοῦσε καὶ μετὰ τὸν θάνατό του εἶναι τὰ ἴδια ἀκριβῶς ὁλοφάνερα.

Μὲ ἕνα λόγο, δηλαδή, ὅπως ἦταν ὡς πρὸς τὸ σῶμα του ἐν ζωή, τὰ στοιχεῖα τοῦτα εἶναι φανερὰ καὶ ἀφότου πεθάνει, ἢ ὅλα τὰ περισσότερα γιὰ κάποιο διάστημα. Τὸ ἴδιο νομίζω πὼς συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχή, Καλλικλή.

Ὅλα εἶναι φανερὰ στὴν ψυχή, ἀφότου γυμνωθεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἔμφυτα καὶ ὅσα παθήματα ἀπέκτησε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἐνασχόληση μὲ κάθε ζήτημα.

Ὅταν λοιπὸν φτάσουν στὸν δικαστή, ἐκεῖνοι ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀσία στὸν Ραδάμανθυ, αὐτὸς τοὺς σταματάει καὶ παρατηρεῖ καθενὸς τὴν ψυχή, χωρὶς νὰ ξέρει σὲ ποιὸν ἀνήκει, ἀλλὰ πολλὲς φορὲς ἐξετάζει τὸν μεγάλο βασιλιὰ ἢ ὁποιον ἄλλο βασιλιὰ ἢ δυνάστη καὶ δὲν βλέπει

τίποτα ὑγιὲς νὰ ἔχει στὴν ψυχή, ἀλλὰ νὰ εἶναι ὅλη μαστιγωμένη καὶ γεμάτη οὐλὲς ἀπὸ ἐπιορκίες καὶ ἀδικία, ποὺ κάθε πράξη του χάραξε στὴ ψυχή του, καὶ ὅλα στρεβλὰ ἀπὸ τὸ ψέμα καὶ τὴν ἀλαζονεία καὶ τίποτα εὐθύ, ἀφοῦ ἔζησε δίχως ἀλήθεια. Ἀπὸ τὴν ὑπερβολή, τὴν τρυφηλότητα, τὴν ἀλαζονεία καὶ τὴν ἀκράτεια τῶν πράξεων εἶδε τὴν ψυχὴ νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀσυμμετρία καὶ ἀσχήμια. Βλέποντάς τη μὲ περιφρόνηση ἀμέσως τὴν ἀπομάκρυνε στὴ φυλακή, ὅπου μέλλεται, ἀφοῦ πάει, νὰ ὑποστεῖ τὰ πάθη ποὺ τῆς ἁρμόζουν.

Ταιριάζει λοιπὸν σὲ καθέναν ποὺ τιμωρεῖται, ὅταν τιμωρεῖται σωστὰ ἀπὸ κάποιον ἄλλο, ἢ νὰ βελτιώνεται καὶ νὰ ὠφελεῖται ἢ νὰ γίνεται παράδειγμα γιὰ τοὺς ἄλλους· νὰ τὸν βλέπουν, δηλαδή, οἱ ἄλλοι νὰ παθαίνει, ὅσα παθαίνει καὶ ἀπὸ τὸν φόβο τους νὰ γίνονται καλύτεροι.

Ὠφελοῦνται καὶ τιμωροῦνται ἀπὸ τούς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὶ ποὺ εἶχαν διαπράξει ἰάσιμα ἁμαρτήματα. Ἡ ὠφέλεια ποὺ παίρνουν ὅμως βγαίνει μέσα ἀπὸ πόνους καὶ ὀδύνη, καὶ ἐδῶ καὶ στὸν Ἅδη, γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸ ν' ἀπαλλαχτοῦν ἀλλιῶς ἀπὸ τὴν ἀδικία.

Ὅσοι ὅμως διαπράξουν τὰ βαρύτερα ἁμαρτήματα καὶ λόγῳ αὐτῶν εἶναι ἀνίατοι, τοῦτοι γίνονται παραδείγματα, καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἔχουν κανένα ὄφελος, ὡς ἀνίατοι, οἱ ἄλλοι ὅμως ὠφελοῦνται, ὅσοι τοὺς βλέπουν νὰ ὑφίστανται αἰώνια τὰ μεγαλύτερα καὶ ὀδυνηρότερα καὶ φοβερότερα παθήματα ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τους, κρεμασμένοι ὡς παραδείγματα ἐκεῖ στὸν Ἅδη, στὸ δεσμωτήριο, θέαμα νουθετικὸ γιὰ ὅσους ἄδικους ἔρχονται κάθε φορά.

Ἀνάμεσα σὲ τούτους, λέω πὼς ἕνας θὰ εἶναι καὶ ὁ Ἀρχέλαος, ἂν ὁ Πῶλος λέγει ἀλήθεια, καὶ ὁποιος ἄλλος εἶναι τέτοιου εἴδους τύραννος.

Πιστεύω πὼς οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εἶναι παραδείγματα προέρχονται ἀπὸ βασιλιάδες, τυράννους, δυνάστες καὶ ἀξιωματούχους πόλεων, γιατὶ αὐτοὶ λόγω τῆς ἐξουσίας τους διαπράττουν τὰ πιὸ μεγάλα καὶ ἀνόσια ἁμαρτήματα.

Μαρτυρεῖ γιὰ τοῦτα καὶ ὁ Ὅμηρος, ποὺ παρουσίασε βασιλιάδες καὶ δυνάστες νὰ τιμωροῦνται αἰώνια στὸν Ἅδη, δηλαδὴ τὸν Τάνταλο, τὸν Σίσυφο καὶ τὸν Τιτυό. Τὸν Θερσίτη, καὶ ὅποιον ἄλλο ἁπλὸ πολίτη ἦταν φαῦλος, κανείς δὲν παρουσίασε παραδομένο σὲ μεγάλες τιμωρίες ὡς ἀνίατο-νομίζω ἄλλωστε πὼς δὲν μποροῦσε· γιὰ τοῦτο ἦταν καὶ πιὸ εὐτυχὴς ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μποροῦσαν-ἀφοῦ, Καλλικλή, οἱ χειρότεροι προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ διαθέτουν μεγάλη δύναμη. Τίποτα, βέβαια, δὲν ἐμποδίζει νὰ ὑπάρξουν καὶ ἀνάμεσα σὲ τούτους ἐνάρετοι ἄνδρες, καὶ ἀξίζει νὰ θαυμάζουμε πολὺ ὅσους γίνονται, γιατὶ εἶναι δύσκολο, Καλλικλή, καὶ ἰδιαίτερα ἀξιέπαινο νὰ ζεῖ δίκαια ὅποιος ἔχει δυνατότητα ν' ἀδικεῖ. Λίγοι ὅμως γίνονται τέτοιοι.

Βέβαια καὶ ἐδῶ καὶ ἀλλοῦ ὑπῆρξαν, νομίζω μάλιστα πὼς θὰ ὑπάρξουν καὶ στὸ μέλλον, χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες, μὲ τὴν ἀρετὴ νὰ διαχειρίζονται δίκαια ὅσα τοὺς ἀναθέτει κάποιος.

Ἕνας ἰδιαίτερα σπουδαῖος ὑπῆρξε ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους Ἕλληνες ὁ Ἀριστείδης, ὁ γιὸς τοῦ Λυσιμάχου, ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς δυνάστες, φίλε μου, γίνονται κακοί.

Ὅπως λοιπὸν ἔλεγα, ὅταν ἐκεῖνος ὁ

Ραδάμανθυς πιάσει κάποιον τέτοιου εἴδους, τίποτε ἄλλο δὲν ξέρει γιὰ κεῖνον, οὔτε τὸν ἴδιο οὔτε τὴν καταγωγή του, ἀλλὰ μόνο πὼς εἶναι κάποιος φαῦλος. Βλέποντας αὐτό, ποὺ στέλνει στὸν Τάρταρο, σημαδεύοντάς τον εἴτε τοῦ φαίνεται πὼς εἶναι ἰάσιμος, εἴτε πὼς εἶναι ἀνίατος. Ἐκεῖνος ποὺ φτάνει ἐκεῖ ὑφίσταται τὰ ἁρμόζοντα.

Κάποτε, ἂν βλέπει ἄλλη ψυχὴ ποὺ ἔχει ζήσει μὲ ὅσιο τρόπο καὶ μὲ ἀλήθεια, ἁπλοῦ ἀνθρώπου ἢ κάποιου ἄλλου, κυρίως ὅμως, ὅπως πιστεύω, Καλλικλῆ, ψυχὴ φιλοσόφου, ποὺ ἐνήργησε τὰ δικά του ἔργα καὶ δὲν ἦταν πολυπράγμων στὴ ζωή, χαίρεται καὶ τὴ στέλνει στὰ νησιὰ τῶν μακάρων. Ἀκριβῶς τὰ ἴδια κάνει καὶ ὁ Αἰακός - καθένας δικάζει κρατώντας ραβδί -, ἐνῶ ὁ Μίνωας ἐποπτεύει καθισμένος, κρατώντας μόνος αὐτὸς σκῆπτρο χρυσό, ὅπως ὁ Ὁμηρικὸς Ὀδυσσεὺς λέει ὅτι τὸν εἶδε σκῆπτρο νὰ κρατεῖ χρυσό, δικάζοντας τοὺς πεθαμένους.

Ἐγὼ λοιπὸν, Καλλικλῆ, ἔχω πειστεῖ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα, καὶ κοιτάζω πῶς θὰ φανῶ στὸν κριτὴ νὰ ἔχω ὅσο πιὸ δίκαιη τὴν ψυχή μου. Ἀφήνοντας ἔτσι κατὰ μέρος τὶς τιμὲς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀσκώντας τὴν ἀλήθεια θὰ προσπαθήσω πραγματικὰ νὰ εἶμαι καλὸς καὶ νὰ ζήσω ὅσο πιὸ σωστὰ μπορῶ καί, ὅταν πεθάνω, νὰ πεθάνω ἔτσι.

Προτρέπω μάλιστα καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅσο μοῦ εἶναι δυνατόν, καὶ ἐπίσης προτρέπω καὶ σένα νὰ κατευθυνθεῖς στὸν βίο καὶ στὸν ἀγῶνα τοῦτο, γιὰ τὸν ὁποῖο ὑποστηρίζω πὼς ὑπερέχει ὅλων τῶν ἐδῶ ἀγώνων, καὶ σὲ κατακρίνω ποὺ δὲν θὰ γίνει ἡ δίκη καὶ ἡ κρίση, ποὺ ἔλεγα πρὶν ἀπὸ λίγο, ἀλλὰ θὰ παρουσιαστεῖς στὸν δικαστή, τὸν γιὸ τῆς Αἴγινας, καί, ὅταν σὲ πιάσει καὶ σὲ ὁδηγήσει, θὰ ἐκπλαγεῖς καὶ θὰ νιώσεις ἴλιγγο, ἐσὺ ἐκεῖ ἐξίσου μὲ μένα ἐδῶ, ἀλλὰ ἐσένα ἴσως κάποιος σὲ χτυπήσει στὸ πρόσωπο μὲ τρόπο ἀτιμωτικὸ καὶ σ' ἐξευτελίσει μὲ κάθε τρόπο.

Ἴσως τοῦτα σοῦ φαίνονται μύθος, σὰν αὐτοὺς ποὺ λένε οἱ γριές, καὶ τὰ περιφρονεῖς. Δὲν θὰ ἦταν παράδοξο νὰ τὰ περιφρονεῖς, ἂν κατὰ τὴν ἀναζήτησή μας μπορούσαμε νὰ βροῦμε καλύτερα καὶ πιὸ ἀληθινά. Τώρα ὅμως βλέπεις ὅτι ἐσεῖς οἱ τρεῖς, οἱ πιὸ σοφοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνες, ἐσύ, ὁ Πῶλος καὶ ὁ Γοργίας, δὲν μπορεῖτε ν' ἀποδείξετε πὼς πρέπει νὰ ζοῦμε διαφορετικὴ ζωὴ ἀπ' ὅ,τι αὐτή, ἡ ὁποία φαίνεται καλύτερη καὶ γιὰ ἐκεῖ.

Ἀνάμεσα ὅμως σὲ τόσα λόγια, καθὼς τὰ ὑπόλοιπα δέχονται ἔλεγχο, μόνο αὐτὰ μένουν σταθερά, ὅτι πρέπει περισσότερο νὰ προσέχουμε νὰ μὴν ἀδικοῦμε, παρὰ νὰ μὴν ἀδικούμαστε καὶ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ προσπαθεῖ ὄχι νὰ φαίνεται καλός, ἀλλὰ νὰ εἶναι, στὴν ἰδιωτικὴ καὶ στὴ δημόσια ζωή του.

Ἂν κάποιος γίνει κακὸς ὡς πρὸς κάτι, πρέπει νὰ τιμωρηθεῖ, καὶ τὸ δεύτερο καλό, μετά, τὸ νὰ εἶναι δίκαιος, εἶναι τοῦτο, νὰ γίνεται δίκαιος, καὶ μὲ τὴν τιμωρία νὰ λογοδοτεῖ.

Πρέπει ν' ἀποφεύγει κάθε εἶδους κολακεία, γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, γιὰ τοὺς λίγους καὶ γιὰ τοὺς πολλούς. Πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖ τὴ ρητορικὴ τέχνη, πάντοτε μὲ κατεύθυνση τὴ δικαιοσύνη, τὸ ἴδιο καὶ κάθε ἄλλο ἔργο. Ἐφόσον πείθεσαι στὰ λόγια μου, ἀκολούθησέ με ἐκεῖ ὅπου, ὅταν φτάσεις, θὰ κερδίσεις τὴν εὐτυχία καὶ στὴ ζωὴ καὶ μετὰ θάνατο, ὅπως ἀπέδειξε ἡ συζήτησή μας.

Ἄφησε κάποιον ἄλλο νὰ σὲ περιφρονήσει, γιατὶ τάχα εἶσαι ἀνόητος, καὶ νὰ σὲ ἐξευτελίσει, ἂν θέλει, καί, μὰ τὸν Δία, ἀτάραχος ἐσύ, ἄφησε νὰ σὲ χτυπήσουν, τὸ ἀτιμωτικὸ τοῦτο χτύπημα. Τίποτε κακὸ δὲν θὰ πάθεις, ἂν εἶσαι πραγματικὰ χρηστὸς καὶ ἐνάρετος καὶ ἀσκεῖς τὴν ἀρετή. Μετά, ἀφοῦ ἀπὸ κοινοῦ ἀσκήσουμε τὴν ἀρετή, τότε πιά, ἂν μᾶς φανεῖ πὼς πρέπει, θ' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὰ κοινά, ἢ μὲ ὁ,τιδήποτε μᾶς φανεῖ σωστό-τότε θὰ σκεφτοῦμε, ὄντας ἱκανότεροι στὴ σκέψη ἀπ' ὅ,τι τώρα.

Εἶναι ἄσχημο, ἄλλωστε, νὰ εἴμαστε στὴν κατάσταση ποὺ φαινόμαστε πὼς εἴμαστε τώρα, καὶ μετὰ νὰ φερόμαστε μὲ νεανικὴ ἀλαζονεία, σὰν νὰ εἴμαστε κάτι σπουδαῖο, ἐμεῖς ποὺ δὲν ἔχουμε ποτὲ τὶς ἴδιες σκέψεις γιὰ τὰ ἴδια πράγματα, καὶ μάλιστα γιὰ τὰ σημαντικότερα - σὲ τέτοιο σημεῖο ἀπαιδευσίας ἔχουμε φτάσει.

Ἂς χρησιμοποιήσουμε, λοιπόν, ὡς καθοδηγητὴ τὰ ὀρθὰ συμπεράσματα ποὺ σχηματίστηκαν σήμερα, τὰ ὁποῖα μᾶς δηλώνουν ὅτι **τοῦτος εἶναι ὁ ἄριστος τρόπος ζωῆς, μὲ τὴν ἄσκηση, δηλαδὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν νὰ ζοῦμε καὶ νὰ πεθαίνουμε. Ἂς τὸν ἀκολουθήσουμε λοιπὸν καὶ ἂς προτρέπουμε καὶ τοὺς ἄλλους.**

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ποικίλματα, ἐπείπερ ἐν ὁρατῷ πεποίκιλται, κάλλιστα μὲν ἡγεῖσθαι καὶ ἀκριβέστατα τῶν τοιούτων ἔχειν, τῶν δὲ ἀληθινῶν πολὺ ἐνδεῖν, ἃς τὸ ὂν <u>τάχος</u> καὶ ἡ οὖσα βραδύτης ἐν τῷ ἀληθινῷ ἀριθμῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀληθέσι σχήμασι φοράς τε πρὸς ἄλληλα φέρεται καὶ τὰ ἐνόντα φέρει, ἃ δὴ λόγῳ μὲν καὶ διανοίᾳ ληπτά, ὄψει δ' οὔ.

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ κοσμήματα τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς εἶναι κοσμήματα μέσα στὸν ὁρατὸ κόσμο, πρέπει νὰ τὰ θεωροῦμε ὡς τὰ ὀμορφότερα καὶ τὰ ἀκριβέστερα ἀπὸ ὅλα τὰ ὁρατά, ἀλλά πολὺ κατώτερα ἀπὸ τὰ ἀληθινά, δηλαδὴ <u>τὶς κινήσεις</u> ποὺ δημιουργοῦν ἡ πραγματικὴ ταχύτητα καὶ ἡ πραγματικὴ βραδύτητα, βασιζόμενες στὸν ἀληθινὸ ἀριθμὸ καὶ σὲ ὅλα τὰ ἀληθινὰ σχήματα ὡς πρὸς τὴν μεταξὺ τους σχέσι καὶ τὴν κίνησι ποὺ μεταδίδουν σὲ ὅσα εὑρίσκονται στὸν χῶρο τους, αὐτὰ δηλαδὴ ποὺ μόνο μὲ τὸν λογισμὸ καὶ τὴν διάνοια μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ἀντιληφθεῖ καὶ ὄχι μὲ τὴν ὅρασι.

Πλάτωνος Πολιτεία 529 c-d

ΕΥΗΣ ΚΟΥΜΟΥΣΗ

ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΑ

Τὰ Ἀνθεστήρια εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες ἑορτὲς τοῦ Διονύσου. Ἡ τέλεσή τους στὴν Ἀθήνα διαρκοῦσε τρεῖς ἡμέρες.

Πρόκειται γιὰ ἕνα πανάρχαιο λαϊκὸ δρώμενο, μέσα στὸ ὁποῖο διατηροῦνται μεθοδευμένα, κάτω ἀπὸ μία μυστηριακὴ περιληπτικὴ μορφή, κορυφώσεις πολὺ ἀποκαλυπτικὲς Ὀρφικῶν Ἱεροφαντικῶν πραγματικοτήτων. Οἱ ἄγνωστοι συνθέτες τοῦ λιτοῦ αὐτοῦ καὶ ἰσχυροῦ μυστηριακοῦ λαϊκοῦ δρωμένου ἔκαναν προφανῶς τὴν ἐπιλογή τους.

Γιὰ νὰ ἐπισημανθοῦν ἰδιότυπα συγκεκριμένες κορυφώσεις μέσα ἀπὸ τὸν "ἱερὸν ὅμαδον" τῶν Ὀρφικῶν μυστηριακῶν "ἀγώνων" διάλεξαν οἱ ἄγνωστοι ἐκεῖνοι συνθέτες σκληρὰ σύμβολα μιᾶς δεμένης μυστηριακῆς ροῆς. Τόσον ἡ ἐπιλογὴ αὐτῶν τῶν συμβόλων, ὅπως καὶ ἡ σύνθεση τούτων ἔγινε ἔτσι ὥστε αὐτὰ ὡς σύνολο, νὰ ἀντέξουν ἐνώπιον τῆς καταστροφικῆς φθορᾶς ποὺ ἐπιφέρει ἡ σύζευξη τῆς ἄγνοιας τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου.

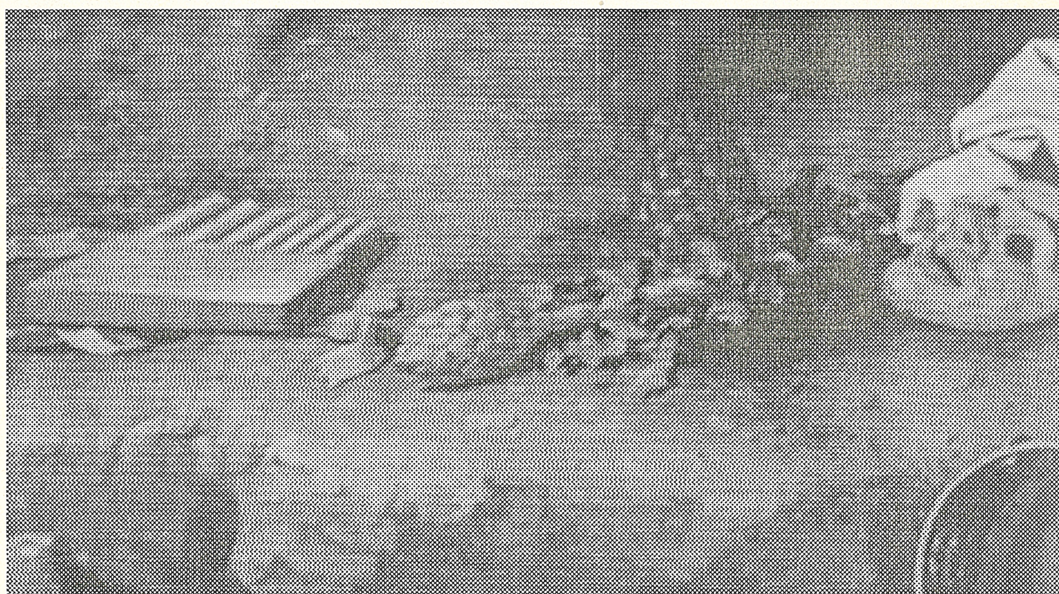
Καὶ ὁ ὅμαδος τῆς μυστηριακῆς μάχης ἐναρμονίστηκε μὲ τὴν μουσικότητα τοῦ ἐξελικτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀσφαλῶς τουλάχιστον ἡμιθέων συνθετῶν αὐτοῦ τοῦ λαϊκοῦ δρωμένου. Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ τὸ γεγονὸς ποὺ ὁ Ὅμηρος περιγράφει στὴν Ἰλιάδα (Κ13) "*συρίγγων τ' ἐνοπὴν ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων*" (τὸν ἦχο τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγας καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ βουητό), ἀλλὰ πρόκειται γιὰ θεία ἐνοπὴ μυστηριακῶν λυρῶν. Τὸ σύνολο αὐτοῦ τοῦ δρωμένου ἀπλωνόταν σὲ τρεῖς ἡμέρες, διεξήγετο δὲ στὶς 11, 12, 13 τοῦ ἀρχαίου ἀττικοῦ μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος.

Ἡ πρώτη ἡμέρα ὠνομάζετο **Πιθοίγια**, ἡ δεύτερη ἡμέρα **Χόες - Ἱερὸς Γάμος** καὶ ἡ τρίτη ἡμέρα **Χύτροι**.

Τὰ Ἀνθεστήρια θεσπίστηκαν σὲ ἕνα χρονικὸ διάστημα, τὸ ὁποῖο ἔχει σχέση μὲ τὴν ἐμφάνιση τῆς ἀνθοφορίας. **Τὰ ἄνθη συμβολίζουν τὴν μεταμόρφωση τοῦ φυτικοῦ στελέχους, δηλαδὴ συμβολίζουν τὴν μεταμόρφωση τοῦ Συνδετικοῦ Λόγου.** Ἡ μεταμόρφωση αὐτὴ ἐπιτρέπει εἰς τὸν μυούμενον - τὸν ὁποῖον ἐκπροσωποῦν οἱ μετέχοντες τῶν Ἀνθεστηρίων στὴν φάση αὐτὴ τῶν τριημέρων τελετῶν - νὰ συνειδητοποιήσει κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ διαβαθμισμένα τὴν λειτουργία τοῦ Ὀρφικοῦ μυστηριακοῦ Διονυσιακοῦ ἐπιπέδου.

Ὁ ὅρος **Ἀνθεστήρια** ἔχει δύο ἐτυμολογικὲς προσεγγίσεις. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ συνήθως ἀποδεκτή, ἡ δὲ δεύτερη ἔχει σχέση μὲ τὸν ρῆμα **ἵστημι**. Ἄρα ὁ δεύτερος ἐτυμολογικὸς ὁρίζων ἔχει σχέση μὲ τὴν **φαλλικὴ διάσταση τῆς λέξεως**, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι βαθύτερον ἀπὸ τὴν τοποθέτηση τῶν Ἀνθεστηρίων εἰς μίαν ἁπλὴν ἑορτὴ τῶν ἀνθέων.

Τὸ ρῆμα **ἵστημι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μέσα στὴν ρίζα τῆς λέξεως, δείχνει τὴν φαλλικότητα τοῦ ὅρου. Ἡ φαλλικὴ αὐτὴ διάστασις τοῦ ὅρου μεταφέρει τὴν βλαστικὴ δύναμη εἰς τὴν φαλλικὴ ἰσχὺ τοῦ φυτικοῦ στελέχους τοῦ ἄνθους. Δηλαδὴ μεταφέρει τὴν ὅλη ἀντίληψη αὐτὴ εἰς τὴν φαλλικὴ δύναμη, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς αὐτὸ ποὺ τὸ φυτικὸ στέλεχος συμβολίζει. Ἄρα

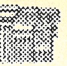

Ὁ θεὸς Διόνυσος καθισμένος σὲ θρόνο κρατᾶ στὸ ἕνα χέρι του τὸν θύρσο, ἐνῶ γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι του πλέκεται στεφάνι ἀπὸ κλῆμα (ρωμαϊκὴ τοιχογραφία, 1ος αἰ. μ.Χ.).

μεταφέρει τὴν φαλλικὴ δύναμη εἰς τὸν Συνδετικὸ Λόγο.

Ἔτσι, ἐδῶ, ἀρχίζει ἡ περιπέτεια τοῦ μυστηριακοῦ οἴνου. Ἡ ὅλη αὐτὴ πορεία μοιάζει μὲ τὴν διαδρομὴ ἑνὸς τόξου. Τὸ μέσον τοῦ τόξου κεῖται ὑπεράνω τοῦ γηίνου ὁρίζοντος. Βρισκόμαστε λίγο μετὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ τρύγου. **Ἡ ἔκθλιψη τῆς σταφυλῆς συμβολίζει,** μέσα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ αὐτή, **τὴν μεταμόρφωση τοῦ μεγέθους στὸ ὁποῖον ἡ σταφυλὴ τελικῶς ἀναφέρεται.**

Ἐδῶ ἡ μυστηριακὴ περιπέτεια τοῦ οἴνου φτάνει στὸ ἀποκορύφωμά της. Φθάσαμε στοὺς ὑπέρτατους μυστηριακοὺς ὁρίζοντες τῶν ἀρρήτων τελετῶν τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως. Ἀπὸ τὸ ὕψος μάλιστα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θεῖον, τὸ δρᾶμα τοῦ μυστηριακοῦ Διονυσιακοῦ οἴνου μοιάζει νὰ μὴν ξεχνᾶ τὸ γήινο ὁρίζοντα τῶν θνητῶν.

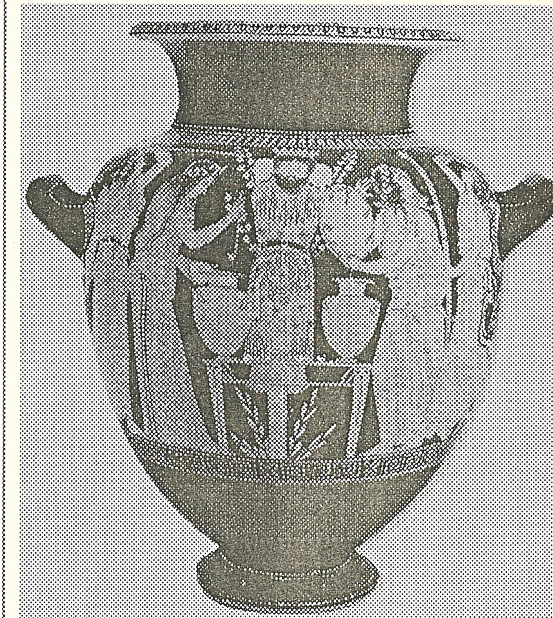

Ἡ ὑπερτάτη μυστηριακὴ τελετὴ τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως μοιάζει σὰν νὰ ρίχνει μιὰ στοργικὴ ματιὰ ἀληθῶς φιλάνθρωπη στὴν ὅλη Ὀρφικὴ θεία ἀπελευθερωτικὴ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, μυστηριακὴ τελετουργία. Καὶ ὁ μυστηριακὸς οἶνος δρᾶ ἀρρήτως κατερχόμενος στὸ ἐπίπεδο τῆς γῆς ἀπὸ τὰ θεῖα ὕψη τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως. Καὶ καθίσταται ὁ μυστηριακὸς οἶνος στὰ Ἀνθεστήρια ἐλπίδα, προσπάθεια γιὰ ἀπελευθέρωση. Πρὸς ἀνείπωτους πνευματικοὺς κόσμους. Κόσμους μυστηριακῶν δρωμένων ἐκθεωτικῶν, ὅπου ὁ θεῖος Ἔρως ἀνυψώνει τὴν ἀνθρωπίνη ψυχὴ μέσα ἀπὸ τὴν Διονυσιακὴ μέθη στὰ θεῖα δώματα τῶν Ἀθηναίων θεῶν. Ἐδῶ στὰ Ἀνθεστήρια ἡ θεία τροχιὰ τοῦ μυστηριακοῦ τόξου τοῦ οἴνου τοῦ Διονύσου ἀκούμπησε ξανὰ στὸν κόσμο τῶν θνητῶν κατερχομένη στὸ ἐπίπεδό τους.

Στὴν Ἀθήνα, ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνατολικὰ τείχη, ἡ ὀρφικὴ πράξη ἐπιλέγει μία προσφερομένη γιὰ διονυσιακὴ μυστηριακὴ δραστηριότητα περιοχή. Πρόκειται γιὰ ἕνα ἕλος ποὺ δημιουργεῖ μὲ τὰ νερά του μία διακριτὴ λίμνη. Αὐτὴ σήμερα δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἐκεῖ διεξαγόταν στὶς 11 τοῦ Ἀνθεστηριῶνος ἡ πρώτη φάση τῶν τριημέρων Ἀνθεστηρίων. Ὁ ἱερὸς αὐτὸς τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου χῶρος, ἐδέχετο κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα, προσφορὲς οἴνου, ὁ ὁποῖος προσκομιζόταν μέσα σὲ πίθους. Ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα αὐτῶν τῶν ἀγγείων πῆρε ἡ γιορτὴ αὐτὴ καὶ τὸ ὄνομά της. Ὠνομάστηκε Πιθοίγια. Ἡ σημασία αὐτῆς τῆς ἑορτῆς εἶναι μεγίστη. Πράγματι, **ἡ προσκόμιση τοῦ οἴνου ἐπιτελεῖ τὴν ἀνταπόδοση πρὸς τὸν θεὸ Διόνυσο ἐμπραγμάτως ἀλλὰ τόσο συμβολικά, τὴν ὀφειλομένη ἀναγνώριση τοῦ γεγονότος ὅτι Ἐκεῖνος μετέτρεψε σὲ μυστηριακὸ οἶνο μέρος τῶν αἰθερικῶν συστημάτων τῆς ψυχῆς τῶν μυουμένων.** Ἀκριβῶς ὅπως οἱ λατρευτὲς τοῦ μυστηριακοῦ Διονύσου εἶχαν ζητήσει.

Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ μέρους τοῦ ἐν Λίμναις Ἱεροῦ τοῦ Διονύσου φέρει τὴν δική του ἰδιοτυπία. Συγκεκριμένως, τὸ ἱερὸ τοῦτο εὑρίσκεται ἐντὸς περιφραγμένου χώρου. **Ἡ ὅλη αὐτὴ περιφραγμένη κατασκευή, δηλαδὴ ὁ χῶρος τοῦ περιβόλου μὲ τὸ ἐντὸς αὐτοῦ ἱερὸ** καλεῖται **τέμενος**.

Τὸ τέμενος τοῦ ἐν Λίμναις ναοῦ τοῦ Διονύσου εἶχε ἱδρυθεῖ ἐν μέσῳ ἑλῶν, τῶν ὁποίων τὸ τέναγος συμβολίζει τὸν βοῦρκο τῆς ποιότητος τοῦ κόσμου τῶν θνητῶν. Μέσα ἀπὸ τὸ τέναγος αὐτὸ ἀρχίζει νὰ ἀναδύεται ὕδωρ, τὸ ὁποῖον συμβολίζει συγκεκριμένη αἰθερικὴ κατάσταση.

Ὁ Διόνυσος προΐσταται μιᾶς τελετῆς. (στάμνος, περ. 3ος-4ος αἰ. π.Χ.).

Κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα τῶν Ἀνθεστηρίων οἱ λαϊκοὶ θρησκυτές, οἱ ὁποῖοι συμβολίζουν τοὺς μυουμένους, προσκομίζουν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἐν Λίμναις ἱεροῦ τοὺς πίθους ἢ τὰ λαγήνια, ὅπου μέσα τους ἔχει ὡριμάσει μετὰ τὸν τρύγο τὸ γλεῦκος τῆς σταφυλῆς. Ἡ ὡρίμανση αὐτὴ ἔχει, ὡς ἐλέχθη, μυστηριακὸ συμβολικὸ χαρακτῆρα.

Τώρα, στὰ Πιθάγια, οἱ λατρευτὲς προσκομίζουν ὑπὸ τὸν τύπον μυστηριακῆς ἀναγνωρίσεως, τὸν μυστηριακὸ Διονυσιακὸ οἶνο. Μὲ τὴν προσκόμιση αὐτὴ ἐπιτελεῖται, ἐδῶ, στὴν περίπτωση αὐτή, ἰδιότυπα, ἡ ὀφειλομένη συμβολικὴ ἀνταπόδοση ἐκ μέρους τοῦ ὁρίζοντος τῶν θνητῶν - εἰς ὅποιο μέτρο οἱ θνητοὶ μποροῦν - ἐκείνου, τὸ ὁποῖο ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Διόνυσον. Προφανῶς ἡ πράξη αὐτὴ τῆς ἀνταποδόσεως περιβάλλεται μὲ τόσο μεγάλη ἰσχύ, ὥστε ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ πρῶτο μέρος τῶν Ἀνθεστηρίων νὰ παραμείνει μέσα στοὺς αἰῶνες κατὰ συμβολικὸ τρόπο ἀναλλοίωτο. Ἡ πρώτη αὐτὴ μέρα κλείνει μὲ σπονδὴ μιᾶς μικρῆς συμβολικῆς προσότητος αὐτοῦ τοῦ οἴνου, ἐκεῖ ἐπὶ τόπου, ἔξω ἀπὸ τὸ τεῖχος τοῦ περιβόλου πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Διονύσου, πρὶν κὰν οἱ θρησκευτὲς δοκιμάσουν τὸν προσκομισθέντα οἶνον. Σύμφωνα μὲ τὸν Πλούταρχο, "Συμποσιακῶν 655 Ε": *καὶ πάλαι γ' ὡς ἔοικεν εὔχοντο, τοῦ οἴνου πρὶν ἢ πιεῖν ἀποσπενδόντες.*

Οἱ θρησκευτὲς ἐνήλικες καὶ παιδιὰ ἄλλωστε, φοροῦσαν κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα τῶν Ἀνθεστηρίων, ἕνα **ἄνθινο στεφάνι.** Τοῦτο συμβολίζει τὸν **μὴ ὁλοκληρωμένο πνευματικὸ ὀργανισμό.** Πράγματι, τὸ πρόσκαιρο ἐδῶ τῆς φύσεως τοῦ Συνδετικοῦ Λόγου συμβολίζεται ἀπὸ τὸ πρόσκαιρο τῶν ἀνθέων, τὰ ὁποῖα μαραίνονται ταχύτατα, ὅταν ἐξ αὐτῶν συντεθοῦν τὰ στεφάνια τῶν Ἀνθεστηρίων. Στὴν προκειμένη περίπτωση, τὸ νεαρὸν τῆς ψυχικῆς ἡλικίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι νομιμοποιοῦνται πρὸς μύησιν.

Φαίνεται ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Πλουτάρχου (ἐ.ἀ. 655 κ.ἑ.) ἐνισχύεται ἡ πληροφορία ὅτι ἡ πρώτη αὐτὴ μέρα τῶν Ἀνθεστηρίων, τὰ Πιθοίγια, ἦταν ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἀγαθὸν δαίμονα, ὁ ὁποῖος ὡς ψυχικὸν μέγεθος συμβολίζει τὸ "προστατευτικὸ πνεῦμα" στὴν προκειμένη περίπτωση τῶν μυουμένων.

Τὸ ἐπίθετο **ἀγαθὸς** προσδιορίζει τὴν φύσιν τοῦ ψυχικοῦ μεγέθους δαίμων. Ἐπειδὴ κάθε ψυχὴ θνητοῦ προστατεύεται κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ γήινου βίου της ἀπὸ **ἐντεταλμένο ψυχικὸ μέγεθος κατά τι ἀνωτέρας ψυχικῆς ἐξελίξεως,** τοῦτο σημαίνει ὅτι γενικῶς τὸ προστατευτικὸ ψυχικὸ μέγεθος δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως πλήρως ἀγαθόν. Στὴν προκειμένη ὅμως περίπτωση, ἡ Πλουτάρχειος ἀναφορὰ περὶ Ἀγαθοῦ δαίμονος ἐναρμονίζεται μὲ τὸ ὁπωσδήποτε ἀναμενόμενο ὑψηλὸ ἐξελικτικὸ ἐπίπεδο προστατευτικοῦ μεγέθους πραγματικῶν μυστῶν.

Ἡ ἀφιέρωση τῆς πρώτης ἡμέρας καὶ στὸν Ἀγαθὸν δαίμονα ἀποκαλύπτει τὴν φύση τῆς θεμελιώδους μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας μεμυημένων ἢ μυστῶν μὲ τὸν θεῖο κόσμο. Ἴσως εἶναι ἡ μοναδικὴ διασωθεῖσα μνεία ἀποδόσεως σεβασμοῦ καὶ τιμῆς σὲ μυστηριακὸ ἐπίπεδο στὴν ἐνδιάμεση αὐτὴ ἐπικοινωνιακὴ μὲ τὶς Θεῖες Τάξεις βαθμίδα.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ

Διὰ τῆς φυσικῆς ἐπαυξήσεως ἕως τὴν τετράδα φαίνεται ὅτι ὅλα τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸν κόσμον συμπληροῦνται, γενικῶς καὶ μερικῶς, εἰς ὅλας γενικῶς τὰς φύσεις· εἶναι δὲ ἐξαιρετικὸν καὶ ἐνισχύει πρὸς τὴν συμφωνίαν τῆς συμπληρώσεως κατ' ἐξοχὴν τὸ ὅτι συμπληροῦται ὑπ' αὐτῆς ὁμοῦ μὲ τοὺς ὀλίγον προηγουμένους (ἀριθμούς) ἡ τετράς, ἡ ὁποία εἶναι ὁ μετρητὴς καὶ ἡ συγκράτησις τῶν πάντων, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἔχει ὅριον αὐτὴν ἡ ἐνσωμάτωσις καὶ ἡ διάστασις εἰς τρία· διότι τὸ μικρότερον καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐμφανιζόμενον σῶμα, ἡ πυραμίς, φαίνεται διὰ τῆς τετράδος, εἴτε ἀπὸ ὑλικὸν καὶ μορφήν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀποτέλεσμα μὲ τρεῖς διαστάσεις, εἶναι μεταξὺ τεσσάρων ὁρίων (τριῶν ὑλικῶν διαστάσεων καὶ μορφῆς).

Λέγεται, μάλιστα, ὅτι ἡ κατανόησις τῆς εἰς τὰς ὑπάρξεις ἀληθείας καὶ ἡ σταθερὰ καὶ ἐπιστημονικὴ διάγνωσις γίνεται καλλίτερον καὶ πλέον ἀπροσκόπτως διὰ τῶν τεσσάρων μαθηματικῶν, δηλαδὴ ὅλων γενικῶς τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα εἰς μὲν τὴν πρόσθεσιν καὶ τὴν μεγάλην ποσότητα ὑπάγονται εἰς τὸ ποσόν, εἰς δὲ τὴν συνένωσιν καὶ τὴν ἀλληλουχίαν εἰς τὸ μέγεθος καὶ τῶν μὲν εἰς ποσότητα, δηλαδὴ ὅσων νοοῦνται καθ' ἑαυτὰ ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς κάτι, τῶν δὲ εἰς μέγεθος ἢ εἰς διαμονὴν ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς κάτι, τῶν δὲ εἰς μέγεθος ἢ εἰς διαμονὴν ἢ εἰς κίνησιν, τέσσαρες ἀναλόγως μαθηματικαὶ μέθοδοι καὶ ἐπιστῆμαι θὰ κατανοήσουν καθεμίαν συμφώνως μὲ τὴν συγγένειαν πρὸς καθεμίαν, χωριστά, τοῦ ποσοῦ μὲν κατὰ κοινὴν συναίνεσιν ἡ ἀριθμητική, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὰ καθ' ἑαυτό, τοῦ δὲ ποσοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλο καὶ ἡ μουσική, τοῦ μεγέθους δὲ ἀπὸ κοινοῦ ἡ γεωμετρία, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ἀκινήτου, τοῦ δὲ εὑρισκομένου πλέον εἰς κίνησιν καὶ τακτικὴν διέλευσιν ἡ ἐπιστήμη ἡ πραγματευομένη τὴν οὐράνιον σφαῖραν.

Ἀλλ' ἐὰν ἦτο ὁ ἀριθμὸς μορφὴ τῶν ὄντων, αἱ ρίζαι δὲ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τρόπον τινὰ τὰ στοιχεῖα, οἱ μέχρι τῆς τετράδος ὅροι θὰ εὑρίσκοντο εἰς αὐτοὺς αἱ προμνημονευθεῖσαι ἰδιότητες καὶ αἱ ἐμφανίσεις τῶν τεσσάρων ἐπιστημῶν, τῆς ἀριθμητικῆς μὲν εἰς τὴν μονάδα, τῆς μουσικῆς δὲ εἰς τὴν δυάδα, τῆς γεωμετρίας εἰς τὴν τριάδα, τῆς ἀστρονομίας δὲ εἰς τὴν τετράδα, ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὸ γνωστὸν "Περὶ

Θεῶν" σύγγραμμα ὁ Πυθαγόρας τοιουτοτρόπως κάμνει διάκρισιν: "*Τέσσαρες βεβαίως εἶναι καὶ αἱ κλίμακες πρὸς κατάκτησιν τῆς σοφίας, ἡ ἀριθμητική, ἡ μουσική, ἡ γεωμετρία καὶ ἡ ἀστρονομία αἱ ὁποῖαι εἶναι διατεταγμέναι α, β, γ, δ*". Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλινίας ὁ Ταραντῖνος λέγει: "*Διότι ἀληθῶς αὐτά, ὅταν μὲν παραμένουν ἀκίνητα, γεννοῦν τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν, ὅταν δὲ κινηθοῦν πρὸς τὰ ἔξω τὴν* (διὰ πασῶν) *μουσικὴν καὶ τὴν ἀστρονομίαν*".

Λοιπόν, ὡς πρὸς μὲν τὴν μονάδα ἡ ἀριθμητικὴ εὐλόγως θεωρεῖται κατὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν πρώτη· διότι, κατὰ τὴν λογικὴν ἐξέτασιν ἀναιρεῖ τὰς ἄλλας ὁμοῦ μὲ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ φέρει ἑαυτὴν ὁμοῦ μετ' ἐκείνων, ὄχι ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετον (πράγματι αἱρουμένης λογικῶς τῆς ἀριθμητικῆς αἵρονται καὶ αἱ λοιπαί, διότι δὲν νοεῖται, π.χ. γεωμετρία ἄνευ ἀριθμητικῆς, νοεῖται ὅμως ἀριθμητικὴ ἄνευ γεωμετρίας), ὥστε εἶναι προγενεστέρα καὶ μήτηρ αὐτῶν, ἀκριβῶς ὅπως φαίνεται ὅτι διάκειται ἡ μονὰς πρὸς τοὺς κατόπιν αὐτῆς ἀριθμούς.

Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀριθμῶν κάθε μορφὴ καὶ κάθε ἰδιότης καὶ ἐπακολούθημα κατ' ἐξοχὴν πρῶτον εἰς τὴν μονάδα ὡς εἰς σπέρμα φαίνεται· διότι ἡ μονὰς εἶναι κάποιο ποσόν, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται φιλοσοφικῶς καὶ καθ' ἑαυτὸ ὡς ἕν καὶ μόνον, ἐρχόμενο εἰς πέρας καὶ τῷ ὄντι διαχωρίζει· διότι ποτὲ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι κάτι μόνον, ἐὰν ἦτο μὲ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν δυάδα· διότι ἡ κατ' ἐξοχὴν πρώτη ἰδέα τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς πρὸς διάφορον δὲ κάπως φαίνεται ἡ μουσικὴ ἐπειδὴ εἶναι κάπως ἡ ποιότης καὶ ἡ συμφωνία τῶν ἐντελῶς ἀνομοίων καὶ εἰς διαφορὰν οὐσιώδη· ὅμως συμφώνως πρὸς τὴν τριάδα εἶναι γεωμετρική, ὄχι μόνον διότι ἐπιμελῶς ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἔχοντα τρεῖς διαστάσεις καὶ τὰ μέρη καὶ τὰς μορφὰς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἰδιαίτερον αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου νὰ ὁρίζει πάντοτε ἰδιαιτέρως τὰς ἐπιφανείας, τὰς ὁποίας ἀπεκάλουν πράγματι χροιάς, ὅτι φέρουν εἰς πέρας τὴν γεωμετρίαν, ἐπειδὴ βεβαίως κατ' ἐξοχὴν πρῶτον διεξέρχεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐπίπεδα σχήματα, ἐνῷ τὸ ἐπίπεδον σχῆμα, τὸ θεμελιωδέστατον, εὑρίσκεται εἰς τὴν τριάδα, δηλαδὴ γωνιῶν ἢ πλευρῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον, ὡς ἀπὸ κάποιαν βάσιν, ὡς ἐπάνω σὲ κάποιο σημεῖον βάθους, ἀφ' οὗ προσέλθει, πάλιν τὸ θεμελιωδέστατον τῶν σωμάτων, ἡ πυραμὶς σχηματίζεται, ἡ ὁποία περικλείεται καὶ αὐτὴ ὑπὸ τεσσάρων, δηλαδὴ τῶν ὅσων εἶναι δυνατὸν ὀλιγωτέρων γωνιῶν ἢ γραμμῶν, καὶ ἐξεκίνησε ἀπὸ τρία ἴσα διαστήματα, κατόπιν τῶν ὁποίων (τίποτε) ἄλλο δὲν εἶναι πλέον ὑποτεταγμένον εἰς τὰ σώματα ἐκ φύσεως.

Προσέτι, ἡ ἀστρονομία προσαρμόζεται πρὸς τὴν τετράδα· δηλαδὴ ἀπὸ ὅλα τὰ σώματα καὶ πληρέστερον καὶ κατ' ἐξοχὴν γενικώτατον ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐκ φύσεως καὶ ὑπέρτερον ἀπὸ ἀναρίθμητα ἄλλα εἶναι ἡ σφαῖρα, ἐπειδὴ εἶναι ἕνας κύκλος ἀπὸ τέσσερα, ἀπὸ κέντρον, διάμετρον, περιφέρειαν καὶ ἐμβαδόν, δηλαδὴ ἀπώθησιν (ἐὰν ἀντιτυπίας τεθεῖ ἀντιτυπώσεως, θέλει σημάνει ἀπεικόνισις, ὁμοίωσις, καίτοι οὐδὲν ἀποκλείει νὰ πρόκηται περὶ ἐσφαλμένης διατυπώσεως).

Ἐπειδὴ δὲ εἶναι τοιαύτη (ἡ τετράς), δι' αὐτῆς ὡρκίζοντο οἱ ἄνδρες εἰς τὸν Πυ-

θαγόραν, ἐφ' ὅσον προφανῶς ἐξεπλήσσοντο καὶ ἐπευφήμουν διὰ τὴν ἀνακάλυψιν, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς λέγει: ""*Ὄχι εἰς τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὁ ὁποῖος παρέδωσε τὴν τετρακτὺν (τὸν παραγόμενον ἐκ τῆς προσθέσεως τῶν τεσσάρων πρώτων ἀριθμῶν, δηλαδὴ τὸ δέκα) ἀλλ' εἰς τὸ ἰδικόν μας γένος (ἢ οἰκογένειαν, τῶν μεμυημένων βεβαίως) ἡ ὁποία παρέχει τὴν πηγὴν τῆς ἀειφύτου φύσεως καὶ τὰ στοιχεῖα της*". Διότι ἀείρυτον φύσιν ὑπενόουν τὴν δεκάδα, ἡ ὁποία εἶναι τρόπον τινὰ ἡ αἰωνία καὶ διαρκὴς φύσις τῶν ὄντων καὶ τῶν εἰδῶν, διὰ τῆς ὁποίας συνεπληρώθη καὶ συνεκράτησεν ἐντὸς τοῦ κόσμου τὸ ὅριον τὸ κατάλληλον καὶ ἀρτιώτερον. Στοιχεῖα δὲ αὐτῆς τὰ μέχρι τῆς τετράδος α, β, γ, δ· εἶναι δηλαδὴ αὐτὰ ὅρια καὶ τρόπον τινὰ κάποιαι πρῶται αἰτίαι τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀριθμῶν, ἡ μονὰς μὲν ἐκείνου τὸ ὁποῖον νοεῖται καθ' ἑαυτό, ἡ δυὰς δὲ τοῦ ἄλλου ἐκ τῶν δύο καὶ πλέον ἐν σχέσει πρὸς ἄλλο, ἡ τριὰς δὲ καὶ τοῦ καθενὸς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ τοῦ περιττοῦ ἐνεργητικῶς ἀρτίου· διότι πολλὰς φορὰς μᾶς ἐφάνη ἡ δυὰς ὁμοία πρὸς περιττόν, ἕνεκα τῆς ὁμοιότητός της πρὸς τὴν πρώτην αἰτίαν, ἐπειδὴ δὲν δύναται καθόλου νὰ ἔχει τὰς ἀμιγεῖς ἰδιότητας τῶν ἀρτίων, οὔτε τῶν μικροτέρων διαιρέσεων.

Διότι εἰς τὴν πρώτην τετράδα ὑπάρχει ἐνσωμάτωσις μικροτάτη καὶ γονιμωτάτη, ἐὰν ἄλλως τε τὸ πῦρ εἶναι τὸ θεμελιωδέστατον καὶ συγκείμενον ἐκ τῶν μακροτάτων μερῶν ἀπὸ τὰ σώματα, αὐτοῦ δὲ τοῦ ἰδίου σχῆμα τοῦ σώματος πυραμὶς φέρει τὸ ὄνομα· δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν περικλείεται πανταχόθεν καὶ ὑπὸ τεσσάρων βάσεων καὶ ὑπὸ τεσσάρων γωνιῶν μόνον· καὶ ἐκ τούτου θὰ ἐπειθόμεθα, ὅτι τέσσαρες εἶναι αἱ πρῶται αἰτίαι τοῦ κόσμου, εἴτε ὡς αἰωνίας συγκρατήσεως, εἴτε ὡς γεννηθείσης συνθέσεως (ὅπως) ἐλέχθη προηγουμένως, ὑπὸ τούτου (ἐκ τούτου, διὰ τοῦτο, πρὸς τοῦτο, ἀρχή, μέσον, τέλος, μέσον πρὸς τέλος)· ὁ θεὸς ἄρα εἶναι καὶ ὕλη καὶ μορφὴ καὶ ἀποτελείωσις. Διότι βεβαίως καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, τὸ πῦρ, ὁ ἀήρ, τὸ ὕδωρ καὶ ἡ γῆ, καὶ αἱ ποσότητές των, τὸ θερμόν, τὸ ψυχρόν, τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, ἔχουν διαταχθεῖ μεταξὺ τῶν ὄντων συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τῆς τετράδος προφανῶς. Προσέτι, ὅμως, καὶ τὰ οὐράνια ἔχουν διαταχθεῖ συμφώνως πρὸς αὐτήν· δηλαδὴ εἰς τέσσαρα ἄκρα, τὸ εὑρισκόμενον ὑπεράνω τῶν ὑψηλοτάτων σημεῖον, τὸ εἰς τὴν ἀνατολήν, τὸ κατ' εὐθεῖαν ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ τὸ πρὸς τὸ μέρος τῆς δύσεως· αὐτὰ λοιπὸν καὶ ὁ ζωδιακὸς φαίνονται τέσσαρα χωριστὰ καὶ διαφόρως πρὸς τὰ τέσσαρα ὅρια, τὸ βόρειον, τὸ μεσημβρινόν, τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν καὶ εἰς τὴν ἀναλογίαν τῆς στρογγυλότητος αὐτῆς, τὸ κέντρον, τὸν ἄξονα, τὴν περιφέρειαν καὶ τὸ ἐμβαδόν.

Ἀλλὰ καὶ τὰ ὀνομαζόμενα **ἐνενήκοντα μέρη τοῦ ζωδιακοῦ**, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ὁποίων διὰ τῆς ἐκλειπτικῆς ἐφάπτεται τῶν τεσσάρων τροπικῶν, τοῦ θερινοῦ, τοῦ χειμερινοῦ καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ δύο φορὰς σταυροειδῶς κατὰ διάμετρον, τόσα πολλὰ εἶναι· καὶ αἱ μεταξύ των καὶ διὰ μέσου ἀλλήλων ἐξαιρετικῶς μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν γενόμεναι κινήσεις, αἱ γενικαὶ εἶναι τέσσαρες, πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲν διὰ τοῦ εἰς κάθε τόπον μεσουρανήματος, ἄνω δὲ διὰ τοῦ ἐκτεινομένου ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος, κάτω δὲ διὰ τοῦ δύοντος.

Τέσσαρες ἐπίσης εἶναι καὶ αἱ ὀνομαζόμεναι ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμών. Ἀλλὰ τέσσαρα εἶναι καὶ τὰ μεγέθη τῆς γενικῆς κινήσεως, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μέγιστον καὶ συνεχὲς ἀπεκλήθη αἰών, τὸ δὲ καθ' ἑαυτὸ καὶ κατὰ διάνοιαν εὐνόητον χρόνος, τὸ δὲ ἀκόμη παρερχόμενο καὶ κατά τινα τρόπον φυτευθὲν ἐντὸς ἡμῶν διὰ τῆς αἰσθητῆς ἀντιλήψεως καιρός, τὸ δὲ περιέχον τὸ βραχύτερον διάστημα καὶ ἐπέκτασιν ὥρα· καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἔτος, μήν, νὺξ καὶ ἡμέρα. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς αὐτὰ καὶ συμφώνως πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐντελῆ πλήρωσιν, οἱ ἄγγελοι, οἱ δαίμονες, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ συμπληροῦν τὸ πᾶν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς κινήσεις διὰ τεσσάρων τρόπων διακρίνουν, μὲ τὴν βάδισιν πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ τὴν ἐπιστροφήν, μὲ τοὺς δύο στηριγμούς, τὸν ἐμπρόσθιον καὶ τὸν δεύτερον. Καὶ εἰς τὰ ζῶα εὑρίσκουν τέσσαρας αἰσθήσεις διεχωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων, ἐφ' ὅσον ἡ ἁφὴ τίθεται ὡς θεμέλιον ὅλων καὶ δι' αὐτὸ μόνη δὲν ἔχει τακτικὴν θέσιν ἢ ὄργανον. Καὶ ἐκ τῶν φυτῶν τὰ μὲν εἶναι δένδρα, τὰ δὲ θάμνοι, ἄλλα δὲ λάχανα καὶ ἄλλα χλόη.

Ἀλλὰ καὶ αἱ γενικαὶ τάξεις τῶν ἀρετῶν εἶναι τέσσαρες, πρώτη μὲν ἡ φρόνησις τῆς ψυχῆς, συμφώνως δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ εὐαισθησία τοῦ σώματος καὶ ἡ εὐτυχία κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, δευτέρα ὡς πρὸς τὴν ψυχὴν ἡ σωφροσύνη, ὡς πρὸς δὲ τὸ σῶμα ἡ ὑγεία, εἰς δὲ τὰ ἐξωτερικὰ ἡ εὐδοξία, τρίτη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἡ ἀνδρεία, ἡ ἰσχύς, ἡ κυριαρχία καὶ τετάρτη ἡ δικαιοσύνη, τὸ κάλλος, ἡ φιλία. Προσέτι καὶ αἱ ἐποχαί, ὅπως ἀκριβῶς τοῦ ἔτους, οὕτω καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τέσσαρες, παῖς, νεανίας, ἀνήρ, γέρων.

Καὶ αἱ στοιχειοδέστατοι ἰδιότητες εἰς τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι τέσσαρες, ἡ ταυτότης εἰς τὴν μονάδα, ἡ ἑτερότης εἰς τὴν δυάδα, ἡ ἐπιφάνεια εἰς τὴν τριάδα, τὸ σῶμα εἰς τὴν τετράδα. Καὶ ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς τέσσαρα, εἰς κεφαλήν, θώρακα, πόδας καὶ χεῖρας. Τέσσαρες ἐπίσης εἶναι αἱ ἀρχαὶ τοῦ λογικοῦ ζώου, ὅπως καὶ ὁ Φιλόλαος εἰς τὸ "Περὶ Φύσεως", λέγει, ὁ ἐγκέφαλος, ἡ καρδία, ὁ ὀμφαλὸς καὶ τὸ αἰδοῖον: "*Ὁ ἐγκέφαλος μὲν τοῦ νοῦ, ἡ καρδία δὲ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὁ ὀμφαλὸς δὲ τῆς ῥιζώσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πρώτου, τὸ αἰδοῖον δὲ τοῦ σπέρματος καὶ τῆς καταβολῆς του καὶ τῆς γεννήσεως. Ὁ ἐγκέφαλος δὲ (σημαίνει) τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ καρδία δὲ τὴν τοῦ ζώου, ὁ ὀμφαλὸς δὲ τὴν τοῦ φυτοῦ, τὸ αἰδοῖον δὲ τὴν τῶν ὅλων ταυτοχρόνως· διότι τὰ πάντα παράγονται ἀπὸ τὸ σπέρμα καὶ διὰ τὰ θάλοντα καὶ διὰ τὰ βλαστάνοντα*".

Ἐὰν δὲ τὸ πλῆθος εἰς τὴν τριάδα κατὰ πρῶτον ἐνεφανίσθη, ὁπωσδήποτε ὅμως οὔτε σωρεία δύναται νὰ κατανοηθεῖ ἄνευ τῆς τετράδος, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ πυραμὶς ἐκ φύσεως εἰς τὰ ἀλληλουχούμενα ἀποκτᾷ τὸ δυσδιάλυτον σχῆμα στερεοῦ σώματος, ἡ ἔντασις δὲ τοῦ πλήθους εἶναι κάπως ὁ σωρὸς καὶ ἰσχυρότερος παρὰ εἰς τὴν τριάδα. Μάλιστα, κατὰ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Σόλωνος "τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ τέλος μακροῦ βίου" εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδεχθῶμεν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ποιητοῦ ὅσους ἀκόμη ζοῦν καὶ μακαρίζονται μόνον τρὶς διὰ τὴν εὐδαιμονίαν των, ἐπειδὴ εἶναι ἄδηλος ἀκόμη ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ μετατροπή, ὅσους δ' ἀπέθανον ἐφ' ὅσον κατέχουν σταθερῶς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ ἐκτὸς μεταβολῆς ἐντελέστερον τετράκις· λέγει δηλαδὴ ἐπὶ μὲν τοῦ ζῶντος "τρισμάκαρ Ἀτρείδη" μόνον, ἐπὶ δὲ τῶν ἄριστα ἀποθανόντων "τρισμάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ ὁποῖοι τότε ἐφονεύθησαν". Διότι τοῦτο εἶναι τὸ δυνάμενον νὰ παραγάγει κατὰ φύσιν πλῆθος καὶ σωρείαν, ἂν καὶ ἄλλως τὰ εἴδη τῆς τελειότητος εἶναι τέσσαρα σύμμετρα καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ἀνήκοντα μὲ τοὺς τέσσαρας τελείους ἀριθμούς, οἱ ὁποῖοι συμπλέκονται ἐντὸς τῆς δεκάδος, ἴσοι κατὰ πρόοδον πρὸς τοὺς συνεχεῖς ἀπὸ τῆς μονάδος, μέχρις ὅτου ἡ πρόοδος ἀχθῇ μέχρι τῆς τετράδος. Μὲ τὸ νὰ ἔχει δηλαδὴ αὐτὴ ἡ μονὰς τρόπον τινά τὸ πρῶτον ἀσύνθετον τῆς τελειότητος ἐκ τοῦ ὅτι κατέχει τὰ πάντα ἐν ἑαυτῇ, καὶ δὲν ἔχει ἐπὶ πλέον κανενὸς τὴν χρείαν, παρέχει δ' ἄλλως ὅλα τὰ ἄλλα καὶ δίδει μορφὴν εἰς αὐτὰ καθ' ὅλας τὰς παραλλαγὰς τῶν διαφορῶν.

Ἐάν, ὅμως, εἶναι κάτι καὶ τέλειον εἶδος, ὅταν εἶναι ἴσον πρὸς τὰ μέρη αὐτοῦ, ἡ μονὰς παρ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔχει μέρος, ὁλόκληρος δὲ εἶναι ἴση πρὸς ἑαυτήν, καὶ τελεία αὐτὴ θὰ ἦτο. Δεύτερον δὲ ἴση πρὸς τὴν μονάδα καὶ τὴν δυάδα καὶ εἰς ἄκρον συνεχὴς ἡ τριὰς εἶναι, ἐφ' ὅσον ἄλλως τε καὶ αὐτὴ εἶναι τελεία, ἐπειδὴ ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος μόνη κατ' ἐξοχὴν ἔχει. Τρίτον δὲ τὸ ἕνα καὶ δύο καὶ τρία, δὲν εἶναι πλέον συνεχὴς ἡ ἑξὰς καὶ ὅμως εἶναι ἴση καὶ τρόπον τινὰ τελεία, διότι πρώτη αὐτὴ εἶναι ἴση πρὸς τὰ μέρη αὐτῆς, κατὰ τὸ ἥμισυ ἕκτον τρίτον. Τέταρτον δὲ ὁ 1,2,3,4, ἡ δεκάς, πολὺ περισσότερον δὲν εἶναι συνεχὴς ἀφ' οὗ ἔχει ἀποκτήσει τὴν τελειότητα κατά τινα ἐντελῶς διάφορον τρόπον ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτοὺς τοὺς τρόπους· διότι εἶναι αὕτη μέτρον καὶ τέλειον ὅριον παντὸς ἀριθμοῦ καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον κατόπιν αὐτῆς κανεὶς φυσικὸς ἀριθμός, ἀλλ' ὅλοι ἐπαναλαμβάνονται ἐκ δευτέρου καὶ ἐπανέρχονται μετέχοντες αὐτῆς. Καὶ αὐτὴ ἡ διαφορά, τῶν ἐντὸς τῆς δεκάδος τελείων ἀριθμῶν, εἶναι κάποια τετρακτύς. Μήπως καὶ χάριν τούτου, αἱ μὲν μέγισται καὶ τρόπον τινὰ τελειότεραι περίοδοι ἐκ τριῶν καὶ τεσσάρων ἡμερῶν συμβαίνει τὰ μάλιστα εὐοίωνοι νὰ εἶναι, μεγαλυτέρα δὲ καὶ σταθερωτέρα ἡ τῶν τεσσάρων, ἕνεκα τῆς τοῦ ἀριθμοῦ τέσσερα σταθερότης, ἡ ὁποία τὰ πάντα πυραμιδοειδῶς συλλαμβάνει κατὰ εὐσταθεῖς βάσεις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ὁ Ἡρακλῆς λέγουν ὅτι ἐγεννήθη ὑπὸ τῆς τετράδος, ἐπειδὴ ὑπῆρξε τόσον ἀδιασάλευτος.

Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῆς μονάδος καὶ τῆς ἑπτάδος τῶν κυβικῶν διαστημάτων $1,2,3,4,5,6,7,8=2^3$ εὐλόγως, ἐπειδὴ εἶναι κρίσιμος εἰς τὰς ἀσθενείας, κατὰ τρόπον κατάδηλον οἱ ἰατροί, ὅπως ὁ Ἱπποκράτης, λέγουν ὅτι ἡ τετρὰς συμμετέχει κατά τινα πληρέστερον τρόπον μὲ τὴν ἑπτάδα εἰς τὴν ὅλην κίνησιν τοῦ σύμπαντος, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον, ἐὰν συναφθεῖ πρὸς τὴν ἑπτάδα, παράγει τὴν δεκάδα, ἡ ὁποία τετάρτη παρέχει τὴν τετάρτην κυβικὴν χώραν.

Ἐπωνόμαζον τὴν τετράδα **Αἰόλου φύσιν**, διὰ νὰ δηλώσουν τὴν ποικιλίαν τῆς συγγενείας. Καὶ χωρὶς αὐτὴν δὲν ἐπιτυγχάνεται ἡ παγκόσμιος διακόσμησις. (Βλ. Ἡρακλείτου ἀπόσπ. 30). Διὰ τοῦτο καὶ **κλειδοῦχον τῆς Φύσεως** αὐτὴν ἐπωνόμαζον. Λέγουν ὄντως οἱ ποιηταὶ ὅτι ὁ Αἰο-

λος παράγει ἁρπακτικοὺς ἀνέμους, ὅστις καὶ **Ἱπποτάδης** ἐκλήθη λόγῳ τῆς ταχύτητος τῶν προκαλούντων αὐτὸν ἄστρων καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου φορᾶς· διότι Αἴολος εἶναι τὸ ἔτος ἕνεκα τῆς ποικιλίας τῶν παραγομένων κατ' αὐτό.

Πάλιν δὲ καλοῦν τὴν τετράδα Ἡρακλέα, ἕνεκα τῆς ἰδίας ἐννοίας τοῦ ἔτους, ἐπειδὴ δύναται νὰ προξενήσει τὴν χρονικὴν διάρκειαν, τῷ ὄντι (4) αἰών, χρόνος, καιρός, ὥρα, προσέτι (ἔτος), μὴν (ὥρα), νὺξ (ἡμέρα) καὶ ὄρθρος, μεσημβρία, ἑσπέρα, νύξ. Τὴν τετράδα, κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ λ πρὸς τὸ τελάδα ἀπεκάλεσαν, ἐκείνην δηλαδὴ ἥτις τολμᾶ νὰ ὑπομείνει ἀκριβῶς ὅπως ἡ πλευρὰ αὐτῆς ὑπέμεινε τὴν πρώτην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς μονάδος· διότι ὑπέκυψεν εἰς ὅλας τὰς ἀποστάσεις, δηλαδὴ τὰς τρεῖς, πέραν τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχουν ἄλλαι.

Ἐτίμων δὲ αὐτὴν οἱ Πυθαγόρειοι ὡς δυναμένην νὰ γεννήσει τὴν δεκάδα. Καλεῖται δὲ αὕτη, ὡς λέγει ὁ Ἀνατόλιος, **Δικαιοσύνη**, ἐπειδὴ τὸ τετράγωνον τὸ παραγόμενον ἀπὸ αὐτήν, δηλαδὴ τὸ ἐμβαδόν, ἰσοῦται πρὸς τὴν περίμετρον· διότι τῶν μὲν πρὸ αὐτῆς ἀριθμῶν ἡ περίμετρος εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ ἐμβαδοῦ τοῦ τετραγώνου, τῶν δὲ μετ' αὐτήν, ἡ περίμετρος εἶναι μικροτέρα τοῦ ἐμβαδοῦ, εἰς αὐτὴν ὅμως ταῦτα ἰσοῦνται. Περαιτέρω πρώτη ἡ τετρὰς παρουσίασε τὴν φύσιν τοῦ στερεοῦ· διότι κατ' ἀρχὴν ὑπάρχει τὸ σημεῖον, κατόπιν ἡ γραμμή, ἔπειτα ἡ ἐπιφάνεια, τέλος τὸ στερεόν, ποὺ εἶναι σῶμα. Εἶναι ἐπίσης ὁ πρῶτος ἀρτιάρτιος ($4:2=2$, $2:2=1$, $4=2+2$) ὁ πρῶτος ἐπίτριτος ($X+X/3=4X/3$ ἤτοι $1+1/3=4/3$) τῆς πρώτης ἁρμονίας τῆς διὰ τεσσάρων (μεταξὺ πρώτου καὶ τετάρτου τόνου τῆς κλίμακος), ὅλα δὲ εἶναι ἴδια δι' αὐτόν, τὸ ἐμβαδόν, αἱ γωνίαι καὶ αἱ πλευραί. Τέσσαρα εἶναι τὰ κλίματα, 4 τὰ οὐράνια σημεῖα, τὸ ἀνατολικόν, τὸ δυτικόν, τὸ μεσουρανοῦ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ τὸ ὑπὸ τὴν γῆν. Οἱ πρῶτοι ἄνεμοι εἶναι τέσσαρες. Ἄλλοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ πάντα ἔχουν διακοσμηθεῖ ἐκ τεσσάρων, ἐξ οὐσίας, ἐκ σχήματος, ἐξ εἴδους (μορφῆς) καὶ ἐκ λόγου. (Προφανῶς αἱ 4 Ἀριστοτέλειοι αἰτίαι, ἡ ὑλικὴ (CAUSA MATERIALIS), ἡ τυπικὴ (CAUSA FORMALIS), ἡ κινοῦσα (CAUSA MOVENS) καὶ ἡ τελικὴ (CAUSA FINALIS).

Ἀλλ' ὄχι μόνον τὸν τοῦ σώματος παρέχει λόγον ἡ τετράς, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς ψυχῆς· ὅπως δηλαδὴ ὑποστηρίζουν ὅτι ὅλος ὁ κόσμος κυβερνᾶται κατά τινα ἁρμονίαν, οὕτως ὅτι καὶ τὸ ζῶον γίνεται ἔμψυχον. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἡ τελεία συμφωνία ὑπάρχει εἰς τὰς τρεῖς συμφωνίας, εἰς τὴν διὰ τεσσάρων, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς ἐπίτριτον ἁρμονίαν (ἀναλογίαν), εἰς τὴν διὰ πέντε (μεταξὺ πρώτου καὶ πέμπτου) εἰς ἡμιολίαν ($X+X/2=3X/2$) καὶ εἰς τὴν διὰ πασῶν (μεταξὺ πρώτου καὶ τελευταίου) εἰς διπλασίαν. Εἶναι, ὅμως οἱ τέσσαρες πρῶτοι ἀριθμοὶ οἱ 1, 2, 3, 4, εἰς αὐτοὺς δὲ περιέχεται καὶ τὸ ἀρχέτυπον τῆς ψυχῆς συμφώνως πρὸς τὴν ἁρμονικὴν ἀναλογίαν· διότι ὁ μὲν (τοῦ) 4 εἶναι διπλάσιον τοῦ 2 καὶ ὁ τοῦ 2 τοῦ 1, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἡ διὰ πασῶν συμφωνία, ὁ δὲ 3 εἶναι ἡμιόλιος, τοῦ 2, ἐπειδὴ τὸν περιέχει ὡς καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἡ διὰ πέντε συμφωνία, ὁ δὲ 4 εἶναι ἐπίτριτος τοῦ 3, ὅπου ἡ διὰ τεσσάρων συμφωνία. Ἐὰν ὅμως εἰς τὸν ἀριθμὸν 4 εὑρίσκεται τὸ πᾶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώ-

ματος, εἶναι ἄρα ἀληθὲς ὅτι ὅλαι αἱ συμφωνίαι τελοῦνται συμφώνως πρὸς αὐτόν.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀπεριόριστη σημασία τὴν ὁποίαν ἀπέδιδαν οἱ Πυθαγόρειοι στὴν τετράδα τῶν πρώτων ἀριθμῶν, τὴν ὁποίαν ἀποκαλοῦσαν **«*Τετρακτύν*»**.

Ὁ Ἰάμβλιχος ἐξυμνεῖ τὴν ὑπόσταση ἡ ὁποία στὴ Φύση παρίσταται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 4 ὡς ἑξῆς:

«Ἔστι γὰρ δημιουργὸς τῶν ὅλων καὶ αἰτία ἡ Τετράς. Θεὸς νοητὸς καὶ αἴτιος τοῦ οὐρανίου καὶ αἰσθητοῦ θεοῦ. Παραδίδεται δὲ ἡ γνῶσις τούτου τοῖς Πυθαγορείοις δι' αὐτοῦ τοῦ Πυθαγόρου».

Γνωστὸς ἐπίσης εἶναι ὁ ὅρκος τῶν Πυθαγορείων ποὺ ἐπαναλαμβάνεται στὰ **«Χρυσᾶ Ἔπη»** (στ. 47):

Ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν, παγὰν ἀενάου φύσεως.

Ναὶ μὰ τὸν παραδόσαντα εἰς τὴν ψυχήν μας τὴν θείαν Τετρακτύν, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀενάου Φύσεως.

Ὁ Ἱεροκλῆς, σχολιάζων τὸν προκείμενον στίχον, παραδέχεται καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δύναμις τῆς δεκάδος καὶ ὅλων τῶν περαιτέρω δεκάδων (10, 20, ... 100, 200.... 1000) εἶναι ἡ τετρὰς "*διότι πρὶν καταλήξωμεν εἰς τὴν τελείαν καὶ πλήρη δεκάδα, ἀνακαλύπτομεν ὅλην τὴν ἀρετὴν καὶ ὅλην τὴν τελειότητα τοῦ δέκα εἰς τὴν τετράδα*". Καὶ ὀλίγον κατωτέρω προσθέτει: "*Καὶ τὸ πρῶτον στερεὸν σχῆμα* (τὸ τετράεδρον, βλ. κατωτέρω) *εὕρηται ἐν τῇ τετράδι, διότι τὸ σημεῖον ἀναλογεῖ πρὸς τὴν μονάδα, ἡ γραμμὴ πρὸς τὴν δυάδα, ἡ ἐπιφάνεια (τρίγωνον) πρὸς τὴν τριάδα, τὸ στερεὸν ὅμως εἶναι οἰκεῖον τῆς τετράδος, διότι μὲ τὴν τετράδα σχηματίζεται ἡ πρώτη πυραμὶς (τετράεδρον) τῆς ὁποίας ὁ τρία παράγει τὴν βάσιν καὶ ἡ μονὰς τὴν κορυφήν....... Διότι, ὡς εἴπομεν, ὁ τέσσερα εἶναι ἡ δημιουργὸς καὶ αἰτία τῶν πάντων, τὸ μέγιστον δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου παραδοθέντων διδαγμάτων εἶναι ἡ γνῶσις τῆς δημιουργικῆς τετρακτῦος*".

Ὁ Ἀντ. Ἀδριανόπουλος συμπεραίνει: "*Ἀφοῦ τὸ τετράεδρον εἶναι τὸ πρῶτον στερεὸν σῶμα (εἶναι δηλαδὴ τρισδιάστατον ὡς ἐκτεινόμενον εἰς τὸν Χῶρον) συνάγομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τέσσαρα καὶ ἡ τετρὰς συμβολίζουν τὴν φάσιν ἐκείνην τῆς δημιουργίας* κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδηλώθη ἡ *Ὕλη καὶ ἐκ ταύτης ἐσχηματίσθησαν τὰ στερεὰ σώματα*". (ἔνθ. ἀν. 186). Διὰ τοῦτο ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος (π. Κοσμοποιΐας, De Opifficio Mundi) λέγει: "*Ἔστι δὲ δύναμις ἄλλη τετράδος λεχθῆναι τε καὶ νοηθῆναι θαυμασιωτάτη*".

Ὁ Ἰάμβλιχος (Θεολογ. ἀριθ. σ. 38) ἀνάγει τὴν γνῶσιν εἰς τὰς τέσσαρας μαθηματικὰς ἐπιστήμας (ἀριθμητική, γεωμετρία, μουσική, ἀστρονομία) καὶ παραδέχεται ὅτι ἡ κατανόησις καὶ ἡ σταθερὰ καὶ ἐπιστημονικὴ διάγνωσις γίνεται καλλίτερον καὶ ἀπρόσκοπτα δι' αὐτῶν. Ἀναφερόμενος δὲ εἰς σύγγραμμα τοῦ Πυθαγόρου "περὶ θεῶν" (ἀπολεσθέν) παραδέχεται τέσσαρας βαθμίδας πρὸς κατάκτησιν τῆς σοφίας, ἀποδίδων **τὴν ἀριθμητικὴν εἰς τὴν μονάδα, τὴν μουσικὴν εἰς τὴν δυάδα, τὴν γεωμετρίαν εἰς τὴν τριάδα καὶ τὴν ἀστρονομίαν εἰς τὴν τετράδα.**

Ἡ κανονικὴ τετρακτύς, ἐγκλείουσα τὴν

ἔννοιαν τῆς δεκάδος ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ τέταρτος **τριγωνικὸς ἀριθμός**. Ὁ πρῶτος ἦτο ἡ μονὰς (1), ὁ δεύτερος (1+2=3), ὁ τρίτος (1+2+3=6), ὁ τέταρτος (1+2+3+-4=10), κ.ο.κ. Ὑπῆρχεν ὅμως καὶ μία **διπλῆ τετρακτύς**, ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλάτων εἰς τὸν Τίμαιον, ὅταν πραγματεύεται τὸ ζήτημα τοῦ ρυθμοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν τεσσάρων πρώτων περιττῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν τεσσάρων ἀρτίων: (1+3+5+7) + (2+4+6+8)=36 (ὁ ἀριθμὸς τῶν "δεκανῶν" τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου). Τὴν ἐχρησιμοποίησεν ὁ Πλάτων ὡς βάσιν διὰ νὰ παρουσιάσει τὴν ἑπταπλῆν οὐρανίαν κλίμακα καὶ τὴν ἁρμονίαν τῶν σφαιρῶν. (Βλ. ἀνάλυσιν εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὸν Τίμαιον τοῦ Πλάτωνος τῆς ἐκδόσ. "Belles Lettres, Paris.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν τριγωνικῶν ἀριθμῶν, ὁ Νικόμαχος Γερασηνὸς ἀναγράφει τετραγωνικούς, πενταγωνικούς, ἑξαγωνικοὺς καὶ γενικῶς πολυγωνικοὺς ἀριθμούς.

Οὕτω ἡ τετρακτὺς ἀναπτυσσομένη, ταυτίζεται μὲ τὴν καθ' ὅλου ἁρμονίαν, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἰάμβλιχος (μνημονεύων τὸν Ἀριστοτέλη) εἰς ἕνα στίχον ἀνήκοντα εἰς τὴν "Κατήχησιν" τῶν Πυθαγορείων:

"Τετρακτὺς ὅπερ ἐστιν ἡ Ἁρμονία, ἐν ἧ αἱ Σειρῆνες...". Τὰς ἰδίας Σειρῆνας θὰ συναντήσωμεν εἰς τὴν Πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος, ὡς τὰ πλανητικὰ σύμβολα τῆς ἁρμονίας τῶν σφαιρῶν. Ἐὰν ἡ τριττύς, ὡς πρῶτος περιττὸς ἀριθμός, ἐμφαίνει τὴν δημιουργικὴν ἐνέργειαν ἐν τῇ οὐσίᾳ της, ὁ ἀκολουθῶν ἄρτιος ἀριθμός, ἡ τετρὰς εἶναι λογικῶς ἑπόμενον νὰ παριστᾷ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, τὴν δυναμικὴν ἐκδήλωσιν τῆς δημιουργικῆς πράξεως. Ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ ὠνομάσθη ΦΥΣΙΣ.

Εἰς τὴν παγκόσμιον Ἐκδήλωσιν ἐναρμονίζονται αἱ δύο ἀντίθετοι καὶ αἱ δύο ἐνάντιοι δυνάμεις, πρὸς σχηματισμὸν τετραγώνου ἰσορροπίας καὶ πρὸς παραγωγὴν τῆς ἡμιτονοειδοῦς καμπύλης τῶν κύκλων τῆς ἐκδηλώσεως (τοῦ φαινομένου τῆς δονήσεως).

Χαρακτηριστικὴ ἐκδήλωσις ἐν τῇ Φύσει, εἶναι ἡ καμπύλη τῶν τεσσάρων ἐποχῶν τοῦ ἔτους.

Εἰς ταύτην ἀνάγονται τὰ πλεῖστα φυσικὰ φαινόμενα τὰ ὁποῖα διέπονται ὑπὸ παλμικῆς ταύτης δονήσεως (τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, τέσσαρα στοιχεῖα, ἀναπνοή, παλμοί τῆς καρδίας, ἐποχαί, κοσμικαὶ περίοδοι, σεληνιακαὶ φάσεις, δημιουργικοὶ νόμοι κ.ἄ.π. (Βλ. Π. Γράβιγγερ, Ἐπιστήμη τῶν δονήσεων, Ἀθῆναι, Bibk. SviccÁr. - Jean Granier, Les Phenomenes Vibratoires Paris, P.U.F. 1960. - Alain Reinberg, Rythmes et Cycles Biologiques, Paris 1957, P.U.G. - Matilla Ghyka, Le Nombre d' or, Taloi 2, Paris j.....).

Τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ Ἐμπεδοκλέους καὶ τῶν διαδόχων του, ἀπετέλουν τὴν βάσιν τῆς Φυσικῆς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων· ὁ Ἱπποκράτης ἑδραίωσε τὴν Φυσιολογίαν ἐπὶ τῶν τεσσάρων χυμῶν τοῦ σώματος δι' ἀναμίξεως τοῦ θερμοῦ (πῦρ), ψυχροῦ (ἀήρ), ὑγροῦ (ὕδατος) καὶ ξηροῦ (γῆ) καὶ ὥρισε τὰς τέσσαρας κράσεις ἢ ἰδιοσυγκρασίας.

Ἀργότερον, οἱ Ἑρμητικοί, θελογοῦντες, ἀπέδωσαν εἰς τὸ τετραδικὸν σύμβολον τοῦ **σταυροῦ**, τὰ τέσσερα στοιχεῖα καὶ συνέδεσαν αὐτὰ μὲ τὸ τετραγράμματον ὄνομα I.N.R.I. (Jesus Nazarenus Rex Judeorum) ὅπου I ἴσον μὲ τὴν ἑβραϊκὴν τὸ

ἀρχικὸν τῆς λέξεως Καν (ὕδωρ, θάλασσα), Ν ἴσον Ξους (πῦρ, λυχνία), R ·som Ruach (πνεῦμα, πνοή) καὶ Κ ἴσον Καβεσθαθ (γῆ, ἅλας). Οἱ ἴδιοι Ἑρμητισταὶ (Ἀλχημισταὶ) ἐχρησιμοποίησαν τὸ τετράγωνον διὰ νὰ συμβολίσουν τὴν αἰσθητὴν ὕλην, ἀντκειμενικὸν συνδυασμὸν τῶν 4 στοιχείων, ἐνῶ τὰ στοιχεῖα καθ' ἑαυτὰ παρίσταντο διὰ τεσσάρων τετραγώνων, ἡ δὲ πεμπτουσία (ὁ αἰθὴρ) δι' ἑνὸς κύκλου, ὁπόθεν καὶ ὁ συμβολισμὸς τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου, τοῦ ἀπορρήτου τῆς στερεοποιήσεως τοῦ αἰθέρος.

Ὁ Dr. R. Allendy, εἰς τὸ κλασικὸν ἔργον του περὶ τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ἀριθμῶν, Paris 1921, σ. 108) ἀναφέρει ὅτι μέχρι τοῦ 5ου αἰ. οὐδὲν χριστιανικὸν μνημεῖον ὑπάρχει ὅπου νὰ παρίσταται ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς. Μερικαὶ εἰκόνες τῆς Ἀναγεννήσεως ἢ μεταγενέστεραι παρουσιάζουν τὴν Σταύρωσιν δι' ἑνὸς σταυροῦ στερεωμένου εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνατείνοντος πρὸς τὸν ἀέρα-αἰθέρα. Εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα παρίσταται ἕνα ρυάκι ἢ ἕνα νέφος, ποὺ συμβολίζει τὴν βροχὴν-(ὕδωρ), εἰς δὲ τὸν ἀριστερὸν, κατὰ τὸ ἄλλο ἄκρον, ἕνα κεραυνὸν (πῦρ).

Συνεπῶς ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐκπνεύσει ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τῶν 4 στοιχείων (ἐνῶ τὸ μέσον κατεῖχεν ὁ Θεάνθρωπος πρὸς συμπλήρωσιν τῆς **πεντάδος**) τέσσαρες δὲ λεγεωνάριοι Ρωμαῖοι εἶχον διαμοιρασθεῖ τὰ ἱμάτιά του.

Διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, ὑπενθυμίζομεν τοὺς 4 ποταμοὺς ποὺ διέρρεον τὸν ὑποχθόνιον κόσμον, τὸν Φλεγέθοντα, τὸν Κοκυτόν, τὴν Στύγα καὶ τὸν Ἀχέροντα, οἱ ὁποῖοι ἐπήγαζον ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ, τοῦ μεγάλου Ποταμοῦ, καὶ ἀνάγονται, ὡς ἐκ τῆς ὀνομασίας των εἰς τὰ 4 στοιχεῖα.

Εἰς τὴν Ὀρφικὴν Θεολογίαν ὁ Ποσειδῶν (ὁ ἄρχων τοῦ ὑποσελήνιου κόσμου) ἐπέβαινε τεθρίππου ἅρματος. Ὁ Πλάτων εἰς τὸν Φαῖδρον κατονομάζει 4 "μανίας" : τὴν ἐκ τῶν Μουσῶν, τὴν τοῦ Διονύσου, τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὴν τῆς Ἀφροδίτης.

Εἰς τὰ ἔργα τοῦ Βόηθου, ὁ ἀριθμὸς 4 παρίσταται ὑπὸ μορφὴν κλειδός, σύμβολον τῆς μυήσεως εἰς τὰ μυστήρια τῆς Φύσεως.

Οἱ Πυθαγόρειοι, κατὰ τὸν Πλούταρχον (π. "Ισιδος 75), ἀπεκάλουν τὴν τετράδα *Σύμπαν* (Κόσμον).

Ὁ Ἱεροκλῆς εἰς τὰ σχόλιά του ἐπὶ τῶν Χρυσῶν Ἐπῶν, ἀφιερώνει διεξοδικὴν σχετικῶς ἀνάλυσιν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀριθμοῦ 4:

"Περαιτέρω", λέγει, *"ὑπάρχουν 4 ἱκανότητες διὰ τῶν ὁποίων κρίνομεν τὰ πράγματα: ὁ νοῦς, ἡ ἐπιστήμη, ἡ δοξασία καὶ ἡ αἴσθησις· ὅλα πράγματι τὰ ὄντα κρίνονται διὰ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἱκανοτήτων. "Ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὅλα τὰ ὄντα συνδέονται διὰ τῆς τετράδος, τὰ στοιχεῖα, αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, αἱ περίοδοι, αἱ ἡλικίαι, αἱ κοινωνίαι, καὶ δὲν θὰ ἀνεύρωμεν κάτι ποὺ νὰ μὴ ἔχει εἰς τὴν ρίζαν του τὴν τετράδα. Διότι ὁ 4 εἶναι ὁ δημιουργὸς καὶ ἡ αἰτία τῶν πάντων. Ὁ νοητὸς θεὸς εἶναι αἴτιος τοῦ οὐρανίου καὶ αἰσθητοῦ θεοῦ (τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ κόσμου). Ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ παρεδόθη εἰς τοὺς μαθητάς του ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πυθαγόρου, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἐδῶ ὁ συντάκτης ὀμνύει, προσθέτων ὅτι ἡ τελείωσις τῆς Ἀρετῆς θὰ μᾶς ὁδηγήσει εἰς τὸ Φῶς τῆς*

Ἀληθείας... Τό μέγιστον δὲ τῶν παραδοθέντων διδαγμάτων εἶναι ἡ γνῶσις τῆς δημιουργικῆς τετρακτῦος". (Ἑλλ. μτφρ. Βιβλ. Σφιγγός, Ἀθῆναι 1979, σ. 98).

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ Τετρὰς εἶναι ἡ ρίζα καὶ τὸ θεμέλιον ὅλων τῶν μουσικῶν συμφωνιῶν, τόσον οὐρανίων, ὅσον καὶ γηίνων, εἶναι δὲ ὡς ἐκ τούτου τὸ σύμβολον καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Οὐσίας, ποὺ διατάσσει τὸν κόσμον σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς μουσικῆς ἁρμονίας. Πρὸς τούτοις ἡ Τετράς, εἰκὼν τοῦ ἐκδηλωνθέντος εἰς τὸν κόσμον Θεοῦ, δύναται εὐλόγως νὰ ἀποκληθεῖ πηγὴ τῆς διατάξεως τῆς αἰωνίας Φύσεως. Ὥστε ὁ Κόσμος εἶναι ἁρμονία, ἁρμονία δὲ σημαίνει τὴν συμφωνίαν τοῦ Ἑνὸς μετὰ τῆς Πολλότητος, εἶναι δὲ ἡ πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ ὡραίου καὶ ὑπόδειγμα αἰώνιον τῆς ἐν τῷ Παντί Τάξεως καὶ Εὐρυθμίας.

Περὶ τῆς Τετράδος, θεωρουμένης ὡς Δημιουργοῦ, ὁ Δαμάσκιος (133, σ. 319) καὶ Θέων ὁ Σμυρναῖος (93- 98 ΗΙΜ) παρέχουν διεξοδικὰς πληροφορίας. Ὁ τελευταῖος ἀναλύει τὴν Τετρακτύν, εἰς 11 εἴδη τετρακτύων:

❁**Ἡ πρώτη τετρακτὺς** προέρχεται διὰ τῆς ἀθροίσεως (ἐπισυνθέσεως) τῶν 4 πρώτων ἀριθμῶν 1+2+3+4 ἴσον δέκα.

❁**Ἡ δευτέρα,** διὰ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀριθμῶν, ἀρτίων καὶ περιττῶν.

Αἱ δύο αὗται πρῶται τετρακτῦες *"τούς τε μουσικούς, καὶ γεωμετρικοὺς καὶ ἀριθμητικοὺς λόγους περιέχουσαι, ἐξ ὧν ἡ τοῦ παντὸς ἁρμονία συνέστη".*

❁**"Τρίτη** δέ ἔστι **τετρακτὺς** ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν παντὸς μεγέθους φύσιν περιέχουσα..... παντὸς μεγέθους συμπληρωματικὴ ἐκ σημείου, γραμμῆς, ἐπιπέδου, στερεοῦ.

❁**"Τετάρτη δὲ τετρακτὺς** ἐστι τῶν ἁπλῶν (σωμάτων) πυρός, ἀέρος, ὕδατος, γῆς, ἀναλογίαν ἔχουσα τὴν κατὰ τοὺς ἀριθμούς. Ὅπερ γὰρ ἐν ἐκείνῃ μονάς, ἐν ταύτῃ πῦρ· ὅ δὲ δυάς, ἀήρ· ὅ δὲ τριὰς ὕδωρ· ὅ δὲ τετρὰς γῆ. Τοιαύτη γὰρ ἡ φύσις τῶν στοιχείων κατὰ λεπτομέρειαν καὶ παχυμέρειαν, ὥστε τοῦτο ἔχειν τὸν λόγον πῦρ πρὸς ἀέρα, ὅν ἓν πρὸς τρία, πρὸς δὲ γῆν, ὅν ἓν πρὸς τέσσαρα.

❁**Πέμπτη** δ' ἐστι τετρακτὺς ἡ τῶν σχημάτων τῶν ἁπλῶν σωμάτων· ἡ μὲν γὰρ πυραμὶς σχῆμα πυρός, τὸ δὲ ὀκτάεδρον ὕδατος, κῦβος δὲ γῆς.

❁**"Εκτη** δὲ τῶν φυομένων· τὸ μὲν σπέρμα ἀνάλογον μονάδι καὶ σημείῳ, ἡ δὲ εἰς μῆκος αὔξη δυάδι καὶ γραμμῇ, ἡ δὲ εἰς πλάτος τριάδι καὶ ἐπιφανείᾳ, ἡ δὲ εἰς πάχος τετράδι καὶ στερεῷ.

❁**Ἑβδόμη** δὲ τετρακτὺς ἡ τῶν κοινωνιῶν· ἀρχὴ μὲν καὶ οἷον μονὰς ἄνθρωπος, δυὰς δὲ οἶκος, τριὰς δὲ κώμη, τετρὰς δὲ πόλις· τὸ γὰρ ἔθνος ἐκ τούτων σύγκειται. Καὶ αὗται μὲν ὑλικαὶ καὶ αἰσθηταὶ τετρακτῦες.

❁**Ὀγδόη** δὲ τετρακτὺς ἥδε, τούτων κριτικὴ καὶ νοητή τις οὖσα: νοῦς, ἐπιστήμη, δόξα, αἴσθησις.

❁**Ἐνάτη** δέ, ἐξ ἧς συνέστησε το ζῷον, ψυχή τε καὶ σῶμα. Ψυχῆς μὲν γὰρ μέρη λογιστικόν, θυμικόν, ἐπιθυμητικὸν καὶ τέταρτον σῶμα, ἐν ᾧ ἐστίν ἡ ψυχή.

❁**Δεκάτη** δὲ τετρακτὺς ὡρῶν (ἐποχῶν) δι' ἃς γίνεται πάντα, ἔαρ, θέρος, μετόπωρον, χειμών.

❁**Ἑνδεκάτη** δὲ ἡλικιῶν, νηπίου, μειρακίου, ἀνδρός, γέροντος.

"Ὥστε τετρακτύες ἕνδεκα· πρώτη ἡ κατὰ σύνθεσιν ἀριθμῶν, δευτέρα δὲ ἡ κατὰ πολλαπλασιασμὸν ἀριθμῶν, τρίτη κατὰ μέγεθος, τετάρτη τῶν ἁπλῶν σωμάτων, πέμπτη τῶν σχημάτων, ἕκτη τῶν φυομένων, ἑβδόμη τῶν κοινωνιῶν, ὀγδόη κριτική, ἐνάτη τῶν μερῶν τοῦ ζώου, δεκάτη τῶν ὡρῶν, ἑνδεκάτη τῶν ἡλικιῶν. Ἔχουσι δὲ πᾶσαι ἀναλογίαν".

Τοιαῦται εἶναι ἐν περιλήψει αἱ ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων περὶ τετράδος. Ἴσως διὰ τὸν σύγχρονον διανοητήν, νὰ θεωρηθοῦν ὡς πολὺ ἐξωτερικαὶ καὶ ἁπλοϊκαί. Δὲν ἀντιλέγομεν, ἀρκεῖ νὰ κρατήσωμεν ὑπὸ σημείωσιν ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ μυσταγωγικὴ σημασία τῶν θεμάτων τούτων δὲν ἐδιδάσκετο παρὰ μόνον εἰς τοὺς "μαθηματικούς" καὶ συνεπῶς δὲν ἦσαν κοινὸν κτῆμα. Ἃς ἀρκεσθῶμεν λοιπὸν εἰς τὰ ἀσφαλῆ ἐξωτερικὰ δόγματα καὶ ἃς ἀναζητήσωμεν μὲ φρόνησιν καὶ προπαρασκευὴν τὰς ὑποκρυπτομένας εἰς αὐτὰς βαθυτέρας ἐννοίας. Τοῦτο ἔπραξαν οἱ μεταγενέστεροι καὶ τὸ ἐπέτυχον, ἄλλοι περισσότερον καὶ ἄλλοι ὀλιγώτερον.

Π. Γράβιγγερ

Ε. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ

Ἐρευνητοῦ - Μελετητοῦ Ἱστορίας - Φιλοσοφίας

Ο ΘΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΝ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

ΔΙΟΣ - ΝΟΥΣ

Φίλτατοι Ἑταῖροι Συνέλληνες, στὸ παρὸν πόνημα θὰ προσπαθήσω νὰ ἐκθέσω τὰ τοῦ θείου Διονύσου, τῶν εὐεργεσιῶν του πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος, ὡς καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀνώτερων θεοποιημένων δυνάμεων τῆς μητέρας τῶν πάντων φύσεως.

Διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ τεμαχίου, ὀφείλω νὰ διατυπώσω τὴν συγκεκριμένη ἐννοιολογικὴ σημασία τῆς λέξεως Διόνυσος καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ πολιτισμοῦ, προσεγγίζοντας αὐτὰς διὰ τῶν νοητικῶν ὀφθαλμῶν, ἀπηλλαγμένων ἀπὸ ἰδιοτελείας, πάθη, σκοπιμότητας παραμορφωτικῶν φακῶν, ὥστε νὰ δυνηθοῦμε νὰ κατανοήσουμε τὴν μεγίστη σημασία καὶ προσφορὰ τοῦ Διθυράμβου (δὶς τὴν θύραν ἐμβάντος) Διονύσου - Ἰάκχου - Βάκχου υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Θέτοντας τὴν τετρασύλλαβη λέξη Διόνυσος σὲ κατακόρυφο στήλη καὶ ἑρμηνεύοντας αὐτὴν μὲ τὸν κώδικα τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἑρμιόνης, θυγατέρας τῆς ὡραίας Ἑλένης, προσεγγίζουμε τὰ σύμβολα γράμματα καὶ τὰς συλλαβὰς τῆς λέξεως "ΔΙΟΝΥΣΟΣ" καὶ προκύπτει:

Δ = Δύναμις ἐνεργείας ἐκ τῆς ἀσυλλήπτου ἀενάου ἀρχῆς τῆς αἰτίας, Ι = κατέρχεται, ἔρχεται πρὸς τὰ κάτω, ἀπὸ πυρίνη ἑστία, Ο = εἰς τὸν γήινον Χοϊκὸν κόσμον, Ν = διεγείρων καὶ νύσσων τοὺς Νόας τῶν διανοουμένων καὶ σκεπτομένων ἀνθρώπων, Υ = ἅπασαν τὴν συλλεχθεῖσαν ρέουσαν δύναμιν εἰς τὴν Ὑδρίαν τῆς ἐνεργείας, Σ = ἵνα ἐπιφέρει εἰς αὐτοὺς τὴν ἔσω θέασιν, Ο = ὄντες ἐπὶ χώρου, προσφέροντες ἔργον κοινωνικότητος, Σ = αἰσθανόμενοι καὶ καθιστάμενοι δαήμονες.

Πολιτισμὸς διὰ τὸν ἔλλογο Ἕλληνα εἶναι τὸ σύνολο τῶν Διανοητικῶν, Ψυχικῶν, Λογικῶν Ἐπιστημονικῶν Κατακτήσεων καὶ Τεχνολογικῶν Δεδομένων, τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ συνόλου, ποὺ στοιχειοθετοῦν τὸν πανάρχαιον Ἕλληνα Πόλον, τὸν πολίτη, τὴν πόλιν καὶ τὸν πολιτισμόν, ποὺ καταυγάζει ἐπὶ πολλὰς χιλιετίας τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἑρμηνεία τῶν λέξεων ΔΙΟΣ καὶ ΣΕΜΕΛΗΣ

Εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν Δίας ἢ Ζεὺς ἢ Ζὴν ἢ Ζὼν ἦτο, ἐστὶ καὶ ἔσεται ὁ πάντοτε Βασιλεὺς - Ἥλιος, ὡς μορικὸς ἄρχων ὁ πάντα ἐνεργῶν ὀρθά. Εἰς τὸν πλανητικὸν χῶρον Δίας ἢ Ζεὺς ἦταν καὶ εἶναι ἕνας τῶν κυρίων ἑπτὰ πλανητῶν τοῦ Ἕλληνος Μύθου. Ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ὁ Δίας ἢ Ζεὺς ἢ Ζὴν ἢ Ζὼν ἀφορᾶ τὸν Νοῦν καὶ πᾶσαν νοητικὴν ἐνέργειαν.

Ὁ Διόνυσος ἦτο εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ζηνός, τεχθεὶς ὑπὸ τῆς Σεμέλης, κόρης τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἁρμονίας. Ἡ Σεμέλη ἀντιπροσώπευε τὴν Σε-μέλη κοινωνία, δηλαδὴ τὴν ἀνθρωπίνη κοινωνίαν. Αὐτὴν τὴν κοινωνίαν, ἀπεστάλη ὁ Βάκχος-Διόνυσος, υἱὸς τοῦ Διός, νὰ διδάξει.

Οἱ Σατυρίζοντες αὐτόν, οἱ μὴ κατανοήσαντες κακοὶ ἀντιγραφεῖς Ρωμαῖοι καὶ οἱ μετέπειτα φανατικοὶ καὶ ἀμαθεῖς χριστιανοί, μᾶς τὸν παρουσιάζουν ἐξ ἰδιοτελείας, φθόνου καὶ μίσους πρὸς τὸ κάθε τι τὸ Ἀνώτερον καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὡς θεὸν τοῦ οἴνου, ἐμπλεκόμενον μόνον σὲ νυκτερινὰ ὄργια, φέροντα ἐπὶ τῆς κάρας του στέφανον ἐκ κλάδων ἀμπέλου καὶ τίποτα ἄλλο.

Ὁ Διόνυσος - Βάκχος, ὁ θεὸς τῆς Ἀρχαιοτάτης Ἑλληνικῆς Μυθολογίας, ἐκπροσωπεῖ τὴν δημιουργικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία γονιμοποιεῖ τὴν φύσιν, μερικῶς δὲ καὶ τὸν οἶνον καὶ τὴν ἄμπελο.

Κατά τινας σοβαρὰς ἐνδείξεις καὶ πληροφορίας ἀρχαίων συγγραφέων, φέρεται ὡς θεὸς τῆς γονιμότητος, λατρευόμενος κατ' ἀρχὰς μὲ ὀργιαστικὲς τελετές, νὰ ἔχει Φρυγικοθρακικὴ καταγωγή, διεδόθη δὲ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα, συντελέσαντος σημαντικὰ διὰ τοῦτο τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ἴσως, διότι ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν ὁποῖον μάλιστα καὶ ἀντικαθιστοῦσε εἰς τὸ Μαντεῖον κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, ὅταν ὁ θεὸς τοῦ Ἡλιακοῦ φωτὸς ἐκπολίτιζε τοὺς ὑπερβορείους βαρβάρους.

Ἀπὸ τὸν Ζ αἰώνα π.Χ. δὲν ὑπῆρχε πόλις μὴ λατρεύουσα αὐτὸν καὶ ὅπου ὑπῆρχαν θέατρα (κάθε πόλις εἶχε τουλάχιστον ἕνα), ἐτελοῦντο καὶ ἑορταὶ πρὸς τιμήν του (τὰ Διονύσια), στὰ ὁποῖα θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς στὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ Ἰδεοθεάτρου.

Λόγω τῆς σπουδαιότητός του, ἄπειροι εἶναι καὶ οἱ περὶ τὸν θεὸν μῦθοι, ἐπικρατέστερος καὶ πλέον διαδεδομένος εἶναι ὁ ἀκόλουθος. Ὁ Διόνυσος ἐγεννήθη στὴν Θήβα ἀπὸ τὸν Δία, ρυθμιστὴ καὶ ἐκφραστὴ τοῦ συνόλου τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τὴν Σεμέλη, θυγατέρα τοῦ Κάδμου.

Ἡ Σεμέλη ἐπείσθη ἀπὸ τὴν ζηλοτυποῦσα Ἥρα καὶ ἐζήτησε νὰ ἐμφανισθεῖ ὁ Δίας μὲ ὅλην του τὴν μεγαλοπρέπεια. Ὁ Ζεὺς δὲν μπόρεσε νὰ τὴν μεταπείσει γιὰ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦ αἰτήματός της, παρουσιάσθηκε σὲ αὐτὴν φέρων τὸν κεραυνὸν ἐν μέσῳ ἀστραπῶν, οἱ φλόγες τῶν ὁποίων τὴν κατέκαυσαν. Θνήσκοντας ἡ Σεμέλη ἔτεκεν ἄωρον τὸ βρέφος τὸν Διόνυσον. **Ἡ ἀνωτέρα γνῶσις ἐὰν δὲν ἀποκτηθεῖ καὶ κατανοηθεῖ προοδευτικὰ εἶναι φοβερὰ δύναμις.**

Τότε ὁ Ζεὺς τὸ παρέλαβε καὶ τὸ ἔκλεισε στὸν μηρόν του, διὰ νὰ συμπληρωθεῖ ὁ χρόνος τῆς κυήσεώς του, ὁπότε ἐξῆλθε ἀπὸ τὸν μηρὸ τοῦ πατρός του (ἐξ οὗ καὶ διμήτωρ, ἢ καὶ διθύραμβος - ἐκ τῶν δύο θυρῶν ἐξελθών, ἢ μηρορραφὴς καὶ μηροτραφής). Ὁ Ζεὺς παρέδωσε κατόπιν τὸ βρέφος, διὰ τοῦ Ἑρμοῦ, εἰς τὰς νύμφας τῆς Νύσης, οἱ ὁποῖες τὸ ἀνέθρεψαν μέσα σὲ σπήλαιο. Ὁ θόλος τοῦ σπηλαίου καλυπτόταν ἀπὸ κλάδους τῆς παρθένου ἀμπέλου, ἡ ὁποία ἀναπτυσσόταν συγχρόνως μὲ τὸν νεαρὸ Διόνυσο.

Ὅταν ἡλικιώθη ὁ Διόνυσος ἐγεύθη τὸν ἄγριο καρπὸν τῆς ἀμπέλου καὶ ἐμέθυσε ἀπὸ τὸν χυμό της καθὼς καὶ αἱ νύμφαι καὶ οἱ δαίμονες (ἀγαθὰ πνεύματα) τῶν δασῶν. Παράφοροι ὅλοι μαζὶ ἀπὸ τὴν νέαν ἡδονήν, ἐξορμοῦν ἀπὸ τὸ σπήλαιο καὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Διόνυσο, ἐκτελοῦν περιπετειώδη πορεία. Ἀκατάσχετος ὁ Διόνυσος, ὑπέταξε μετὰ ἀπὸ λίγο τὸν κόσμον, τοὺς μὲν φίλους εὐφραίνων καὶ παρηγορῶν (διὰ αὐτὸ καὶ ἐκαλεῖτο καὶ Λυαῖος, ὡς λύων ἀπὸ τὶς μέριμνες) εἰς δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἐμβάλλων ἀγρίαν μανίαν καὶ ἐπιβάλλων σκληροτάτας ποινάς. (Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη παγκόσμιο Μυθολογικὴ ἐκπολιτιστικὴ ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων).

Οἱ περιπέτειες ποὺ περιβάλλουν τὴν γέννηση τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν μύθο, εἶναι μυθικαὶ ἐκφράσεις καὶ ἐκφάνσεις τῶν φυσικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα συντελοῦν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ὡρίμανσιν τῶν καρπῶν της. Ἡ ζέση τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καίει καὶ ἀποξηραίνει τὸ ἔδαφος, ὁ δὲ καρπὸς κρυμμένος ὑπὸ τῶν φύλλων, συ-

νεχίζει τὴν ἀνάπτυξίν του. Τὸ ἔργον τῆς γῆς συμπληρώνει ὁ οὐρανός, προφυλάσσει τὸν καρπὸν μὲ τὰ νέφη του, παρέχοντας ὑγρασία (Νύμφες), ἡ ὁποία τρέφει καὶ αὐξάνει τοὺς βότρεις μέχρι τὴν ὡρίμανσίν τους. Ἡ περιπετειώδης δὲ πορεία τοῦ Διονύσου, συμβολίζει τὴν πορεία διαδόσεως τῆς καλλιέργειας τῆς ἀμπέλου.

Ἡ Ἀττικὴ ὑπῆρξε ἡ πρώτη κοιτὶς τοῦ Διονυσιακοῦ μύθου καὶ τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου, ὅπου καὶ διεδόθη εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ κυρίως εἰς τὴν πόλιν Ἐλευθεραί, (πόλη κείμενη στὰ ὅρια τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας), ἀπὸ τὸν Ἐλευθέριο ἢ Ἐλευθερέα Διόνυσο. Κατόπιν ἐμφανίζεται εἰς τὴν Ἰκαρίαν, ἀλλὰ ὅπου καὶ ἐὰν ἐκαλλιεργεῖτο εὐδοκιμοῦσε, ἔτσι ἔπλασαν διάφορα μυθεύματα γιὰ τὸν Διόνυσο, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται διάφορα μετεωρολογικὰ φαινόμενα τῆς ἐποχῆς, ποὺ προηγοῦνται τοῦ τρυγητοῦ καὶ ἄλλα ποὺ συνοδεύουν αὐτόν.

Ἔτσι, στὴν Νάξο ἔπλασαν τὸν πλέον θαυμάσιο μύθο καὶ παράδοση γιὰ τὸν θεόν, δηλαδὴ τῆς ἁρπαγῆς του ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν πειρατῶν, κατὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς κατήγαγε περιφανὴ νίκην. Ἡ παράδοση αὐτὴ διεσώθη σὲ ἕναν Ὁμηρικὸ Ὕμνο καὶ τὴν περιγράφει ὁ Ὀβίδιος στὶς "Μεταμορφώσεις" του (βιβλ. ΙΙΙ) καὶ ὁ Νόνος στὰ "Διονυσιακά" του (ΨΜΦ 105-168), τὴν περιγραφόμενη σκηνὴ εἶχαν ἀποθανατίσει, κατὰ θαυμάσιον τρόπον, στὸ διάζωμα τοῦ χορηγικοῦ μνημείου τοῦ Λυσικράτους.

Ἀπὸ τὸ ἀκαταμάχητο τοῦ Διονύσου ἐπήγασαν πολλὲς ἄλλες παραδόσεις, στὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς σχετίζεται μὲ τὸν Ἡρακλῆ, ποὺ ἦταν ἰσάξιος μὲ αὐτὸν σὲ δύναμη καὶ τόλμη.

Ἔτσι καὶ αὐτὸς παίρνει μέρος μὲ τοὺς Θεοὺς στὴν πάλη κατὰ τῶν Γιγάντων, ὅπου καὶ γίνεται καὶ αἴτιος τῆς μεγάλης νίκης των. (Κοσμογονικαὶ ἀλλαγαί, καὶ ἐπικράτηση τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης).

Ἀπὸ τὸν ΣΤ αἰώνα, στὰ ἤθη καὶ τὴν λατρεία τοῦ Διονύσου ἐπέδρασαν ἀσιατικὲς θεότητες καὶ δοξασίες ἀπὸ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς τῆς Λυδίας καὶ τῆς Φρυγίας, γιατὶ εἶχε διαδοθεῖ ἡ λαρεία του καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου σὲ ὅλον τὸν εὐρύτατο Ἑλληνικὸ χῶρο.

Ἀπὸ τὴν ἐπίδραση αὐτῶν τῶν στοιχείων, ὁ σφριγηλὸς Θεὸς τῆς ρώμης καὶ τῆς ἀμπέλου ὑφίσταται πολλὲς μεταβολές. Ἀλλάζουν τὴν μορφήν του, τὶς ἀπασχολήσεις του καὶ τὸν τρόπον τῆς λατρείας του. Ἀπὸ Θεὸς τῶν εὐθύμων ἀμπελουργῶν τῆς Ἀττικῆς μεταβάλλεται σὲ Θεὸς τῶν γυναικῶν. Ἡ λατρεία του γίνεται ὀργιαστική, γυναῖκες παράφορες μὲ ἐξημμένη τὴν φαντασία καὶ τὰ νεῦρα τους, ἐκτελοῦν νυκτερινὲς πορεῖες καὶ ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸν μὲ λατρεῖες στὶς ὁποῖες μετὰ τὴν μέθη τῶν αἰσθήσεών των, παρείχετο σὲ αὐτὲς ὁ καθαρμὸς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς, ἡ ἐξάγνιση. Οἱ πανηγυρίζοντες μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν φαλλό, σύμβολο τῆς γονιμότητος, εὑρισκόμενοι σὲ παραφορά, ἐκραύγαζαν καὶ ἐσπάρασαν τὰ ζῶα τρώγοντας τὶς ματωμένες σάρκες τους.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν λατρεία προέρχεται ὁ Διονυσιακὸς μυστικισμός, ὁ ὁποῖος ἐκήρυττε τὴν περιφρόνηση πρὸς τὸ λογικόν, τὴν ὑπακοὴν τοῦ ἀνθρώπου στοὺς παλμοὺς τῆς καρδιᾶς του καὶ τὸ παραλήρημα τοῦ ἐγκεφάλου του. Στὶς μυστικὲς αὐτὲς τελετὲς μποροῦσαν νὰ προσέρχονται μόνον οἱ μεμυημένοι, οἱ τελείως ἀφοσιωμένοι στὸν Θεό. Σὲ ἀνταπόδοση καὶ ἀμοιβὴ γιὰ τὴν ἀφοσίωσή τους, ὁ Θεὸς ἡνοῦτο μὲ τὴν ψυχή τους καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἕνωση, τὴν

ἔκσταση, πίστευαν ὅτι ἐγίνοντο καλλίτεροι, ὅτι ἐκαθαίρετο ἡ ψυχή τους καὶ ἔφθανε στὴν μακαριότητα καὶ τὴν τελειότητα.

Ἀλλὰ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς λατρείας του ὁ Διόνυσος ὑπέστη καὶ ἄλλη ἀλλοίωση, ἀπὸ Θεὸς τῆς εὐθυμίας ἔγινε Θεὸς πάσχων, στὸν ὁποῖον ἦσαν ἀφιερωμένοι οἱ τρεῖς χειμερινοὶ μῆνες στοὺς Δελφούς, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐξαφανιζόταν ὁ Θεός, κατερχόμενος εἰς τὰ ὑπὸ τὴν γῆν σκότη καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦ θανάτου, ἀπὸ ὅπου ἐπανερχόταν κατὰ τὸ ἔαρ.

Ζαγρεὺς Διόνυσος

Ἡ ἰδέα τῆς ἐπανόδου τοῦ Διονύσου ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν εἶναι ἡ βάσις τοῦ μύθου τοῦ Ζαγρέος Διονύσου. Ὁ μύθος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐγχώρια λατρευτικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ στοιχεῖα ποὺ εἰσήχθησαν ἀπὸ τὴν Φρυγία καὶ τὴν Κρήτη, τὰ ὁποῖα ἀναπτύχθηκαν ἀπὸ τοὺς Ὀρφικούς, σὲ ἀνώτερο πνευματικὸ καὶ μυσταγωγικὸ ἐπίπεδο).

Κατ' αὐτὸν τὸν μύθο, ὁ Διόνυσος υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δηοῦς (χθονίας θεότητος), ἐτεμαχίσθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του Τιτάνων καὶ τὰ τεμάχια του ἐβράσθησαν ἐντὸς λέβητος. Ἀπὸ τὴν προσοχή τους ξέφυγε ὅμως ἕνα τεμάχιο, ποὺ ἦταν ἡ καρδιὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν παλλόμενη ακόμα, τὴν πῆγε ἡ Θεὰ Ἀθηνᾶ στὸν πατέρα της τὸν Δία, ὁ ὁποῖος ἀπὸ αὐτὴν ἀναδημιούργησε τὸν Θεό. Ἀπὸ τὰ ἄλλα του λείψανα ἔπλασε τούς καλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὴν τέφρα τῶν κεραυνωθέντων ἀπὸ τὸν Δία Τιτάνων, τοὺς κακούς.

Κατὰ μίαν ἑρμηνείαν αὐτοῦ τοῦ μύθου, ἡ διασωθεῖσα ἀπὸ τὸν διαμελισμὸ καὶ τὸν βρασμὸ καρδιὰ τοῦ Διονύσου ἀπὸ τοὺς Τιτάνες, εἶναι ὁ πυρὴν τοῦ καρποῦ τοῦ φυτοῦ, ὁ ὁποῖος φυλασσόμενος στὴν γῆ ξαναφέρνει στὴν ζωὴ τὸ φυτό.

Κατὰ τὸν Γ.Δ.Καψάλη (βιβλ. 31 τόμ. Θ) "ἐκ πασῶν τῶν ἑρμηνειῶν τῶν ἐπὶ μέρους μύθων τοῦ Διονύσου προκύπτει ὅτι, ὁ Θεὸς οὗτος ἦτο ἡ προσωποποίησις τοῦ ἡλίου ἐν ἀρχῇ καὶ ἔπειτα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ἀναγεννᾶται διὰ τῶν ζωογόνων ἡλιακῶν ἀκτίνων. Αἱ δὲ περιπέτειαι τοῦ βίου του εἶναι αἱ ἐτήσιαι καιρικαὶ μεταβολαὶ (ἐποχαὶ τοῦ ἔτους) καὶ αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους μεταμορφώσεις τῆς βλαστήσεως καὶ εἰδικώτερον τοῦ κλήματος τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς σταφυλῆς.

Ὁ Διόνυσος ἔλαβεν θέσιν εἰς τὴν μυστηριώδη λατρείαν τῶν μεγάλων νόμων τοῦ κόσμου, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὡς καὶ εἰς τὰ μυστήρια τῶν Ὀρφικῶν, τὰ ὁποῖα ὅπως καὶ ὅλα τὰ μυστήρια ἦσαν συνδεδεμένα μὲ τὴν λατρείαν τῶν θεῶν τῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι κατεῖχαν τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἔτσι τὸν εἶχαν ταυτίσει μὲ τὸν Ζαγραῖο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἡ προσωποποίησις τοῦ φαινομένου τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐπιστροφῆς στὴν ζωή. Μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀρχικοῦ πυρήνα τῶν μύθων τοῦ Διονύσου, ὁ Θεὸς αὐτὸς ἔγινε τὸ σύμβολο τῆς γονιμότητας, τῆς παραγωγικότητας καὶ τῆς ἀφθονίας τῆς μήτρας - μητέρας Γῆς, τῆς κάθε εἴδους ἐν κινήσει ζωῆς, ἡ ὁποία εἶναι αἰώνιος, διότι τὸ φαινόμενον τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐξαφανίσεως σὲ αὐτὴν εἶναι μόνον ἕνας μετασχηματισμὸς τῶν πλασμάτων τῆς φύσεως. Ἡ δὲ λατρεία του, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦσε καὶ ἡ ὠμοφαγία ἀπὸ τὶς σάρκες ταύρου, διότι οἱ συμμετέχοντες στὶς τελετές του, πίστευαν ὅτι ἔτρωγαν τὶς σάρκες καὶ ἔπιναν τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπαιρναν τὴν διττὴν δύναμή του. Αὐτὸ μὲ τὴν

πάροδο τῶν αἰώνων ἔγινε μυστικισμός, ποὺ ἦταν μία ἔκστασις, δηλαδὴ μία μυστηριώδη ἐπικοινωνία μὲ τὸν Διόνυσο, ἐπικοινωνία ποὺ ἦτο ὁ καθαρμὸς τῆς ψυχῆς καὶ ὁ ἐξαγνισμὸς τῆς ζωῆς καὶ παρεῖχε χρηστὲς ἐλπίδες γιὰ τὴν μέλλουσαν ζωήν".

Ὁ μῦθος τοῦ Διονύσου εὑρίσκεται ἀπαράλλακτος σὲ ὅλες τὶς Ἀνατολικὲς λατρεῖες καὶ κυρίως στὶς Βέδες τῶν Ἰνδῶν, σὲ αὐτὲς ὁ Διόνυσος-Σόμα ἐκυοφορήθη στὸν μηρὸ τοῦ Διός - Ἴντρα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιρροή του (ἀλλοιωμένη καὶ κακοποιημένη) εἶναι πασιφανὴς καὶ στὸν Χριστιανισμό.

Μεταξὺ τῆς Δήμητρας, τῆς κόρης καὶ τοῦ Διονύσου ἦτο τόσο στενὸς ὁ δεσμός, ὥστε ἡ λατρεία τῶν θεῶν αὐτῶν, μεταδόθηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καὶ στοὺς Ρωμαίους. Στὰ μυστήρια τῆς Δήμητρας συμμετεῖχε σὰν παιδί, ἡ ἀδελφός, ἡ καὶ μνηστὴρ τῆς Κόρης καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα Ἴακχος (ἀπὸ τὸ ὁποῖο πιθανότατα ἐτυμολογεῖται καὶ τὸ ὄνομα Βάκχος).

Κατὰ τὸν μεγάλο ἐρευνητὴ Κ. Κουρτίδη, ὅπως ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνκοὶ μῦθοι, ἔτσι καὶ τοῦ Διονύσου, συμβολίζει τὴν ἐξέλιξη, ἡ ὁποία συντελεῖται στὴν ἀνθρωπίνη ψυχή. Μόλις τὸ θεῖον καὶ τὸ Διονυσιακὸ στοιχεῖο σκιρτήσει σὲ αὐτήν, αὐτὴ αἰσθάνεται μία σφοδρὰ νοσταλγία γιὰ τὴν ἀληθινὴ μορφή της. Ἡ κοινὴ χοϊκὴ συνείδηση, ἡ ὁποία συμβολίζεται ἀπὸ τὴν Ἥρα, καταλαμβάνεται ἀπὸ ζηλοτυπία γιὰ τὴν γέννηση τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν ἀνώτατη συνείδηση.

Ὁ Θεός, νήπιο ἀκόμη, συρράβεται στὸν μηρὸ τοῦ Διός. Κατ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν τὸ θεῖον εἶναι παρὸν στὸν ἄνθρωπο μὲ τὶς αἰσθήσεις καὶ τὴν γνώση τεμαχισμένη. Ἀλλὰ ἐὰν ἡ ἀνωτάτη σοφία, ὁ Ζεύς, εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρὴ στὸν ἄνθρωπο, ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο, ὥστε νὰ εἶναι ἱκανὴ γιὰ δράση, τότε αὐτὴ θὰ ἐπιδράσει καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπαναγεννηθέντος Διονύσου, ὡς δεύτερος υἱὸς τοῦ Διός. Ἔτσι, ἀπὸ τὴ γνώση, ἡ ὁποία εἶναι τὰ θεῖα τεμάχια στὸν ἄνθρωπο, γεννιέται ἡ Σοφία, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Λόγον, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μιᾶς θνητῆς μητέρας, δηλαδὴ τοῦ φθαρτοῦ μέρους τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἡ ὁποία μὲ τὴν καθημερινὴ συνειδητὴ βίωση τῆς Ἀρετῆς, δύναται νὰ ἀνυψωθεῖ καὶ ἀσυνείδητα πρὸς τὰ Ἠλύσια πεδία καὶ τὸ θεῖον (Διόνυσος ὁ Ἐλευθερεύς).

Οἱ καθιερώσαντες τὰ Διονυσιακὰ Μυστήρια καὶ τὴν λατρείαν του, εἶναι βέβαιον ὅτι ἐγνώριζαν πώς ὑφίσταται θεία δύναμις ἐνεργείας, ἀόρατη, ἀσύλληπτη καὶ ἀείδια ποὺ ἀποτελεῖ τὴν αἰτία τοῦ μορφικοῦ σύμπαντος κόσμου, ποὺ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ μεταλλάσσεται ἀπὸ μιὰ μορφὴ ἐνέργειας στὴν ἄλλη συνεχῶς.

Τὸν κόσμον τοῦτον ὁ Ὑπερνοντὸς Δίας ἔθεσε ἐντὸς τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου καὶ πρὸς τιμήν του ἀπέστειλε τοὺς υἱούς του (κούρους) καὶ τὶς κόρες του (ἐμφανεῖς καὶ ἀφανεῖς δυνάμεις), νὰ τοὺς διδάξει τὸν ὀρθὸν προορισμόν τους κατὰ τὴν παρουσίαν τους στὸν γήινον κόσμον. Ἕνας τῶν ἀπεσταλμένων αὐτοῦ ἦταν καὶ ὁ Θεῖος Διόνυσος.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀναφερθέντων, συνάγεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι εἶχαν ἀσύλληπτες γνώσεις, τὶς ὁποῖες φρόντισαν νὰ τὶς καλύψουν μὲ σύμβολα, ἀλληγορίες καὶ μύθους διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ τοὺς βέβηλους, τὶς ἐνεπιστεύθησαν δὲ μόνον στοὺς ὀλίγους τοὺς ταγοὺς τοῦ πνεύματος τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν μυστηρίων.

ΠΡΟΚΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΩΝΩΝ

Τὸ τρίγωνον εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου.

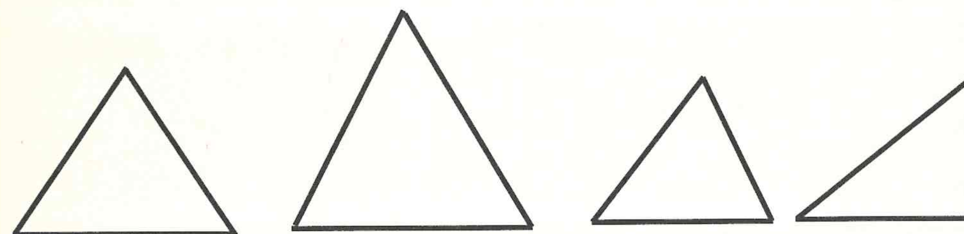
Πρόκλου ἐν Τιμ.

Τὸ τρίγωνον ἁρμόζει πρὸς τὴν ζωογόνον Πηγήν, αἰτίαν πάσης ζωῆς.

Τὸ μὲν **ἰσόπλευρον** εἶναι ἀφιερωμένον εἰς ὅλας τὰς θείας ψυχάς, τό δὲ **ἰσοσκελὲς** μετὰ τὰς θείας ψυχάς, εἰς τὰς δαιμονίας.

Τὸ δὲ τρίτον τὸ **σκαληνόν**, εἶναι ἡ εἰκὼν τῶν ψυχῶν ποὺ ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται. Παρὰ ταῦτα τὸ σκαληνὸν δὲν εἶναι ἡ εἰκὼν τῶν τοιούτων ψυχῶν παρὰ μόνον κατὰ γενικὸν κανόνα. Ἐκεῖνες ποὺ κατέρχονται εἰς τὴν γένεσιν καὶ ἔρχονται ἀπὸ τῆς γενέσεως ἔχουν ὡς εἰκόνα τὸ **ὀρθογώνιο σκαληνὸ** τρίγωνο.

Πρόκλου εἰς Πολιτ, ἐν Τιμ Ι 96,14.

Ἰσόπλευρον *Ἰσοσκελὲς* *Σκαληνὸν* *Ὀρθογώνιον*

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΘΕΩΡΙΑ: Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΟΛΙΣΘΑΙΝΕΙ ΑΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΖΙΜΟΥΘΕΙΟ;

Ὁ Στυλιανὸς Πετράκης στὸ βιβλίο του "ΕΡΕΥΝΩ ΒΡΙΣΚΩ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩ" παρουσιάζει μία θεωρία γιὰ τὸν Ναὸ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος καὶ προσκαλεῖ γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωσή της.

Ὁ κ. Πετράκης ἀναφέρει (ὅπως θὰ δοῦμε καὶ στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ) ὅτι ὁ Ναὸς κατασκευάστηκε μὲ τέτοιον τρόπο (διαμορφώθηκε - λαξεύτηκε μὲ κλίση ὁ βράχος, μετὰ τοποθετήθηκε ἕνα στρῶμα ἀργίλου, ἕνα ἀκόμα μὲ βότσαλα θαλάσσης, ὥστε νὰ γίνει ἡ βάση ὀλίσθησης τοῦ ναοῦ καὶ ἀπὸ πάνω τοποθετήθηκαν οἱ πλάκες τῶν θεμελίων τοῦ Ναοῦ) ὥστε νὰ τρέπεται περὶ τὸν ἄξονά του καὶ νὰ ἀκολουθεῖ τὴν μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν (δηλαδὴ ἔχει μία ὀλίσθηση 50,2" τῆς μοίρας).

Γράφει λοιπὸν ὁ κ. Πετράκης:

"... Θὰ ἤθελα νὰ διατυπώσω τὴ γνώμη μου γιὰ τὴ σκοπιμότητα καὶ τὴ λειτουργικὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὴν Ἀνδρίτσαινα στὴν Ἀρκαδία. Τότε τὸ 1972 πῆγα νά μελετήσω τὸν προσανατολισμὸ τοῦ ἄξονα τοῦ ναοῦ. Ἐπειδὴ δὲν κρατοῦσα πυξίδα, ὅπως ξανάγραψα, ἔμεινα καὶ βγῆκαν τὰ ἄστρα. Προέκτεινα τὸν ἄξονα τοῦ ναοῦ ὅπως παριστάνεται ἀπὸ τὶς ὀρθογώνιες πλάκες τοῦ ἀνώμαλου τώρα δαπέδου πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ συνάντησα τὸν σημερινὸ πολικὸ ἀστέρα τὸ α τῆς μικρῆς Ἄρκτου. Εἶχε λοιπὸν ἕνα θαυμάσιο προσανατολισμὸ ἀπὸ νότο πρὸς βορρὰ (σημ. ΑΕΙ. τὸ γεγονὸς ἔχει ἀποδειχτεῖ μὲ τὴν χρήση πυξίδος). Ὅμως παρατήρησα ὅτι, ὁ ναὸς ἔχει ὑποστεῖ μεγάλη φθορά, καθιζήσεις στὸ δάπεδο καὶ στὰ νότια σκαλοπάτια, οἱ κίονες ἔχουν φύγει ἀπὸ τὴν κατακόρυφο καὶ μάλιστα ἕνας στὴν νοτιοανατολικὴ γωνία ἔχει σπάσει σὰν νὰ εἶχε πάθει μία στρέψη ἀπὸ μετατόπιση ἢ ἀπὸ μία ὀλίσθηση πρὸς νότο ὁλόκληρου τοῦ ναοῦ. Δὲν μποροῦσα νὰ ἐξηγήσω τὴ μεγάλη αὐτὴ κατασκευαστικὴ φθορὰ τοῦ ναοῦ.

Ἐκεῖ στὸ ναό, συνάντησα τὸν κ. Πρίγκουρη, διευθυντὴ τότε τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀνδρίτσαινας καὶ τοῦ εἶπα τὸ σκοπό μου καὶ τὶ βρῆκα πάνω στὸ ναὸ καὶ τὶς παρατηρήσεις μου. Τοῦ ἔδωσα συνάντηση γιὰ τὸ βράδυ καὶ μοῦ εἶπε ὅτι ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια κάποιος Ἀμερικανὸς ἀρχαιολόγος, ὁ Κοῦπερ, κάνει πηγάδια γύρω στὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ δεῖ τὴν στερεότητά των, γιὰ νὰ τὸν ἀναστηλώσει κάποιο Ἀμερικανικὸ Πανεπιστήμιο. Βρῆκε, μοῦ εἶπε, ὅτι τὰ θεμέλια στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ κάθονται σὲ βάθος δύο περίπου μέτρων, πάνω σὲ ἐπίπεδο λαξευμένου βράχου.

Συνάντησε τοῦνελ στὰ θεμέλια, βότσαλα θαλασσινά, καὶ ὅπως γράφει ὁ κ. Θάνος Παπαθανόπουλος στὸ τεῦχος 29 Δεκεμβρίου 1988 τοῦ περιοδικοῦ "Ἀρχαιολογία", στὰ θεμέλια ὑπάρχει ἕνα στρῶμα ἀπὸ κιτρινοκόκκινο πηλῶδες χῶμα σὲ ὅλη τὴν ἔκταση.

Στὴ νότια πλευρὰ ὁ Κοῦπερ βρῆκε ὅτι ὁ ναὸς ἔχει φύγει ἀπὸ τὴ θέση του καὶ κάθεται πάνω σὲ ἀναρρίματα, μπάζια. Τὸ σχέδιο τῆς ἀναστήλωσης ἐγκαταλείφθηκε. Παρουσιάστηκε λοιπὸν σὲ μένα ἕνα δύσκολο πρόβλημα. Πῶς ἔφυγε ὁ ναὸς ἀπὸ τὰ θεμέλιά του καὶ ὅμως ὁ ἄξονάς του νὰ δείχνει τὸν βορρά, ὁ ναὸς εἶναι ἕτοιμος ὕστερα ἀπὸ μερικὲς ἑκατοντάδες χρόνια νὰ σωριαστεῖ καθὼς βρίσκεται στὴν πλαγιὰ τοῦ ὑψώματος πρὸς δυσμὰς σὲ ἕνα βάραθρο. Διάβασα πολλὰ γιὰ τὸ ναό, ἀλλὰ συγχρόνως πλούτιζα τὶς γνώσεις μου γύρω ἀπὸ τὴν ἄγνωστη γιὰ μᾶς σοφία τῶν κατασκευαστῶν τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ μνημείων.

Μοῦ εἶπε πάλι ὁ κ. Πρίγκουρης ὅτι, ὅταν βρισκόμαστε πάνω στὸ ναό, δεξιὰ τοῦ ναοῦ, βλέποντας πρὸς βορρὰν καὶ σὲ μία ψηλότερη κορυφὴ τῆς ὀροσειρᾶς ὑπάρχει ἕνας ἄλλος ναὸς ποὺ καὶ ἐκεῖνος ἔχει τὸν ἄξονά του πρὸς βορρά. Οἱ σύγχρονοι μελετητὲς καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι λένε ὅτι ὁ ναὸς ἔχει ὑποστεῖ αὐτὴ τὴ φθορὰ ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς καὶ τὶς λεηλασίες ἀπὸ τοὺ διάφορους ἀρχαιοκάπηλους. Ὅμως ὅλα αὐτὰ δὲν δικαιολογοῦν τὴν περίεργη μετατόπιση καὶ στρέψη τοῦ ναοῦ καὶ τὶς

καθιζήσεις στὸ δάπεδο.

Ἀλλὰ ἂς ἔλθουμε τώρα στὴν ἀστρονομία. Ἔχουμε βρεῖ πάλι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ὅτι ὁ πολικὸς ἀστέρας, δηλαδὴ τὸ σημεῖο τοῦ οὐρανοῦ ποὺ συναντᾶ ἡ προέκταση τοῦ ἄξονα τῆς γῆς, στὴν ἐποχὴ τῶν πυραμίδων ἦταν ἕνας ἄλλος ἀστέρας. Ἦταν τὸ α τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Δράκοντα.

Παραδεχόμαστε, καὶ εἶναι σωστό, ὅτι ἕνεκα τῆς μετάπτωσης τῶν ἰσημεριῶν, ὁ βόρειος πόλος τοῦ οὐρανοῦ ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι πάνω σὲ ἀστέρα, μετακινεῖται καὶ σὲ διάστημα 26.000 ἐτῶν διαγράφει ἕνα μικρὸ κύκλο μὲ κέντρο τὸν πόλο τῆς ἐκλειπτικῆς. Πόλος τῆς ἐκλειπτικῆς εἶναι ἕνα σταθερὸ σημεῖο τοῦ οὐρανοῦ ποὺ βρίσκεται ἂν φέρουμε τὴν κάθετο ἀπὸ τὸν Ἥλιο πρὸς τὴν ἐκλειπτική. Τὴν περίοδο τῶν 26.000 ἐτῶν τὴν ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, πλατωνικὴ περίοδο. Δὲν διάβασα ὅμως ἀκόμη κάτι σχετικὸ μὲ τὶς ἀστρονομικὲς ἐργασίες τοῦ Πλάτωνα καὶ τῶν μαθητῶν του. Ὅποιος τὶς γνωρίζει μπορεῖ νὰ μοῦ γράψει.

Ἡ μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν κατά 50,2 δεύτερα λεπτὰ τῆς μοίρας, κάθε χρόνο προξενεῖ τὴν συστολὴ τοῦ χρόνου καὶ τὴ μετατόπιση τῶν ζωδίων ἀνάμεσα στοὺς ἀστερισμούς. Δηλαδή, τὸ ζώδιο τοῦ Κριοῦ μπῆκε στὸν ἀστερισμὸ τῶν Ἰχθύων.

Ἐμεῖς σήμερα, παραδεχόμαστε ὅτι ὁ Ἵππαρχος ὁ Ρόδιος, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ νησὶ τῆς Ρόδου τὸ 200 π.Χ. ἀνακάλυψε τὴ μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν. Ἂν ὅμως μελετήσουμε τοὺς Ὀρφικοὺς Ὕμνους καὶ ἰδιαίτερα τὸν ὕμνο τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Πλάτωνα, θὰ πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι πολύ παλαιότερα οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον τὸ φαινόμενο καὶ μᾶς τὸ ἀποτύπωσαν στὸ ναὸ τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα. Δηλαδή, ἔκαναν δύο ναοὺς ποὺ νὰ βρίσκονται στὸν ἴδιο μεσημβρινό. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα στὶς Βάσσες Ἀρκαδίας καὶ ὁ ἄλλος εἶναι πολὺ ψηλότερα στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ Κωτυλίου ποὺ τὸν εἶχαν σὰν πιλότο, σὰν ἀφετηρία. Οἱ ἄξονες καὶ τῶν δύο ναῶν εἶχαν προσανατολισμὸ πρὸς βορρά. Τὴν χρονολογία τῆς κατασκευῆς των, ὁ γήινος μεσημβρινός, ὅπως καὶ σὲ κάθε χρονολογία, εἶχε σὰν προέκταση στὸν οὐρανό, τὸν οὐράνιο μεσημβρινό. Ἀλλὰ ὅμως, μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, ὁ μὲν γήινος μεσημβρινὸς παραμένει ὁ ἴδιος, δηλαδή, ὁ προσανατολισμὸς πρὸς βορρὰν τῶν κιόνων τοῦ Ἐρεχθείου καὶ τῶν κάθετων κιόνων τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς στὴν Ἀθήνα κ.λ.π. δηλαδή, δὲν ἀλλάζει, ἐνῶ ὁ οὐράνιος μεσημβρινὸς ἐπειδὴ μεταβάλλεται ὁ βόρειος πόλος τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλάζει πρὸς τὰ ἀριστερὰ κάθε ἔτος 50,2 δευτερόλεπτα τῆς μοίρας. Ἔτσι πῆγε ἀπὸ τὸ α τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Δράκοντα στὸ α τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Μικρῆς Ἄρκτου.

Πῶς τώρα, θὰ καταδείξουμε πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ πῶς θὰ κάνουμε μιὰ κατασκευὴ γιὰ νὰ τὸ μετρήσουμε; Ἁπλούστατα, νὰ βάλουμε ὁλόκληρο τὸ ναὸ τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα νὰ στρέφεται περὶ ἕνα κατακόρυφο ὑπόγειο ἄξονα στὴ νοτιοανατολικὴ γωνία του καὶ νὰ ὀλισθαίνει πάνω σὲ μιὰ κλίνη ποὺ νὰ ἔχει κλίση πρὸς νότο. Νὰ ὑπολογίσουμε μὲ ἀκρίβεια τὸ βάρος τοῦ ναοῦ ὥστε ἡ γωνία στροφῆς κάθε ἔτος νὰ εἶναι ἴση μὲ τὴ μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν.

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ θέματα τὰ ἔλυσαν οἱ σοφοὶ κατασκευαστὲς τοῦ ναοῦ. Διάλεξαν λοιπὸν οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἀπόλλωνα στὸν ὀρεινὸ ὄγκο τῆς Ἀρκαδίας, στὶς Βάσσες, ἕνα πέτρωμα ἀπὸ σχιστόλιθο ποὺ νὰ ἔχει κλίση πρὸς νότο καὶ στὴν πλαγιά του κοντὰ στὴν κορυφογραμμή, ἀφοῦ ἰσοπέδωσαν μὲ ἐλαφρὰ κλίση τὸ πέτρωμα, ἔβαλαν τὰ ὑλικὰ γιὰ τὴν ὀλίσθηση καὶ ἐκεῖ ἐπάνω τοποθέτησαν πολλὲς πλάκες καὶ σὲ πολλὲς στρώσεις. Οἱ μεγάλες πέτρινες πλάκες καὶ οἱ στρωσεις συνδέονται μεταξύ των μὲ ἀνοξείδωτους σιδερένιους συνδετῆρες. Στὸ ἄνοιγμα ποὺ ἄφηνε στὸ σίδερο ἔχυναν μόλυβδο γιὰ νὰ κρατᾶ τοὺς κραδασμούς. Αὐτὸ τὸ σίδερο καὶ τὸ μολύβι ἦταν ἡ αἰτία νὰ πάθει ὁ ναὸς μεγάλες καταστροφὲς ἀπὸ τοὺς βέβηλους. Τέτοιες συνδέσεις βλέπουμε στὸ δάπεδο τοῦ ναοῦ τῆς Προνοίας Ἀθηνᾶς, στὸ θόλο, ὅπως τὸν λέμε, στοὺς Δελφούς, στὰ σκαλοπάτια τοῦ Θησείου καὶ ἀλλοῦ.

Ἔκαμαν, λοιπόν, μία κλίνη, ἕνα στρῶμα ποὺ θὲ περιστρεφόταν γύρω ἀπὸ ἕνα πέτρινο κατακόρυφο ἄξονα ποὺ θὰ ἦταν βαθιὰ χωμένος στὸ πέτρωμα καὶ θὰ βρισκόταν στὴν νοτιοανατολικὴ γωνία τῶν θεμελίων. Ἐκεῖ ἐπάνω, σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ κατασκεύασμα ἔβαλαν τὶς 36 κολόνες τοῦ ναοῦ μὲ τὴ στέγη του, ἂν εἶχε. Ὁ ναὸς θὰ εἶχε ὀπτικὴ ἐπαφὴ μὲ τόν ἄλλο ναὸ ποὺ βρίσκεται δεξιὰ βλέποντας πρὸς βορρὰν στὴν κορυφὴ τοῦ Κωτυλίου καὶ θὰ βρίσκονταν καὶ οἱ δύο στὸν ἴδιο μεσημβρινό. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ πυξίδα ἀπὸ τὸν ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα μὲ σκόπευση πρὸς τὸν ἄλλο ναὸ πιλότο-σημαδούρα, θὰ ἔδειχνε μηδέν. Εὐχάριστο καὶ πολὺ ἱκανοποιητικὸ γιὰ ἕνα ἐρευνητὴ εἶναι νὰ στέκεται στὴν δυτικὴ πόρτα ἑνὸς ἀναστηλωμένου ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς ἱεροῦ κορυφῆς τῶν Μινωιτῶν καὶ νὰ παίρνει τὴ σκόπευση πρὸς τὸ παραθυράκι τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ καὶ νὰ βρίσκει ἀκριβῶς 90 μοῖρες. Εἶναι τὸ ἐκκλησάκι τοῦ ἑορτάζοντος καὶ σήμερα ναοῦ τοῦ Ἀη-Γιάννη στὰ Ἄπτερα Χανίων.

Ὁ ἄξονας τοῦ ναοῦ, ὅπως διαγράφεται ἀπὸ τὶς πλάκες τοῦ δαπέδου ἦταν προσανατολισμένος πρὸς Βορράν. Μιὰ καὶ σήμερα, μετὰ ἀπὸ 2.500 χρόνια, πάλι βλέπει τὸ Βορρὰ ἔστω καὶ νὰ στρέφεται. Ὑπολογίζω ὅτι ἂν μετρήσουμε τὴ γωνία τοῦ ἄξονα τοῦ ναοῦ καὶ τῆς διεύθυνσης πρὸς τὸ ναὸ τοῦ Κωτυλίου θὰ βροῦμε 33 μοῖρες. Ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ ἔγραψα καὶ τὰ παράστησα μὲ σχήματα καὶ στὴν ἐπιτροπὴ ἀναστήλωσης τοῦ ναοῦ καὶ στὴ Μαθηματικὴ Ἑταιρεία Πατρῶν, ἀλλὰ τίποτε. Ἡ μελέτη καὶ ἡ προώθηση τῆς ἀρχαίας σοφίας δὲν εἶναι ἔργο μόνο τῶν ἀρχαιολόγων καὶ ἀρχιτεκτόνων, δὲν εἶναι μόνο ἡ μελέτη τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἁρμονίας, ἀλλὰ καὶ ἡ βαθιὰ σκοπιμότητα καὶ λειτουργική. Γι' αὐτὸ χρειάζεται ἕνα μεγάλο πλῆθος εἰδικῶν ἐπιστημόνων ποὺ νὰ ἔχουν προσαρμοστεῖ στὴ σοφία τῶν ἀρχαίων.

Παρακαλῶ τοὺς φοιτητὲς τοῦ Μαθηματικοῦ τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν νὰ ἀφήσουν γιὰ μιὰ μέρα τὶς καφετέριες καὶ τὶς ντισκοτὲκ καὶ, ἀφοῦ διαβάσουν καλὰ τὸ κεφάλαιο αὐτό, νὰ πᾶνε, ἔστω καὶ μὲ τοὺς καθηγητὲς των, πάνω στὸ ναὸ νὰ μελετήσουν, νὰ μάθουν καὶ νὰ μὲ ἐπαληθεύσουν. Ἔχουν, λέει, ἐρευνητικὲς ὁμάδες. Ναί, νὰ ἐρευνοῦμε κάτι σωστά. Κάτι ποὺ νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα...."

Τὸ Μυστήριο μὲ τὸν Περιστρεφόμενο Ναὸ τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα

Σπύρου Μακρῆ

Στὴν Πελοπόννησο, 14 χλμ. νοτιοδυτικὰ τῆς Ἀνδρίτσαινας, στὴ θέση Βάσσες (ποὺ σημαίνει μικρὰ πλατώματα σὲ βράχους), πολὺ κοντὰ στὴν ἀρχαία Ἀρκαδικὴ πόλη Φιγάλεια, σὲ ὑψόμετρο 1.130 μ. στὴ δυτικὴ διακλάδωση ποὺ ὀνομάζεται Κωτύλιο τοῦ ὄρους Λυκαίου, βρίσκεται ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα ἀρχαιολογικὰ αἰνίγματα, ὁ περικαλλὴς ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα. Σύμφωνα μὲ τὸν Παυσανία, ὁ ναὸς οἰκοδομήθηκε ἀπὸ τὸν Ἰκτίνο τὸ 420 μὲ 400 π.Χ. στὴ θέση ἑνὸς παλαιότερου ναοῦ τοῦ 7ου π.χ. αἰώνα καὶ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα.

Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Φιγιαλεῖς ἦταν σημαντικὴ ἡ λατρεία τοῦ μεγαλοπρεπῆ Ἀπόλλωνα, ποὺ ἦταν σύμβολο τοῦ ἀπαστράπτοντα Ἡλίου καὶ ἡ ἀνατολή του ἀποτελοῦσε καὶ ἀποτελεῖ ἕναν ὑπέροχο ἐναρμονισμό, ἕνα κάλλιστο ὅραμα ποὺ ἁπλώνεται στὶς μαγευτικὲς πράσινες κοιλάδες οἱ ὁποῖες ἐναλλάσσονται μὲ τὴν ἀγριότητα τῶν ἀπότομων χαραδρῶν καὶ τὶς κορυφὲς τοῦ φωταυγοῦς Λυκαίου.

Γνωρίζοντας οἱ ἀρχαῖοι ἱερεῖς καὶ ἀρχιτέκτονες πολὺ καλὰ χωροθεσιακοὺς κανόνες καὶ τὴν οἰκοδυναμικὴ ποὺ μελετοῦσε καὶ ἐφάρμοζε τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν, ἐπέλεξαν τὴν κατάλληλη περιοχὴ καὶ ἔστησαν ἐκεῖ τὸ ἀριστούργημα τῆς ἀκατάλυτης γνώσης τοῦ Ἱεροῦ. Ἐκεῖ ποὺ οἱ πρῶτες χρυσὲς ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου χαιρετίζουν τὴν ποικιλία τοῦ τοπίου καὶ ἐναρμονίζονται τέλεια μὲ αὐτό.

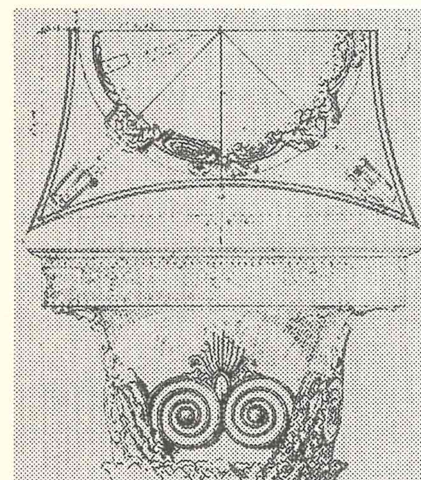
Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴν ἐναρμόνισή του μὲ τὴν περιοχή, ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα περιβάλλεται ἀπὸ ἕνα μεγάλο μυστήριο: φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν **"ἰδιότητα"νὰ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του μὲ μία ὁρισμένη ταχύτητα καὶ γιὰ ἕνα συγκεκριμένο σκοπό.**

Βέβαια, ἡ περιστροφὴ αὐτὴ γίνεται φανερὴ μόνο μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων καὶ μόνο μὲ ἐξαιρετικὰ πολύπλοκους οἰκοδομικούς, γεωμετρικούς, φυσικούς, γεωλογικοὺς καὶ ἀρχαιολογικοὺς ὑπολογισμύς.

Ὁ ὅρος *περιστροφὴ* ποὺ χρησιμοποιοῦμε ἐδῶ, εἶναι συμβατικός. Ἡ κίνηση ποὺ θεωρεῖται ὅτι κάνει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα χωρὶς νὰ χάνει τὸν προσανατολισμό του στὸν ἄξονα Βορρᾶ-Νότου εἶναι ὁμοιόμορφη καὶ μοιάζει μὲ περιστροφικὴ ταλάντωση, καθὼς τὸ κτίσμα πάει δεξιά-κάτω-ἀριστερά-πάνω κ.ο.κ.

Ὁ Ναὸς ποὺ λαβώθηκε
ἀπὸ τὴν Ἱστορία

Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα βρίσκεται σὲ πλήρη ἁρμονία μὲ τὸ περιβάλλον καὶ αὐτὸ εἶναι εὔκολο νὰ τὸ παρατηρήσουμε, καθὼς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ καλοδιατηρημένους ναοὺς ποὺ ἔχουν σωθεῖ μέχρι τὶς μέρες μας. Εἶναι περίπτερος, δωρικοῦ ρυθμοῦ μὲ προσανατολισμὸ τὸν ἄξονα Βορρᾶ-Νότου καὶ διαστάσεις 14,48Χ38,24 μ. στὴ βάση του, μὲ μιὰ πόρτα ποὺ ἀνοίγεται πρὸς τὸ ἀνατολικὸ πτερό, γιὰ καθαρὰ θρησκευτικοὺς λόγους.

Εἶχε ἰωνικὸ θριγκὸ μὲ ἀνάγλυφη ζωφόρο, ποὺ περιέτρεχε ἐσωτερικὰ καὶ τὶς τέσσερις πλευρὲς τοῦ σηκοῦ, ὅπου ἀπεικονίζονταν σκηνὲς ἀπὸ μάχες τῶν Ἀμαζόνων στὰ ἀνατολικὰ καὶ κενταυρομαχίες στὰ δυτικά. ὁ Ἰκτῖνος εἶχε ὡς πρότυπο τὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα στοὺς Δελφούς.

Ὁ ναός, στὴ διάρκεια τῶν αἰώνων, ὑπέστη πολλὲς καταστροφὲς ἀπὸ σεισμοὺς καὶ καθιζήσεις, καθὼς ἔπεσε ἡ λίθινη στέγη καὶ ἡ ζωφόρος του καὶ ὁρισμένοι κίονες ξέφυγαν ἀπὸ τὴν ὀρθὴ ἀξονική τους γραμμή. Κατὰ καιροὺς πάλι δέχτηκε ἀνθρώπινες ἐπεμβάσεις, ὅπως ἡ ἀπόσπαση τοῦ μολύβδου, ὁ ὁποῖος συνέδεε τοὺς σπονδύλους τῶν κιόνων, καὶ οἱ πολλὲς καταστροφὲς ἀπὸ φανατικοὺς Χριστιανοὺς στὰ πρῶτα χρόνια ἑδραίωσης τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο τὸν κατέστησε γνωστὸ ὁ Γάλλος ἀρχιτέκτονας Μποσέρ, τὸ 1765, ὁπότε Ἄγγλοι, Γερμανοὶ καὶ ἄλλοι, ἀρχιτέκτονες καὶ ἀρχαιολόγοι, ἐπισκέφτηκαν τὸ χῶρο, πῆραν ἄδεια γιὰ ἀνασκαφὲς ἀπὸ τὸν τότε διοικητὴ τῆς Πελοποννήσου Βελὴ Πασὰ κατὰ τὸ 1812 καὶ παρὰ τὴν ἄρνηση τοῦ ἑπόμενου διοικητή, κατάφεραν νύχτα νὰ φυγαδεύσουν τὴ ζωφόρο καὶ ἄλλα εὑρήματα στὸ ἐξωτερικό. Κατὰ τὴν ἀπόσπαση καὶ μεταφορὰ πολλὰ γλυπτὰ καὶ οἰκοδομικοὶ λίθοι

ἔγιναν θρύψαλα!

Ἀκέραια ἀλλὰ καὶ τραυματισμένα ἀγάλματα, σπόνδυλοι κ.λ.π. κοσμοῦν κυρίως τὶς προθῆκες τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου, τοῦ Μονάχου καθὼς καὶ πολλῶν ἄλλων.

Σήμερα, ὁ ναὸς εἶναι "φασκιωμένος" γιὰ λόγους συντήρησης καὶ προστασίας. Τὸ εἰδικὸ στέγαστρο προστατεύει τὶς ἐργασίες ἀναστήλωσης ἀπὸ τὰ φυσικὰ καιρικὰ φαινόμενα, ἐνῶ παράλληλα περιβάλλεται ἀπὸ ἀντισεισμικὸ ἰκρίωμα καὶ ἄλλες ἐγκαταστάσεις, ποὺ εἶναι βοηθητικὲς γιὰ τὶς ἐργασίες αὐτές.

Ὅμως, ὅλα αὐτὰ θεωροῦνται ἀπὸ ὁρισμένους ἐρευνητὲς ὕποπτες κινήσεις τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, καθὼς πιστεύουν ὅτι ὑπάρχουν κάποιοι ποὺ προσπαθοῦν νὰ μάθουν τὰ μυστικὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐμεῖς θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσεγγίσουμε στὴν συνέχεια.

ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΗ ΜΕΤΑΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΙΣΗΜΕΡΙΩΝ!

Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα ἔχει ἕνα σαφέστατο προσανατολισμὸ στὸν ἄξονα Βορρᾶ-Νότου καί, ὅπως εἶναι φυσικό, αὐτὸ δὲν ἄλλαξε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ κατασκευάστηκε ἕως καὶ σήμερα. Αὐτὸ ποὺ εἶναι καταπληκτικὸ στὴν ὅλη ὑπόθεση εἶναι πὼς ἐπιπλέον δὲν ἀλλάζει καὶ ὁ προσανατολισμός του ὡς πρὸς τὸν Πόλο τοῦ Οὐρανοῦ, ἢ ἀλλιῶν τὸν Πολικὸ Ἀστέρα (ὅταν ὑπάρχει ἀστέρι) στὴ νοερὴ προέκταση τοῦ ἄξονα τῆς γῆς, καθὼς καὶ τὸ σημεῖο ἐκεῖνο τοῦ οὐρανοῦ ποὺ συναντάει ἡ συγκεκριμένη προέκταση, μὲ τοὺς αἰῶνες δὲν εἶναι σταθερό. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα ἔχει τὴν πρακτικὴ ἰδιότητα νὰ στρέφεται μὲ ἕναν ἰδιαίτερο τρόπο ἔτσι ὥστε νὰ ἀκολουθεῖ τὴ Μετάπτωση τῶν Ἰσημεριῶν!

Τὸ ὅτι ὁ συγκεκριμένος ναὸς ἀκολουθεῖ τὴ Μετάπτωση τῶν Ἰσημεριῶν ἀποδεικνύεται μόνο μὲ ἔμμεσο τρόπο καὶ μέσῳ πολλῶν ἐνδείξεων, ποὺ ὅμως ὁ συνδυασμός τους ὁδηγεῖ στὴ θεωρία τῆς περιστροφῆς του, διότι, ὅπως εἴπαμε, ὅλη ἡ κίνηση διαρκεῖ σχεδὸν 26.000 χρόνια καὶ δὲν εἶναι φανερὴ ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ἢ χρόνο μὲ τὸ χρόνο. Ἂν πᾶμε ἕνα βράδυ μὲ ἔναστρο οὐρανὸ στὸ ναὸ καὶ προεκτείνουμε τὸν ἄξονά του πρὸς τὸν οὐρανὸ θὰ συναντήσουμε τὸ σημερινὸ Πολικὸ Ἀστέρα, τὸν Α τῆς Μικρῆς Ἄρκτου, κάτι ποὺ ἀποδεικνύεται ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν χρήση τῆς πυξίδας.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ πρώτη ἔνδειξη ποὺ μᾶς δίνει τὴν ὑπόνοια ὅτι στὰ χρόνια τῆς κατασκευῆς του, ἡ προέκταση τοῦ ἄξονα συναντοῦσε τὸν Οὐράνιο Πόλο τῆς ἐποχῆς, ὁ ὁποῖος συνέπιπτε μὲ τὴ θέση τοῦ ἀντίστοιχου τοῦ σημερινοῦ Πολικοῦ Ἀστέρα, δηλαδὴ τοῦ Α τοῦ Δράκοντα. Ἂν ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ἰσχύει, τότε, βγαίνει ἕνα εὔλογο συμπέρασμα: ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα "περιστρέφεται" ἀργὰ ἀλλὰ σταθερά, λόγῳ ἰδιαιτερότητας στὴν κατασκευή του.

Ἡ ἴδια ἡ κατασκευή του μᾶς βοηθάει νὰ ἐπιβεβαιώσουμε τὸ γεγονὸς τῆς περιστροφῆς τοῦ ναοῦ σὲ σχέση μὲ τὸν Οὐράνιο Πόλο. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀμερικανὸ ἀρχαιολόγο Κοῦπερ καὶ Ἕλληνες μαθηματικούς, ὕστερα ἀπὸ μελέτες τους, τὸ

1972, διαπίστωσαν πὼς τὰ θεμέλια στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ "κάθονται", σὲ βάθος δύο περίπου μέτρων, πάνω σὲ μία περίεργη βάση σὲ ἐπίπεδο λαξευμένο βράχο. Οἱ ἐρευνητὲς συνάντησαν τοῦνελ στὰ θεμέλια καὶ πολλὰ θαλασσινὰ βότσαλα. Ἡ βάση στὴν ἀνατολική του πλευρὰ εἶναι ἐπίπεδη μὲ κάποια κλίση πρὸς τὸ Νότο. Στὴ νότια, ὅμως, πλευρὰ ὁ ναὸς στηρίζεται σὲ στρογγυλὰ πέτρινα στηρίγματα καθὼς καὶ σὲ ἄλλες βάσεις.

Οἱ βάσεις αὐτὲς εἶναι ἐπίπεδες καὶ συνδέονται μεταξύ τους μὲ μεταλλικὰ στηρίγματα, ἐνῶ ἡ δυτικὴ πλευρὰ εἶναι ἐνισχυμένη ἰδιαίτερα μὲ ἕνα στρῶμα ἀπὸ κιτρινοκόκκινο πηλῶδες χῶμα. Αὐτὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὁ ναὸς νὰ ἰσορροπεῖ καὶ νὰ λειτουργεῖ ὡς ἕνα ἐλαστικὸ ἀντισεισμικὸ σύστημα, ποὺ ἐπιτρέπει στὸ κτίριο νὰ μὴ μετακινεῖται ἀπὸ φυσικὲς φθορές, ἀλλὰ μὲ ἕνα συγκεκριμένο τρόπο.

Ἐπιπλέον ὑπάρχει καὶ μία πληροφορία ἀπὸ γνωστό μου πρόσωπο, ὁ ὁποῖος δούλεψε στὰ ἔργα ἀναστήλωσης καὶ παρατήρησε "τέσσερα τρίγωνα" στὰ σχέδια τῶν ἁρμόδιων μηχανικῶν καὶ ἀφοροῦσαν ὁρισμένες ἐπιφάνειες τῶν μαρμάρων τοῦ ναοῦ. Αὐτὸ σημαίνει πὼς οἱ συγκεκριμένες ἐπιφάνειες ἦταν λειασμένες σὲ βαθμὸ στίλβωσης. Σήμερα θεωροῦμε πὼς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διέθεταν πενιχρὰ μέσα λείανσης. Τί λόγους εἶχαν νὰ στιλβώσουν τόσο πολύ ὁρισμένες ἐπιφάνειες παρὰ γιὰ νὰ γλιστροῦν ἢ νὰ ἐφάπτονται μὲ ἀκρίβεια χιλιοστοῦ; (Στιλβωμένες ἐπιφάνειες ὑπάρχουν ἐπίσης στὴν Ἀκρόπολη μεταξὺ σπονδύλων καὶ ἀλλοῦ).

Ὅλες οἱ παραπάνω ἀναφορὲς συνηγοροῦν στὴν θεωρία τῆς περιστροφῆς τοῦ ἱεροῦ μνημείου, καθὼς αὐτὸ φαίνεται νὰ στηρίζεται πάνω σὲ ἕνα εἶδος ρουλεμὰν (βότσαλα καὶ στρογγυλὲς πέτρες) μὲ βάσεις ἐπίπεδες, εἰδικὰ κατασκευασμένες καὶ μὲ ὁρισμένη κλίση, ὥστε νὰ "κυλᾶ" ἀργὰ ὁ ναός, χωρὶς νὰ χάνει τὸ βασικὸ προσανατολισμό του στὸν ἄξονα Βορρᾶ-Νότου, ἐνῶ παράλληλα μπορεῖ νὰ ἀκολουθεῖ τὸν Οὐράνιο Πόλο περιστροφῆς, πού, ὅπως εἴπαμε, σήμερα σηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸν Α τῆς Μικρῆς Ἄρκτου καὶ στὰ τότε χρόνια μὲ τὸν Α τοῦ Δράκοντα.

Μὲ μία πρώτη ματιὰ (ἑνὸς δογματικοῦ ἐρευνητῆ-ἀρχαιολόγου) τίποτα δὲν φαίνεται νὰ συνδράμει στὸ σκεπτικὸ ὅτι ὁ ναὸς "κυλάει" ἢ "τσουλάει" μὲ μία πολὺ ἀργὴ περιστροφή. Κι ὅμως ὑπάρχει μία ἀκόμα ἔνδειξη ποὺ ἰσχυροποιεῖ τὴ θεωρία τῆς περιστροφῆς τοῦ κτιρίου. Ἂς δοῦμε πὼς δικαιολογοῦν οἱ σύγχρονοι μελετητὲς καὶ ἀρχαιολόγοι τὰ παραπάνω δεδομένα.

ΜΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΗ ΚΙΝΗΣΗ

Τὸ ἐν λόγῳ κτίριο ἔχει ὑποστεῖ φθορὰ κυρίως ἀπὸ σεισμούς. Πράγματι, στὴ νότια πλευρὰ ὁ Κοῦπερ βρῆκε ὅτι ὁ ναὸς ἔχει "φύγει" ἀπὸ τὴ θέση του καὶ κάθεται πάνω σὲ ἀναρρίμματα. Ὡστόσο, δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ κτίριο νὰ μετακινήθηκε, πιθανὸν ἀπὸ κάποιο σεισμὸ καὶ ὁ ἄξονάς του νὰ ἐξακολουθεῖ νὰ δείχνει το Βορρὰ μὲ περισσὴ ἀκρίβεια. Ὁ Κοῦπερ καὶ πολλοὶ ἄλλοι παρατήρησαν καθιζήσεις στὴ βάση τοῦ μνημείου. Ὅμως ὅλα αὐτὰ δὲν δικαιολογοῦν τὴν περίεργη μετατόπιση καὶ "στρέψη" τοῦ ναοῦ μὲ "λογικό" τρόπο.

Τὸ ἐρώτημα μᾶς γεννάει τὴν ὑποψία, ἂν ὄχι τὴ βεβαιότητα, ὅτι ὁ ναὸς "κινεῖται" ἀλλὰ ὄχι τυχαῖα. Ἂν τὸ παραδεχτοῦμε αὐτό, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ παραδεχτοῦμε πὼς εἶναι "προγραμματισμένος" μὲ ἕνα συγκεκριμένο τρόπο κίνησης, ποὺ ἀφορᾶ τὸ ὅτι ὁ ναὸς στρέφεται γύρω ἀπὸ ἕναν κατακόρυφο ἄξονα στὴ νοτιοανατολικὴ γωνία του καὶ παράλληλα ὀλισθαίνει πάνω σὲ μία κλίνη ποὺ ἔχει κλίση πρὸς Νότο. Γιὰ νὰ γίνει ἡ σωστὴ περιστροφικὴ κίνηση τοῦ ναοῦ, σὲ ὁρισμένες μοῖρες (0,50 2) τὸ χρόνο, ὥστε νὰ ἀκολουθεῖ μὲ ἀκρίβεια τὴ Μετάπτωση τῶν Ἰσημεριῶν, θὰ πρέπει σαφῶς νὰ ἔχει ὑπολογιστεῖ ἀπὸ τοὺς κατασκευαστές του μὲ μεγάλη ἀκρίβεια τὸ συνολικὸ βάρος τοῦ ναοῦ.

Αὐτό, ὅμως, εἶναι μία φαινομενικὴ ἀντένδειξη ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια στὴν περιστροφή του, ἀφοῦ τὸ βάρος του ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς κατασκευῆς ἔχει ἀλλάξει (λεηλασίες, καταστροφές, ἀφαίρεση στέγης κ.λ.π.).

Ὡστόσο, γνωρίζουμε ἀπὸ τὴ φυσικὴ πὼς γιὰ νὰ ἐπηρεάσουμε τὴ στατικὴ ἰσορροπία ἑνὸς γεωμετρικοῦ στερεοῦ μὲ συνέπεια νὰ ἐκτραπεῖ, εἶναι ἀπαραίτητο τὸ κέντρο βάρους του νὰ "βγεῖ" ἐκτός. Αὐτός, ἄλλωστε, εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ ὁ γνωστὸς πύργος τῆς Πίζας στὴν Ἰταλία δὲν πέφτει, ἂν καὶ γέρνει.

Αὐτὸ ποὺ ἐνδεχομένως νὰ δημιουργεῖ σοβαρὸ πρόβλημα στὴν ταχύτητα περιστροφῆς εἶναι ἡ ὕπαρξη στέγης. Τὸ βάρος της εἶναι τεράστιο καὶ σίγουρα θὰ συμβάλλει στὴ μεταβολή της ὁρισμένης περιστροφῆς.

Τὸ πρόβλημα τῆς στέγης λύνεται εὔκολα, ἐφόσον σὲ ὁποιονδήποτε τεχνητὸ περιστροφικὸ μηχανισμό, ἂν προσθέσουμε ἢ ἀφαιρέσουμε βάρος, ἡ περιστροφική του ταχύτητα δὲν ἀλλάζει, οὔτε ἐπιβραδύνεται ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐπιταχύνεται, μὲ τὴν προϋπόθεση πάντα ὅτι ὁ μηχανισμὸς ἀντέχει τὸ ἐν λόγῳ βάρος. Ἐπίσης, ὁ ναὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χάσει τὸ ρυθμὸ τῆς περιστροφικῆς του ταχύτητας, διότι στὴν οὐσία δὲν περιστρέφεται ὁ ἴδιος ἀλλὰ ἡ βάση του, ποὺ σημαίνει ὅτι στὴ βάση βρίσκεται τὸ κέντρο βάρους του.

Γίνεται λοιπὸν φανερὸ πὼς ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα δὲν ἀποτελεῖ τὸ μηχανισμὸ ποὺ περιστρέφει, ἀλλὰ τὴν προέκταση τοῦ μηχανισμοῦ. Ὅλο τὸ "μυστικό" βρίσκεται στὸ στήσιμο τοῦ μηχανισμοῦ καὶ στὴν ἴδια τὴ βάση του.

Σύμφωνα μὲ τὸν ἐρευνητὴ Στυλιανὸ Πετράκη (στὸ βιβλίο *Ἐρευνῶ, Βρίσκω καὶ Γράφω*): *"Διάλεξαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἀπόλλωνα στὸν ὀρεινὸ ὄγκο τῆς Ἀρκαδίας στὶς Βάσσες ἕνα πέτρωμα ἀπὸ σχιστόλιθο ποὺ νὰ ἔχει κλίση πρὸς Νότι καὶ στὴν πλαγιά του κοντὰ στὴν κορυφογραμμή, ἀφοῦ ἰσοπέδωσαν μὲ ἐλαφρὰ κλίση τὸ πέτρωμα, ἔβαλαν τὰ ὑλικὰ γιὰ τὴν ὀλίσθηση καὶ ἐκεῖ πάνω τοποθέτησαν πολλὲς πλάκες καὶ σὲ πολλὲς στρώσεις. Οἱ μεγάλες πέτρινες πλάκες καὶ οἱ στρώσεις συνδέονται μεταξύ των μὲ ἀνοξείδωτους σιδερένιους συνδετῆρες. Αὐτὸ τὸ σίδερο καὶ τὸ μολύβι ἦταν ἡ αἰτία νὰ πάθει ὁ ναὸς μεγάλες καταστροφὲς ἀπὸ τοὺς βέβηλους (σ.σ. χρησιμοποιοῦσαν τὸ μολύβι γιὰ πολεμοφόδια). Τέτοιες συνδέσεις βλέπουμε στὸ δάπεδο τοῦ ναοῦ τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς, στὸ θόλο, ὅπως τὸν λέμε, στοὺς Δελφούς, στὰ σκαλοπάτια τοῦ Θησείου καὶ ἀλλοῦ. Ἔκαναν λοιπὸν μία κλίνη, ἕνα στρῶμα ποὺ θὰ περιστρεφόταν γύρω ἀπὸ ἕναν πέτρινο κατακόρυφο ἄξονα ποὺ θὰ ἦταν βαθιά χωμένος στὸ πέτρωμα καὶ θὰ βρισκόταν στὴ νοτιοανατολικὴ γωνία τῶν θεμελίων. Ἐκεῖ ἐπάνω σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ κατασκεύασμα ἔβαλαν τὶς 36 κολόνες τοῦ ναοῦ μὲ τὴ στέγη του, ἂν εἶχε".*

Ἄν, λοιπόν, ἀξιολογήσουμε σωστὰ τὰ παραπάνω στοιχεῖα καὶ κάνουμε τοὺς ἀπαραίτητους ὑπολογισμούς, θὰ μᾶς ὁδηγήσουν στὴ θεωρία τῆς περιστροφῆς.

Ὁ ναὸς μὲ τὸν πολὺ καλὸ μηχανισμὸ τῆς βάσης του περιστρέφεται κατὰ 50 πρῶτα λεπτὰ καὶ 2 δεύτερα λεπτὰ τῆς μοίρας, ποὺ εἶναι ἡ ἐτήσια Μετάπτωση τῶν Ἰσημεριῶν. Καθώς, ὁ Πολικὸς Ἀστέρας ἀλλάζει θέση μέρα μὲ τὴ μέρα, χρόνο μὲ τὸ χρόνο, αἰῶνα μὲ αἰῶνα, ὁλοκληρώνοντας μία πλήρη περιστροφὴ κάθε 26.000 χρόνια περίπου, ὁ ναός, ἀνταποκρίνεται σὲ αὐτὴν τὴν φυσικὴ "μετακίνηση" ἢ καλύτερα στὴν περιστροφὴ τοῦ ἄξονα τῆς Γῆς ὡς πρὸς τὸν οὐρανό!

ΑΕΙ Ο ΘΕΟΣ ΓΕΩΜΕΤΡΕΙ.......

Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα φαίνεται, λοιπόν, νὰ εἶναι κατασκευασμένος μὲ μία ἐξαιρετικὴ γεωμετρία καὶ μία ἀσύλληπτη μηχανικὴ γιὰ τὰ σημερινὰ δεδομένα. Ὁ Ἰκτίνος καὶ οἱ μηχανικοί του φαίνεται νὰ γνώριζαν πολὺ καλὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ ἐπιπλέον μποροῦσαν νὰ τοὺς ἐφαρμόσουν κατασκευαστικά.

Ἐπιλέχθηκε ἡ σωστὴ τοποθεσία, μὲ τὸ κατάλληλο ἔδαφος, στὸ ὁποῖο ἔδωσαν τὸ σχῆμ καὶ τὴν κλίση ποὺ ἔπρεπε, τοποθέτησαν ἕνα παχὺ στρῶμα ἀργίλου καὶ μετὰ βότσαλα θαλάσσης. Αὐτὰ ἔγιναν ἡ βάση

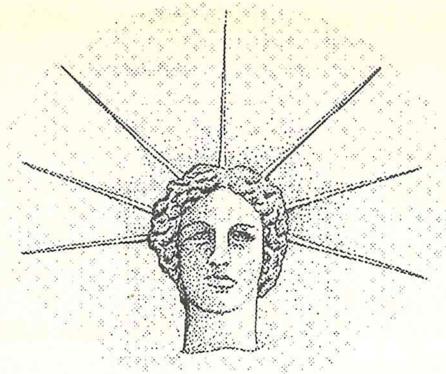

πάνω στὴν ὁποία γλιστράει ἀργὰ τὸ τέλεια κατασκευαστικὰ κτίριο, ἀκολουθώντας τὴ Μετάπτωση τῶν Ἰσημεριῶν.

Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνα εἶναι κατασκευαστικὰ σύγχρονος μὲ τὸ ναὸ τοῦ Ποσειδῶνα στὸ Σούνιο, τοῦ Ἀσκληπιοῦ στὴν Ἐπίδαυρο, τῆς Νέμεσης στὴ Ραμνούντα τῆς Ἀττικῆς κ.ἄ. Γιὰ τὸ ἱερὸ τῆς Νέμεσης ὑπάρχει ἕνα ἀνάλογο κατασκευαστικὸ αἴνιγμα ἢ θεωρία, ποὺ ἀναφέρει ὅτι εἶναι προσανατολισμένο πρὸς τὸν ἀριστερὸ τοῦ Μεγάλου Κυνὸς καὶ τοῦ ἄστρου τοῦ Σείριου.

Ἂν πράγματι ἰσχύουν ὅλα τὰ παραπάνω καὶ ἂν κάποτε καταφέρουν οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες νὰ τὰ ἐπαληθεύσουν, θεωρῶ ὅτι θὰ ἐκπλαγοῦμε μὲ τὰ καταπληκτικὰ αὐτὰ ζητήματα. Θὰ διαπιστώσουμε πὼς οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας μποροῦσαν ὄχι μόνο νὰ ἐπιτυγχάνουν τέλεια ἀρχιτεκτονικὰ κατασκευάσματα, ἀλλὰ μποροῦσαν νὰ τὰ ἐναρμονίσουν μὲ τὸ σύμπαν, γιὰ λόγους ποὺ ἀκόμη ἀδυνατοῦμε νὰ κατανοήσουμε.

Σύμφωνα μὲ τὴ γνωστὴ ρήση τοῦ Ἑρμῆ τοῦ Τρισμέγιστου *"ὅ,τι εἶναι ἐπάνω, τὸ ἴδιο καὶ κάτω". Ἔτσι καὶ τὰ ἱερὰ κτίσματα ἀντιπροσωπεύουν τὴν τέλεια ἁρμονία τοῦ σύμπαντος πάνω στὴ Γῆ. Ἀποδεικνύουν τὴν τέλεια ἔκφραση τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸ θεῖον, ἀφοῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα,* **"ὁ Θεὸς ἀεὶ γεωμετρεῖ"**.

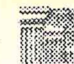

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ
Μεσομήδου τοῦ Κρητὸς

Εὐφαμείτω πᾶς αἰθήρ,
γῆ καὶ πόντος καὶ πνοιαί,
οὔρεα, τέμπεα σιγάτω,
ἦχοι φθόγγοι τ᾽ ὀρνίθων·
μέλλει γὰρ παρτ᾽ ἡμᾶς βαίνειν
Φοῖβος ἀκερσεκόμας εὐχαίτας.
Χιονοβλεφάρου πάτερ ᾿Αοῦς,
ῥοδόεσσαν ὅς ἄντυγα πώλων
πτανοῖς ὑπ᾽ ἴχνεσσι διώκεις,
χρυσέαισιν ἀγαλλόμενος κόμαις
περὶ νῶτον ἀπείριτον οὐρανοῦ
ἀκτῖνα πολύστροφον ἀμπλέκων,
αἴγλας πολυδερκέα παγάν
περὶ γαῖαν ἅπασσαν ἑλίσσων,
ποταμοὶ δὲ σέθεν πυρὸς ἀμβρότου
τίκτουσιν ἐπήρατον ἁμέραν.
σοὶ μὲν χορὸς εὔδιος ἀστέρων
κατ᾽ Ὄλυμπον ἄνακτα χορεύει
ἄνετον μέλος αἰὲν ἀείδων
Φοιβηΐδι τερπόμενος λύρᾳ,
γλαυκὰ δὲ πάροιθε Σελάνα
χρόνον ὥριον ἁγεμονεύει
λευκῶν ὑπὸ σύρμασι μόσχων·
γάνυται δέ τέ <σ>οι νόος εὐμενής
πολυείμονα κόσμον ἑλίσσων.

῞Ας σωπάσει ὅλος ὁ αἰθέρας,
ἡ γῆ, ὁ πόντος κι οἱ ἄνεμοι,
τὰ βουνά, οἱ κοιλάδες σιγῆστε,
οἱ ἦχοι κι οἱ φωνὲς τῶν πουλιῶν.
Γιατὶ εἶναι νὰ ἔρθει στὰ μέρη μας
ὁ Φοῖβος μὲ τὴν μακριὰ καὶ ὡραῖα κόμη.
Τῆς χιονοβλέφαρης τῆς Αὐγῆς πατέρα,
ποὺ τὸ ρόδινο τῶν πουλαριῶν τὸ ἅρμα
μὲ πόδια φτερωτὰ τὸ κάνεις νὰ τρέχει,
καὶ ἀγάλλεσαι μὲ τὴ χρυσή σου κόμη,
στὰ πλάτη τοῦ ἄπειρου οὐρανοῦ
ἀκτῖνα πολύστροφη πλέκεις,
πηγὴ λάμψης ποὺ ὅλοι τὴ βλέπουν
γύρω ἀπ᾽ ὅλη τὴ γῆ περιφέρεις.
᾿Απὸ σένα φωτιᾶς ἀθάνατης ποταμοὶ
γεννοῦν τὴν εὐφρόσυνη μέρα.
Γιὰ χάρη σου τῶν ἄστρων
τῶν λαμπρῶν ὁ χορὸς
χορεὺει στὸν ἄνακτα Ὄλυμπο,
δίχως κόπο τραγούδι αἰώνιο ψάλλει
καὶ τέρπεται μὲ τοῦ Φοίβου τὴ λύρα.
Πρὶν ἀπὸ σένα ἡ Σελήνη ἡ γλαυκὴ
τῆς νύχτας τὴ σέρνουν μόσχοι λευκοί.
Χαίρεται ὁ νοῦς σου εὐμενής,
καθὼς περιστρέφεις
τὸν πολύπλοκο κόσμο.

Μτφρ. Σταῦρος Γκιργκένης

Μεταγραφὴ σὲ νότες M.L. West (Documents of ancient Greek music, Oxford 2001).

7 Χι - ο - νοβ - λε - φά - ρου πά - τερ Ἀ - οῦϲ,
8 ῥο - δό - εϲ - ϲαν ὅϲ ἄν - τυ - γα πώ - λων
9 πτα - νοῖϲ ὑπ' ἴχ - νεϲ - ϲι δι - ώ - κειϲ,
10 χρυ - ϲέαι - ϲιν ἀ - γαλ - λό - με - νοϲ κό - μαιϲ
11 πε - ρὶ νῶ - τον ἀ - πεί - ρι - τον οὐ - ρα - νοῦ
12 ἀκ - τῖ - να πο - λύϲ - τρο - φον ἀμ - πλέ - κων
13 αἴγ - λαϲ πο - λυ - δερ - κέ - α πά - ναν
14 πε - ρὶ γαῖ - αν ἅ - πα - ϲαν ἑ - λίϲ - ϲων,

πο - τα - μοὶ δὲ cέ - θεν πυ - ρὸc ἀμ - βρό - του
τίκ - του - cιν ἐπ - ή - ρα - τον ἀ - μέ - ραν.
coὶ μὲν χο - ρὸc εὔ - δι - οc ἀc - τέ - ρων
κατ' Ὄ - λυμ - πον ἄ - νακ - τα χο - ρεύ - ει
ἄν - ε - τον μέ - λοc αἰ - ὲν ἀ - εί - δων
Φοι - βη - ί - δι τερ - πό - με - νοc λύ - ραι
γλαυ - κὰ δὲ πάρ - οι - θε Cε - λά - να
χρό - νον ὥ - ρι - ον ἀ - γε - μο - νεύ - ει
λευ - κῶν ὑ - πὸ cύρ - μα - cι μόc - χων·
γά - νυ - ται δέ τέ coι νό - οc εὐ - με - νὴc
πο - λυ - εί - μο - να κόc - μον ἑ - λίc - cων.

Α. ΛΕΤΣΑ

Ο ΘΕΟΣ ΕΡΜΗΣ

Ὁ Ἑρμῆς (Εἰκ. 1) ὁ πολυασχολώτερος τῶν δώδεκα θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, ὑπὸ γενικωτέραν ἔννοιαν, ἐχαρακτηρίζετο ὡς θεὸς "δώτωρ ἐάων" (δωτὴρ ἀγαθῶν), καὶ ἐριούνιος[1] (μεγαλοφελής).

Ἀναμφιβόλως, τὰ ἐπίθετα ταῦτα ὑπενθύμιζον ἀρχικῶς τὰ εὐεργετήματα, τῶν ὁποίων πηγὴ διὰ τὸν ἀγρότην εἶναι οἱ ἄνεμοι, οἵτινες φέρουν τὴν βροχὴν ἢ τὴν ξηρασίαν.

Ο ΕΡΜΗΣ ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΡΟΧΩΝ

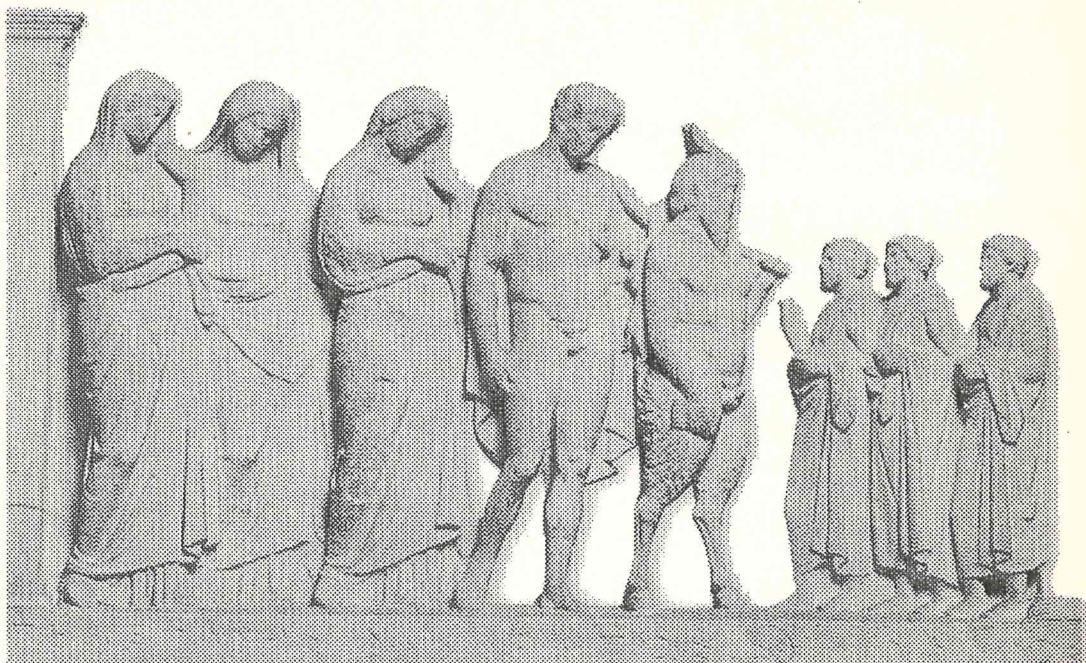
Ἐξ αὐτῆς τῆς καταγωγῆς του ὁ Ἑρμῆς φαίνεται θεὸς εὐνοῶν τὴν πτῶσιν τῶν βροχῶν. Κατὰ τὴν ἀρκαδικὴν παράδοσιν, καταστᾶσαν πανελλήνιον, ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὄρους Κυλλήνη[2] (ἐντεῦθεν ἔλαβε καὶ τὸ ἐπίθετον Κυλλήνιος), ἐντὸς σκοτεινοῦ ἄντρου, ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μαίας[3].

Καὶ ὁ μὲν Ζεὺς εἶναι ὁ θεὸς τοῦ αἰθέρος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ἐπιστεύετο, ἐγεννῶντο οἱ ἄνεμοι, ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος Μαία ἦτο ἡ πρεσβυτέρα τῶν Πλειάδων, τῶν νυμφῶν τῶν ὑετωδῶν, τῶν νεφῶν, ἐκ τοῦ κόλπου τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἐξέρχεται ὁ ἄνεμος.

Εἰς τὰ "Ἔργα καὶ Ἡμέραι"[4] του, ὁ Ἡσίοδος γράφει ὅτι ἡ δύσις τοῦ ἀστερισμοῦ τῶν Πλειάδων, κατὰ τὸ Φθινόπω-

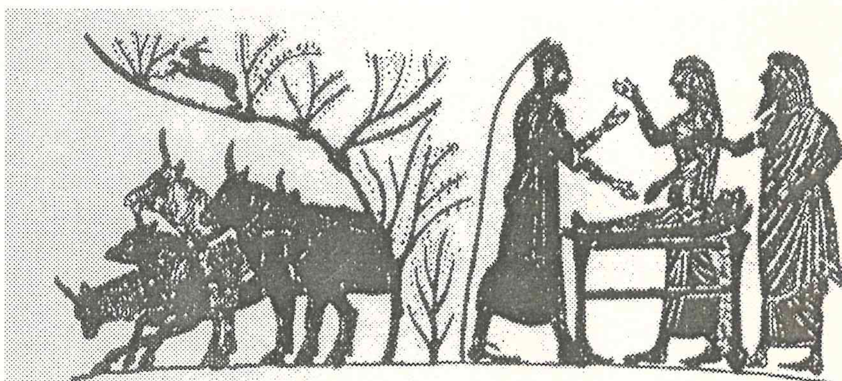

1. Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους

ρον, ἀνήγγελεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν προσέγγισιν τῶν ἀφθόνων βροχῶν καὶ τῶν καταιγίδων. Τέλος, εἰς τὴν μυθικὴν γλῶσσαν, τὰ νέφη παρίσταντο συχνὰ ὡς κοῖλα ὄρη ἢ ὡς σπήλαια.

Ὅλαι λοιπὸν αὐταὶ αἱ μυθολογικαὶ παραδόσεις δικαιολογοῦν τὴν πιθανωτέραν ἰδέαν, ἥτις ἐπεκράτει περὶ τοῦ Ἑρμοῦ ὡς θεοῦ τοῦ ἀνέμου, τοῦ προκαλοῦντος τὰς βροχάς. Ἄλλως τε, ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ ἀρχαιοτάτου μύθου περὶ τοῦ ποιμνίου τῶν θεῶν τοῦ κλαπέντος ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, τὸν ὁποῖον εἰς εὐτράπελον ὕφος ἐπραγματεύθη ὁ συνθέτης τῶν Ὁμηρικῶν

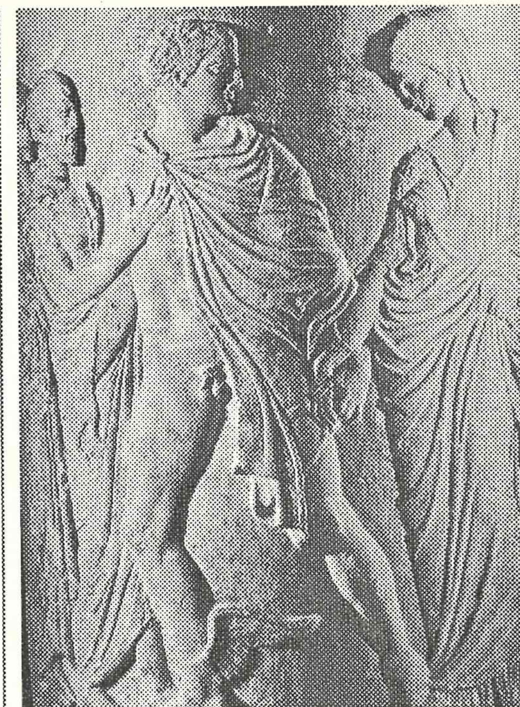

2. Ὁ Ἑρμῆς παιδίον κλέπτων τὰς βοῦς τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὕμνων, μαρτυρεῖ διὰ τὴν ἀνωτέρω ἀντίληψιν περὶ τοῦ Ἑρμοῦ ὡς θεοῦ τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν βροχῶν.

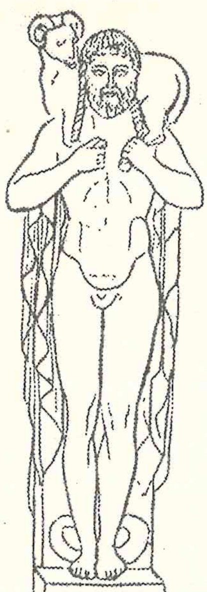
Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην, ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τὴν γέννησίν του, ὁ Ἑρμῆς ὁρμᾷ ἐκ τοῦ λίκνου του καὶ ὑπερπηδᾷ τὸ κατώφλιον τοῦ σπηλαίου, ὅπου πρὸ ὀλίγου ἐγεννήθη, διὰ ν' ἀναζητήσῃ τοὺς βοῦς, τοὺς ὁποίους εἶχον ἐμπιστευθῆ οἱ θεοὶ ἐν Πιερίᾳ[6], εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ Ἀπόλλωνος. Μόλις εἶχε βυθισθῆ ἐντὸς τοῦ Ὠκεανοῦ ὁ ἥλιος, ἔφθασεν ὁ νεαρὸς θεὸς εἰς τὰ ὄρη τῆς Πιερίας, ὅπου αἱ ἀθάνατοι βόες τῶν μακάρων θεῶν εἶχον τοὺς σταύλους των. Ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νυκτός, καὶ ἀφοῦ περιέβαλε μὲ ὑποδήματα τοὺς πόδας των πρὸς ἀπόκρυψιν τῶν ἰχνῶν των, ὁ Ἑρμῆς φθάνει μὲ τὰς ἀγελάδας εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ἐγκλείει τὰ κλοπιμαῖα εἰς βαθὺ σπήλαιον. Ἔπειτα, περὶ τὴν χαραυγήν, ἐπανέρχεται ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῆς Κυλλήνης καὶ διολισθαίνει εἰς τὴν κατοικίαν του ὡς πνοὴ τοῦ φθινοπώρου (εἰκ. 2). Ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς μαντικῆς του δυνάμεως ὁ Ἀπόλλων, ἔρχεται εἰς τὴν Κυλλήνην καὶ φθάνει περὶ τὸ λυκαυγὲς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σκιεροῦ σπηλαίου, ὅπου τὸ διορατικόν του βλέμμα ἀνακαλύπτει τὸν νεαρὸν κλέπτην, ὅστις προσεποιεῖτο ὅτι ἐκοιμᾶτο, καὶ ζητεῖ τὰς κλαπείσας ἀγελάδας. Ὁ Ἑρμῆς ἀρνεῖται ἀναιδῶς τὴν κλοπήν, ὁ Ἀπόλλων ὅμως τὸν ὁδηγεῖ ἐπὶ τῶν βραχιόνων του πρὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Διός, ὅστις, ἀφοῦ ἐγέλασεν εὐχαρίστως διὰ τὸ εὐφυὲς τέχνασμα τοῦ νεαροῦ υἱοῦ του, τὸν διέταξε νὰ μαρτυρήσῃ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τὸ κρυσφύγετον τῶν δαμάλεων.

Κατὰ τὴν συγκριτικὴν μυθολογίαν, τὰ

ἐκ τῆς βροχῆς κατάφορτα νέφη ἐξωμοιώθησαν ἀρχικῶς πρὸς δαμάλεις μὲ ἐξωγκωμένους ἐκ τοῦ γάλακτος τοὺς μαστούς. Ὁ Ἑρμῆς, ὁ παιδικὸς θεός, ὅστις ἐκ γενετῆς εἶναι πλήρης δυνάμεως καὶ ἐπιτηδειότητος, εἶναι ὁ ἄνεμος, ὅστις διώκει κατὰ τὴν νύκτα τὰ νέφη καὶ τὰ κρύπτει εἰς ἄγνωστον μέρος. Μόλις ἐξημερώσῃ, ὁ Ἀπόλλων, ὁ ἡλιακὸς θεός, ἀνακαλύπτει τὸ καταφύγιον τῶν δαμαλέων, ὁ κλέπτης ἐξαναγκάζεται ν' ἀποδώσῃ τὰ κλοπιμαῖα καὶ τὰ νέφη ἀναφαίνονται εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἐντεῦθεν ὁ Ἀργειφόντης[7] θεὸς θεωρεῖται ὡς ἐραστὴς τῆς Ἕρσης (τῆς δρόσου) καὶ ὡς θυρωρὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὡς ἄνεμος τῆς πρωΐας, ὅστις προηγεῖται καὶ ἀναγγέλλει τὴν αὐγήν.

3. Ἑρμῆς κριοφόρος

Ο ΕΡΜΗΣ ΘΕΟΣ ΤΗΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΟΣ

Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ταύτην ὁ Ἑρμῆς, ὡς θεὸς τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν βροχῶν, θεωρεῖται ὡς ἀσκῶν γονιμοποιὸν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐκαλεῖτο Ἀγροτήρ, διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἐμερίμνα διὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ζώων καὶ τὴν παραγωγὴν τῶν καρπῶν. Ὡς τοιοῦτος, ἐταυτίζετο πρὸς τὸν Τροφώνιον καὶ Ἐριχθόνιον, οἵτινες ἔδιδον τὰ πλούτη, τῶν ὁποίων ἡ πηγὴ εὑρίσκετο εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς, εἰς τὸν Ἰασίωνα, ὅστις ἐκ τῆς Δήμητρος εἶχε γεννήσει τὸν Πλοῦτον.

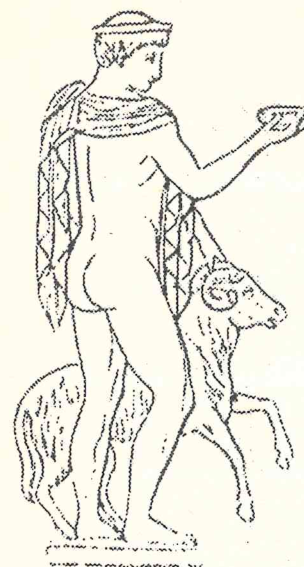
Ὁ Κικέρων ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἑρμῆς παριστάνετο εἰς τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης ὡς ὁ ἐκφραστὴς τῆς Περσεφόνης, μὲ τὴν ὁποίαν κατεφλέγετο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἑνωθῇ. Ἐπίσης, ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι ὁ Κριοφόρος Ἑρμῆς παριστάνετο πλησίον τῆς Κόρης εἰς τὸ δάσος Καρνασίου ἐν Μεσσηνίᾳ, ὅπου ἐτελοῦντο μυστήρια: *"θεῶν δὲ ἀγάλματα Ἀπόλλωνός ἐστι Καρνείου (καὶ Ἁγνῆς) καὶ Ἑρμῆς φέρων κριόν, ἡ δὲ Ἁγνὴ Κόρη τῆς Δήμητρός ἐστιν ἐπίκλησις"* (Παυσ. IV, 33, 4).

Ὑπὸ τῶν ἱεροφαντῶν[9] ὁ ἰθυφαλλικὸς αὐτὸς Ἑρμῆς ἡρμηνεύετο ὡς τὸ ἄρρεν στοιχεῖον, ἡ γονιμοποιὸς δύναμις, ἥτις ἐπζητεῖ ἀπλήστως νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν Περσεφόνην, τὸ θῆλυ στοιχεῖον, διὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἔργον τῆς παραγωγῆς ἐν τῇ φύσει.

Ο ΕΡΜΗΣ ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΘΕΟΣ

Ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς ἐθεωρεῖτο συγχρόνως καὶ θεὸς ποιμήν, διότι, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἀπεδίδετο εἰς τοὺς ἀνέμους, ἰδίως εἰς τὸν Ζέφυρον, γόνιμος ἐνέργεια ἐπὶ τῶν προβάτων. Δι' αὐτὸ ὁ Ἑρμῆς ἐκαλεῖτο "Νόμιος" καὶ "Ἐπιμήλιος" θεός.

Ὁ χαρακτὴρ οὗτος τοῦ Ἑρμοῦ ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνεπτύχθη κυρίως εἰς τὴν φαντασίαν τῶν πρώτων ποιμενικῶν λαῶν τῆς χώρας ταύτης. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι ὁ Τρὼς Φόρβας (ὁ ποιμήν), μὲ τὰ πολυάριθμα ποίμνια, εἶναι ὁ μᾶλλον ἀγαπητὸς εἰς τὸν Ἑρμῆν. Αἱ παραδόσεις, ἐξ ἄλλου, τῆς Σαμοθράκης ἀναφέρουν ὅτι ὁ Σάων, ὁ πρῶτος ἀποικίσας τὴν νῆσον, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Φαίνης (τῆς θεᾶς τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων). Ἐν Ἀρκαδίᾳ ὁ Ἑρμῆς εἶναι πατὴρ τοῦ Πανός, γεννηθέντος ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Δρύοπος (τοῦ ἀνθρώπου τῶν δρυμῶν). Ἐκ τῆς νύμφης Πολυμήλης (τῆς πολλὰ ποίμνια ἐχούσης) γεννᾷ τὸν Εὔδωρον κατὰ τὴν Ἰλιάδα, υἱός του δὲ μυθολογεῖται καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου καὶ θετὸς πατὴρ τοῦ Οἰδίποδος Πόλυβος (ὁ πολλοὺς βοῦς ἔχων).

4. Ἑρμῆς σύρων κριὸν πρὸς θυσίαν

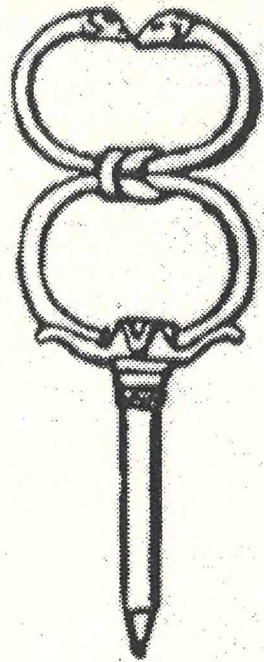
Κατατάσσεται λοιπὸν ὁ Ἑρμῆς μεταξὺ τῶν ποιμενικῶν θεοτήτων καὶ ἔχει τὰς ὀρέξεις καὶ τὰ ἔνστικτα αὐτῶν. Καταδιώκει τὰς νύμφας διὰ τῶν ἀσελγῶν ἐπιθυμιῶν του καὶ συνευρίσκεται μὲ αὐτὰς εἰς τὰ βάθη τῶν ὀρεινῶν σπηλαίων. Κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ποιμενικῆς ταύτης ζωῆς παριστάνεται φέρων εἰς τὴν κεφαλὴν πῖλον, σκούφωμα ἐκ δέρματος αἰγὸς ἢ προβάτου, ὡς οἱ ἁπλοῖ ποιμένες, καθήμενος ἐπὶ τράγου ἢ φέρων κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του. Ἐντεῦθεν ἐπικαλεῖται καὶ Κριοφόρος (εἰκ. 3) θεός, τοῦ ὁποίου ὁ τύπος μετεπήδησε καὶ εἰς τὸν Χριστιανικὸν συμβολισμόν, ὅστις τὸν κατέστησεν εἰκόνα τοῦ Καλοῦ Ποιμένος.

Ὁ Ἑρμῆς ἐθεωρεῖτο κύριος καὶ προστάτης ὄχι μόνον ὅλων τῶν προβάτων, τῶν βοῶν, τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν κυνῶν καὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, λεόντων καὶ συῶν, κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν Ὕμνον. Ἐντεῦθεν αἱ ἐπικλήσεις τοῦ θεοῦ : Νόμιος Ἐπιμήλιος[10] ἐν Κορωνείᾳ τῆς Βοιωτίας, ὅπου καὶ βωμὸς αὐτοῦ ὑπῆρχε παρὰ τὸν βωμὸν τῶν ἀνέμων, Μηλοσσός[11], Ἀγροτὴρ[12] Εὔγλαξ, Τυρευτὴρ[13].

Ὡς Κριοφόρος Ἑρμῆς ἐλατρεύετο ἐν Κορινθίᾳ, ἔνθα καὶ χαλκοῦν ἄγαλμά του ὑπῆρχε καὶ κριὸς πλησίον αὐτοῦ, ἐν Οἰχαλίᾳ τῆς Μεσσηνίας, ἐντὸς τοῦ Καρνασίου ἄλσους, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε καὶ ἄγαλμά του, φέρων κριόν, ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ ἔνθα ἀπεικονίζετο φέρων κριὸν ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ ἐν Τανάγρᾳ, ὅπου ἀπεικονίζετο φέρων κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ

Τὰ κυριώτερα σύμβολα τοῦ κατ' ἐξοχὴν εὐκινήτου θεοῦ ἦσαν ὁ κριός, ὁ φαλλὸς καὶ τὸ κηρύκειον. Ὁ κριός, σχετιζόμενος κυρίως μὲ τὸν ποιμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑρμοῦ, εἶναι ἐν ταὐτῷ ὁ προπορευόμενος τῶν ἐξερχομένων τῆς μάνδρας προβάτων ὁδηγός, ὅπως ὁ Ἑρμῆς εἶναι ὁ ἁγήτωρ, ἡγεμόνιος καὶ ἐνόδιος θεὸς τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι προσέτι τὸ γονιμοποιὸν ζῶον, τοῦ ὁποίου ἡ γεννητικὴ δύναμις συντηρεῖ

5. *Τὸ κηρύκειον τοῦ Ἑρμοῦ*

καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ζωὴν τοῦ ποιμνίου.

Ἀνάλογος ἦτο καὶ ἡ σημασία τοῦ φαλλοῦ, συμβόλου καὶ τούτου τῆς παραγωγικότητος, ὡς ἐδηλοῦτο εἰς τὰ ἐν Σαμοθράκῃ μυστήρια.

Τὸ τρίτον σύμβολον, τὸ κηρύκειον, κατ' ἀρχὰς ἁπλῆ ράβδος, βραδύτερον μὲ καλλιτεχνικὸν σχῆμα, ἦτο τὸ σκῆπτρον τοῦ δεσπότου τοῦ ἀρκαδικοῦ οροπεδίου θεοῦ καὶ σύμβολον κήρυκος, ἀφοῦ τὸ ἔργον τοῦ Ἑρμοῦ ἦτο νὰ εἶναι κήρυξ τοῦ Διός (εἰκ. 5).

Ο ΕΡΜΗΣ ΕΝ ΤΗ ΤΕΧΝΗ

Ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς (700-480 π.Χ.), μετὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν μυθολογικῶν μορφῶν εἰς τὰ ἀγγεῖα, ὁ Ἑρμῆς ἀπετέλεσε θέμα τῶν ἀγγειογράφων.

Εἰς ἰωνικὴν ὑδρίαν παρίσταται ὁ μῦθος τῆς κλοπῆς τῶν βοῶν τοῦ Ἀπόλλωνος (εἰκ.2). Εἰς ἄλλας εἰκόνας (εἰκ.3 καὶ 4) παρίσταται ὁ κριὸς ὡς ἀχώριστος σύντροφος καὶ ὡς εὐνοούμενος τοῦ Ἑρμοῦ.

Ὡς θεὸς τοῦ ἀνέμου ἐσχετίζετο κατ' ἀνάγκην πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν θυσιῶν (εἰκ. 8). Ὅταν ἐκτελῇ τὰς διαταγὰς τοῦ Διός, ἄλλοτε μὲν ἵπταται τολμηρῶς διὰ τοῦ αἰθέρος, ἄλλοτε δὲ παριστάνεται εἰς στάσιν ἀναπαύσεως ἐν μέσῳ τοῦ ταξειδίου του· ἡ ἀνάπαυσις ὅμως εἶναι στιγμιαία, εἶναι μᾶλλον στάσις παρὰ ἀνάπαυσις.

Οὐδὲν εἰς αὐτὸν προδίδει τὴν ἐξάντλησιν ἢ τὴν ἐκ τοῦ κόπου ἐξασθένησιν, καὶ ἐνῶ ὁ βραχίων του στηρίζεται ἐπὶ βράχου, ἡ ἀριστερὰ κνήμη του τεταμένη πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἶναι ἤδη ἑτοίμη νὰ ὁρμήσῃ πρὸς νέον δρόμον (εἰκ. 7). Ὁ ταξιδεύων θεὸς Ἑρμῆς εἶναι ὁ Ἀγοραῖος, ὁ Ἐμπολαῖος[16] θεός.

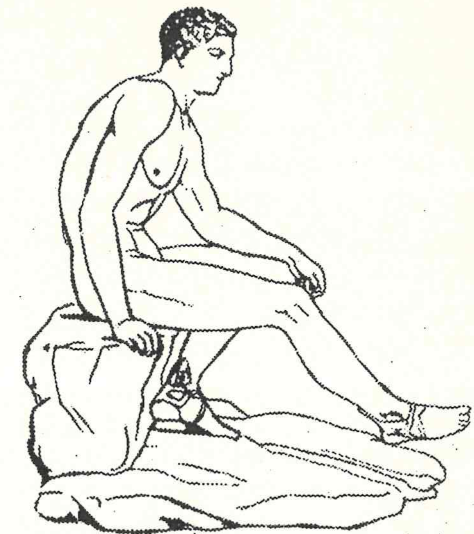
Τὸ ἄγαλμά του ἐφαίνετο κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἀγορῶν τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Εἰς αὐτὸν ἀπεδίδετο ἡ ἐφεύρεσις τῶν μέτρων, τῶν σταθμῶν, τῶν ζυγῶν, παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἀγορὰς (Παυσ. Ι 15, 1, Λουκ. Ζεὺς Τραγωδ. 33, Διόδ. V75).

Ἡ λατρεία του ἥτις ἠκολούθησε τὰς ὁδοὺς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, μετηνέχθη εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Μεσογείου καὶ διεδόθη κυρίως ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου συνεχωνεύθη εὐκόλως μὲ τὸν Mercurius, μὲ τὸν ὁποῖον ἐταυτίζετο ὡς θεὸς προϊστάμενος τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ τῆς πωλήσεως τῶν ἐμπορευμάτων.

Τὰ ἐκ τῶν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν κέρδη ἦσαν δῶρα τοῦ Κερδώου θεοῦ, ἐξεφράζετο δ' ὁ χαρακτὴρ οὗτος τοῦ Ἑρμοῦ διὰ τοῦ εἰς τὴν χεῖρά του πλήρους βαλαντίου (εἰκ. 8). Ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη, ξένη πρὸς τὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Ἑρμοῦ, ἀνεπτύχθη ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ· ἐν Ἑλλάδι ἀνεφάνη μᾶλλον ἐπὶ νεωτέρων μνημείων.

Ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς εἶναι καὶ θεὸς Ψυχοπομπὸς ἢ Ψυχαγωγός, δηλαδὴ ὁδηγὸς τῶν ψυχῶν, ὡς τοιοῦτος δὲ παρίσταται εἰς τὰς λευκὰς ἀττικὰς ληκύθους παρὰ τὸ ἀκάτιον τοῦ Χάρωνος, ὅπου ἔχει ὁδηγήσει τὸν νεκρὸν ἢ τὴν νεκρὰν, ἢ φέρων ψυχὴν εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ Ἅδου. Εἰς ὡραιοτάτην ἀττικὴν μαρμαρίνην λήκυθον, εὑρισκομένην ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ οἰκίᾳ Βούρου, (ἄνωθι τοῦ καφενείου Ζαχαράτου), ὁ Ἑρμῆς κρατεῖ ἐκ τῆς χειρὸς νεκρὰν τὴν νεαρὰν Μυρρίνην, προφανῶς ὁδηγῶν αὐτὴν εἰς τὸν Ἅδην.

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 5ου αἰῶνος ἀρχίζει ἄλλη ἐμφάνισις τοῦ Ἑρμοῦ εἰς τὴν τέχνην, τοῦ ἀγενείου, νεανικοῦ Ἑρμοῦ, οὕτινος τὴν ὡραιοτέραν εἰκόνα ἔδωσεν ὁ Πραξιτέλης κατὰ τὸν 4ου αἰῶνα.

7. *Ὁ Ἑρμῆς ἀγγελιαφόρος τῶν θεῶν*

Σημειώσεις

1. *Ἐριούνιος* καὶ *Ἐριούνης*, ἐπίθετον τοῦ Ἑρμοῦ, ἀποδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (πιθανῶς ἐκ τοῦ ὀνίνημι=ὠφελῶ, εὐεργετῶ)=ὁ ἔρι ὀνινύς, ὁ ἄγαν ὠφελῶν, ὁ μεγαλοφελής. Ἑρμῆς ἐριούνιος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόλιος.

2. *Κυλλήνη* (νῦν Ζώρια), ἐκτεταμένη, μὲ πυκνὰ ἐξ ἐλάτης καὶ ἀραιὰ ἐκ λαρικοειδοῦς πεύκης δάση, ὀροσειρὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορινθίας, πρὸς Ἀνατολὰς τῶν Ἀροανίων, μὲ πολλὰς διακλαδώσεις, ἐκτεινομένας καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ εἰς τὸ Βορειοανατολικὸν τμῆμα τῆς Ἀρκαδίας, ὅπου κυρίως ἐτοποθετεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄρος.

Ἡ ὑψίστη κορυφὴ του (2375), ὅπου ὁ Παυσανίας τοποθετεῖ ναὸν τοῦ Ἑρμοῦ ("μετὰ δὲ τοῦ Αἰπύτου τὸν τάφον ὄρος τε ὑψηλότατον ὀρῶν τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Κυλλήνη καὶ Ἑρμοῦ Κυλληνίου κατερριμένος ναός ἐστιν ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους" Παυσ. ΥΠΙ. 17, 1), ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῶν Πελοποννησιακῶν ὀρέων (Στραβ. VIII, 388). Ἀργότερον ὅμως ἐξηκριβώθη ὅτι ἡ κορυφὴ αὕτη τῆς Κυλλήνης εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ τὸ ὕψος τῶν Πελοποννησιακῶν ὀρέων, διότι ἡ ὑψίστη κορυφή, ἐν Πελοποννήσῳ, εἶναι ὁ Ἅγιος Ἠλίας (2409 μ.) ἐπὶ τοῦ Ταϋγέτου, ὅπου

ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ Ταλετόν, ἱερὸς τόπος τοῦ θεοῦ Ἡλίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐθυσίαζον ἵππους.

3. *Μαῖα*, ἡ πρεσβυτέρα καὶ ἡ ὡραιοτέρα τῶν Πλειάδων, θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος καὶ τῆς Πληιόνης, ἐξυμνηθεῖσα διὰ τὸ κάλος της ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν. Παρά τισιν ἐξ αὐτῶν καλεῖται "οὐρειὰς ἑλικοβλέφαρος νύμφη", διότι, συναντήσασα ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀρκαδίας "Κυλλήνη" τὸν Δία, ἐγέννησεν ἐκ τούτου τὸν Ἑρμῆν, ὅστις πολλάκις καὶ "Μαιάδης" καλεῖται.

Τὴν καταγωγὴν αὐτὴν τοῦ Ἑρμοῦ ἀναφέρει καὶ ὁ Ὅμηρος, ὅπου ἡ Μαία ἀποκαλεῖται Μαιὰς (Ἑρμῇ Μαιάδος υἱῇ). Ἡ Μαῖα ἠγαπήθη ἐξαιρετικῶς ὑπὸ τοῦ Διός, διότι ἀνέλαβε νὰ θρέψει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀρκάδα, τὸν ὁποῖον οὗτος τῇ ἐνεπιστεύθη μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του Καλλιστοῦς. Αἱ περὶ τῆς Μαίας παραδόσεις ἐντοπίζονται ἐπὶ τοῦ ἀρκαδικοῦ ὄρους Κυλλήνη, ἔνθα λογίζεται ὡς Ὀρειὰς νύμφη ἑλικοβλέφαρος (ἡ ταχέως κινοῦσα τὰ βλέφαρα, ἡ ρίπτουσα ταχὺ βλέμμα).

Παράστασιν τῆς Μαίας εὑρίσκομεν ἐπὶ τοῦ περιφήμου ἀγγείου τοῦ Φρανσουὰ τοῦ Μουσείου τῆς Φλωρεντίας, ὅπου αὕτη μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ εἰκονίζονται ἐπὶ ὀχήματος, μεταβαίνοντες εἰς τοὺ γάμους τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος.

Ἐν τῇ Ρώμῃ ἡ Μαῖα (Ναία) ἐθεωρεῖτο παλαιὰ θεότης, ἥτις, ταυτιζομένη πρὸς τὴν Βοξα Δεα, ἐλατρεύετο ὡς προστάτις θεὰ τῆς γονιμότητος καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν καρπῶν. Ἐθεωρεῖτο αὕτη κόρη τοῦ ἀγροτικοῦ θεοῦ Φαύνου, καὶ σύζυγος τοῦ Ἡφαίστου, ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ βωμοῦ τοῦ ὁποίου, εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὁ ἱερεὺς αὐτοῦ τῆς προσέφερε κατ' ἔτος χοῖρον, τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Μαΐου, ὁ ὁποῖος ἐκ ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ τῆς ἦταν ἀφιερωμένος.

Τὸ ὄνομα τῆς Μαίας ἐτυμολογοῦν κάποιοι ἐκ τῆς σανσκριτικῆς ρίζας ναθ, σημαινούσης *τρέφειν* καὶ ἐκδηλούσης τὴν μητρότητα.

Μαῖα εἰκονίζεται ἐπίσης εἰς τὴν ἰνδικὴν μυθολογίαν, ὡς θήλεια προσωποποίησις τῆς δημιουργοῦ ὕλης.

4. Ἡσιοδ. Ἔργ. κ. Ἡμ. 384.

5. Εἰκόνα 1. Ἡ προκειμένη εἰκὼν αναπαριστᾷ τὸ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν εὑρεθὲν μαρμάρινον ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ, ἔργον τῶν ὡρίμου τέχνης τοῦ Πραξιτέλους.

Ὁ Ἑρμῆς φέρει τὸν νεογέννητον Διόνυσον εἰς τὰς Νύμφας, αἱ ὁποῖαι ἔμελλον νὰ τὸν ἀναθρέψουν· καθ' ὁδὸν ὁ θεὸς ἐσταμάτησε διὰ ν' ἀναπαυθεῖ καὶ ἀκούμβησεν εἰς κορμὸν δένδρου, παίζων δε, ἐπεδείκνυε σταφυλὴν πιθανώτατα (ἡ δεξιὰ χεὶρ μὲ τὴν σταφυλὴν δὲν σώζεται εἰς τὸ πρωτότυπον), πρὸς τὴν ὁποίαν τείνει ὁ Διόνυσος τὰς χεῖρας. Ἡ αὔξησις τοῦ θείου βρέφους δὲν εἶναι βραδεῖα, ὅπως ἡ τῶν τέκνων τῶν θνητῶν.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς μόνος ὁ Παυσανίας ἀναφέρει τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, καὶ αὐτὸς μὲ ὀλίγας ξηρὰς λέξεις, διότι προφανῶς δὲν ἦτο ἀπὸ τὰ διασημότερα δημιουργήματα τοῦ καλλιτέχνου. Ἡμεῖς ὅμως δὲν ἔχομεν ἴσως κανέν ἄλλο ἔργον, τὸ ὁποῖον ν' ἀναπαριστάνει τόσον ἐναργῶς τὴν μορφικὴν ἀγλαΐαν τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, ὅπως θὰ τὴν ἔβλεπον εἰς τὰ ὁράματά των οἱ πλάσται καὶ ζωγράφοι τῆς ἀρχαιότητος.

Τὸ σῶμα τοῦ Ἑρμοῦ εἶναι εὔρωστον, ἀλλὰ συνάμα καὶ ἀνθηρὸν καὶ ἁβρὸν καὶ λεπταὶ μεταβάσεις συνάπτουν τὴν μίαν ἐπιφάνειαν μὲ τὴν ἄλλην· εἶναι ἁβρὸν, διότι τὴν εὐρωστίαν του χρεωστεῖ ὁ Ἑρμῆς ὄχι εἰς ἐπιμόνους ἀσκήσεις, ἀλλ' εἰς τὴν θείαν του φύσιν, τὸ περικαλλὲς δὲ πρόσωπον μὲ τὸ ἀρρενωπὸν μέτωπον ἀπαυγάζει ὅλην τὴν εὐμενῆ καὶ φαιδρὰν διάθεσιν αὐτοῦ.

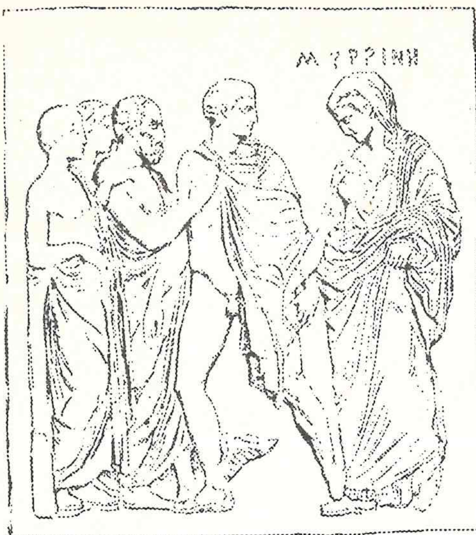
Ἀλλ' αἱ σκέψεις τοῦ νεανικοῦ θεοῦ δὲν δύνανται νὰ περιορισθοῦν, εἰς τὸ παιδίον - ὅπως ἡ Εἰρήνη μὲ τὴν μητρικήν της στοργὴν φαίνεται ἀποκλειστικῶς ἀφοσιωμένη εἰς τὸν Πλοῦτον- καὶ τὸ βλέμμα του πλανᾶται μακρὰν εἰς ἀορίστους ρεμβασμούς. Γραφικὴν δ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν λειότητα τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ σώματος ἀποτελοῦν ἡ κόμη καὶ ἡ χλαμὺς τοῦ θεοῦ· ἡ ἐργασία τῆς κόμης φαίνεται ἀμελὴς καὶ συνοπτική, ἀκριβῶς ὅμως διὰ τοῦτο ἀποδίδει καλύτερα τὴν ἐντύπωσιν οὔλων χαλαρῶν μαλλίων, ἀξιοθαύμαστος δὲ εἶναι ἡ φυσικότης τῆς χλαμύδος μὲ τὴν τραχεῖαν ἐπιφάνειάν της καὶ μὲ τὰ μικρὰ ζαρώματα μεταξὺ τῶν μεγάλων πτυχῶν.

Τὴν γραφικότητα τοῦ ἔργου ἐνίσχυον καὶ οἱ χρωματισμοί, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Πραξιτέλης ἀπέδιδε μεγάλην σημασίαν, λέγεται δ' ὅτι συνεργάτην εἶχεν εἰς αὐτοὺς ἕνα ὀνομαστὸν ζωγράφον, τὸν Νικίαν. Πιθανῶς τὸ σύμπλεγμα τοῦ Πραξιτέλους ἀφιερώθη ὡς σύμβολον τῆς μεταξὺ τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Ἠλείων συμμαχίας τοῦ 343 π.Χ., διότι ὁ Διόνυσος ἐτιμᾶτο κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Ἠλείαν, ὁ δ' Ἑρμῆς κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. (Ἱστορία τῆς Αρχαίας Τέχνης, ὑπὸ Χρ. Τσούντα).

6. *Πιερία* ἢ *Πιερίς*, ἀρχαία χώρα τῆς Μακεδονίας, κειμένη μεταξὺ τοῦ Ἀλιάκμονος καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἐκτεινομένη πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Πιέρου ὄρους (τὰ Πιέρια ὄρη πρὸς Β. καὶ ΒΑ τῶν Καρβουνίων καὶ τοῦ Ὀλύμπου) καὶ πρὸς Α. μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ θρακικοῦ φύλου τῶν Πιέρων, οἵτινες εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἦλθον καὶ ἐγκακτεστάθηκαν εἰς τὴν μακεδονικὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν. Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι οὗτοι ὑπῆρξαν οἱ εἰσηγηταὶ τῆς θεολατρείας (διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ θεοὶ κατώκησαν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὅστις ὑψοῦτο ἐν τῇ χώρᾳ των), ὡς καὶ τῆς θεραπείας τῶν Μουσῶν, αἵτινες ἐκλήθησαν καὶ Πιερίδες.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν πρὸς βορρᾶν Ἠμαθίαν, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπεκταθοῦν κατὰ τὴν παραλίαν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποβλέποντες εἰς τὸ εὔφορον τῆς Πιερίας, κατέλαβον αὐτὴν ἐπὶ ἱδρυτοῦ τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους Περδίκου τοῦ Α, τῶν κατοίκων ἐξαναγκασθέντων νὰ φύγουν καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν ὑπὸ τὸ Παγγαῖον ὄρος.

7. *Ἀργειφόντης* (Ἄργος, φένω=φονεύω), ὁ φονεὺς τοῦ Ἄργου. Ἐπίθετον τοῦ Ἑρμοῦ, ἐπειδὴ ἐφόνευσε τὸν πανόπτην Ἄργον, τὸν φύλακα τῆς Ἰοῦς-δαμάλεως (Ὀμ. Ὀδ. Α. 38, Σοφ. Ἀποσπ. 972). Καθ' Ἡσύχιον: "Ἀργειφόντης· ὁ Ἑρμῆς ἢ ὁ ἀργὸς φόνου ἢ ἐν Ἄργει πρῶτον πεφνώς, ἢ καταργῶν τοὺς φόνους". - Κατὰ Παυσανίαν παρ' Εὐσταθίῳ, 183, 12 τὸ ἀργειφόντης παράγεται ἐκ τοῦ ἀργῆς (Δωρ. ἀργᾶς), εἴδους ὄφεως

9. Ὁ Ἑρμῆς ψυχοπομπὸς σύρων τὴν Μυρρίνην εἰς τὸν Ἅδην.

καὶ συνεπῶς σημαίνει ὁ τοῦ ὄφεως φονεύς, τ. ἔ. ὁ Ἀπόλλων. Πρβλ. Σχόλ. εἰς Αἰσχύλ. Πρ. 569.

8. Εἰκόνα 2. Εἰς ἰωνικὴν ὑδρίαν παρίσταται ὁ μῦθος τῆς κλοπῆς τῶν βοῶν τοῦ Ἀπόλλωνος· ἐντὸς λίκνου προσποιεῖται ὅτι κοιμᾶται τὸ νεογνὸν Ἑρμῆς, ἐνῶ περὶ αὐτὸν θεαὶ ὁμιλοῦν, καταζητοῦσαι προφανῶς τὸν κλέπτην. Κάτωθεν δὲ σπηλαιώδους βράχου εἶναι οἱ βόες τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀποκρυβέντες ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ. Ἡ συνήθης εἰς τὰ ἰωνικὰ ἀγγεῖα εὐτράπελος διάθεσις δίδει χάριν εἰς τὴν μοναδικὴν ταύτην παράστασι.

9. *Ἱεροφάντης* (Ἰων. ἰοφάντης), ὁ διδάσκων τὴν τάξιν τῶν θυσιῶν καὶ τῆς λατρείας, ὡς τὸ ἱερομνήμων· ὁ τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια μυῶν ἱερεὺς (Συλλ. Ἐπιγρ, 123, 48-Λυσ. 103, 21- Πολιτεία Ἀλκ. 33) ἐν Ἀθήναις θρησκευτικός τις ἄρχων (Συλλ. Ἐπιγρ.188, 190-4, 197)· ἐν Ρώμῃ ὁ pontifex Maximus (Διον. Ἁλικ. 2, 73-3, 36)· ὁ δὲ μέγιστος τῶν Ποντιφήκων, οἷον ἐξηγητοῦ καὶ προφήτου, μᾶλλον δὲ ἱεροφάντου τάξιν ἐπέχει (Πλουτ. Νουμ. 9)· κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, ἱερεὺς (Ἑλλ. Ἐπιγράμμ. 1068, 13). Καθ' Ἡσυχ.: "ἱεροφάντης· μυσταγωγός, ἱερεύς ὁ τὰ μυστήρια δεικνύων".

10. "Κορώνεια δὲ παρείχετο εἰς μνήμην ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς Ἑρμοῦ Βωμὸν Ἐπιμηλίου". (Παυσ. IX. 34, 3).

11. *Μηλοσσός*, ὁ προφυλάττων καὶ προστατεύων τὰ πρόβατα.

12. *Ἀγροτήρ* = Ἀγρότης.

13. *Τυρευτήρ* = ὁ τυρεύων, ὁ κατασκευάζων τυρόν. - Ἑρμῆς τυρευτήρ, ὡς θεὸς τῶν αἰπόλων (= αἰγοβοσκῶν) καὶ δοτὴρ τοῦ αἰγείου τυροῦ.

14. *Ἑρμῆς κριοφόρος* ἐκ τῆς συλλογῆς Πέμβροκ. Μία τῶν ἀναπαραστάσεων τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ τοῦ Καλάμιδος διὰ τὴν πόλιν τῆς Τανάγρας Ἑρμοῦ, ὅστις ἔφερε κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων. (Παυσ. IX. 22, I). Ὁ τύπος οὗτος τοῦ Κριοφόρου Ἑρμοῦ ἀναπαρίστατο καὶ ἐπὶ τῶν Ταναγραίων νομισμάτων (Muller-Wieseler II, ἀριθ. 324α).

Ἡ σημασία τοῦ κριοῦ σχετίζεται μὲ τὸν ποιμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑρμοῦ. Ὅταν τὰ πρόβατα καὶ αἱ ἀμνάδες ἐξέρχωνται ἐκ τῆς μάνδρας, ὁ κριὸς βαδίζει ἐμπρὸς καὶ χρησιμεύει εἰς αὐτὰ ὡς ὁδηγός. Συγχρόνως ὁ κριὸς εἶναι τὸ γονιμοποιὸν ζῶον, τοῦ ὁποίου ἡ γεννητικὴ δύναμις συντηρεῖ καὶ πολλαπλασιάζει τὴς ζωὴν τοῦ ποιμνίου. Ἦτο λοιπὸν ὁ φυσικὸς σύντροφος τοῦ ποιμένος θεοῦ, ὅστις ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῶν ζώων, ὧν ἡ φύλαξις ἔχει ἀνατεθεῖ εἰς αὐτόν, καὶ εὐνοεῖ τὴν αὔξησίν των.

15. Ὁ *καλὸς ποιμήν*. Σχετικῶς μὲ τὴν μεταπήδησιν τοῦ τύπου τοῦ κριοφόρου Ἑρμοῦ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Καλοῦ Ποιμένος εἰς τὴν Χριστιανικὴν συμβολικὴν ἴδε τὴν μελέτην τοῦ A.Veyries, Les figures criophores dans l' art grec, l' art greco-romain et

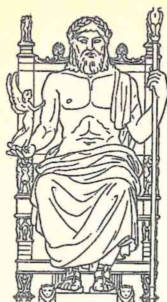
phores dans l' art grec, l' art greco-romain et Part chretien (Τεῦχ. 39 τῆς Biblioth. des ecoles Franchaises d' Athenes et de Rome). (Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπὸ P.Decharme).

16. *Ἐμπολαῖος* (ἐκ τοῦ ἐμπολά-ω=κερδαίνω ἐμπορευόμενος, ἐμπορεύομαι), ἀνήκων ἢ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐπίθετον τοῦ Ἑρμοῦ ὡς θεοῦ τοῦ ἐμπορίου (Ἀριστοφ. Ἀχ. 816- Πλοῦτ. 1155).

17. Τὸ ἀνωτέρω μνημεῖον παριστάνει τὸν Ἑρμῆν μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ νεανίου, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιὰ χεὶρ κρατεῖ κύπελλον διὰ τὰς σπονδάς, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς σύρει ἐκ τῶν κεράτων κριὸν διὰ νὰ τὸν θυσιάσει. Καὶ κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν ὕμνον ὁδηγεῖ πλησίον τῆς ἑστίας, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου ἥναψε, δύο δαμάλεις, τὰς ὁποίας ρίπτει κάτω καὶ τὰς θυσιάζει· χωρίζει τὰς σάρκας, τὰς ψήνει καὶ τὰς διαιρεῖ εἰς δώδεκα μερίδας, προωρισμένας διὰ τοὺς δώδεκα μεγάλους θεούς. Ὁ θεὸς τοῦ ἀνέμου ἐσχετίζετο κατ' ἀνάγκην πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν θυσιῶν. Μήπως ὁ ἄνεμος δὲν ζωογονεῖ τὴν φλόγα τῆς ἱερᾶς ἑστίας καὶ δὲν φέρνει εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν καπνὸν τῶν θυσιῶν, ἀποκαθιστῶν τοιουτοτρόπως μίαν θαυμασίαν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ τῶν λατρευτῶν των; (Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπὸ P.Decharme).

18. Τὸ οὐσιοδέστατον τοῦτο μεταξὺ τῶν συμβόλων τοῦ Ἑρμοῦ εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ κήρυκος καὶ σύμβολον εἰρήνης. Ἀρχικῶς ἦτο ράβδος ἄνευ κοσμημάτων, τῆς ὁποίας ἡ ὀζώδης κεφαλὴ ἐχρησίμευεν ὡς ἀφετηρία δύο κλάδων, οἱ ὁποῖοι διχαλούμενοι στρογγυλεύουν καὶ κατόπιν συνενοῦνται εἰς τὰ ἄκρα των. Βραδύτερον ἔλαβε καλλιτεχνικὸν σχῆμα. Εἶναι πτερωτὴ ράβδος, περὶ τὴν ὁποίαν περιτυλίσσονται δύο συμπεπλεγμένοι ὄφεις, τῶν ὁποίων τὰ σώματα ἐνίοτε συνενοῦνται διὰ κόμβου εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου, αἱ δὲ κεφαλαί των προσβλέπουν ἀλλήλας καὶ ἐγγίζουν μεταξύ των. (Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπὸ P.De-charme).

19. Εἰκόνα 9. Ὁ Ἑρμῆς, ἀναγνωριζόμενος ἀπὸ τὰ πτερωτὰ πέδιλά του, σύρει τὴν *Μυρρίνην* (ΜΥΡΡΙΝΗ). Ὁ θεὸς γυρίζει πρὸς τὴν νεαρὰν γυναίκα, τῆς ὁποίας τὸ βραδὺ καὶ μελαγχολικὸν βάδισμα ἀντιτίθεται πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ ἅρπαγος. Πρωτίστως, ἐν τῇ ὡραίᾳ αὐτῇ εἰκόνι, καὶ ἡ βραδύτης τοῦ βαδίσματος καὶ ἡ κλίσις τῆς κεφαλῆς της προδίδουν βαθεῖαν λύπην. Ἡνωμένοι διὰ τὸν ὕστατον ἀποχαιρετισμόν, οἱ γονεῖς της παρίστανται εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην: Εἶναι ὄπισθεν τοῦ διαγράμματος καὶ ἡ νεκρὰ προεξέχει μὲ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά της. Διὰ τελευταῖαν φορὰν ἡ μεγεθυνομένη εἰκὼν τῆς Μυρρίνης πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. (Histoire des Grecs,

Τιμοκατάλογος 2007 Τιμές μέ ΦΠΑ 4,5%

Ἐκδόσεις ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ὁ Ἑλληνικός Δρόμος * Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη - Ε. Γαβρᾶ
Στουρνάρη 57 Ἀθῆναι Τηλ.: 2105237543
http://www. ideotheatron.gr * e-mail: ideotheatron@ideotheatron.gr

Ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία

Ὁμήρου:	ΙΛΙΑΣ	62,70
Ὁμήρου:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	62,70
Ὀρφέως:	ΥΜΝΟΙ (κυκλοφορεῖ καί διπλό CD μέ ἀπαγγελία ὅλων τῶν Ὕμνων στά ἀρχαῖα ἑλληνικά)	26,12
Ὀρφέως:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ - ΛΙΘΙΚΑ	14,63
Ἐμπεδοκλέους:	ΑΠΑΝΤΑ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ	14,63
Πινδάρου:	ΕΠΙΝΙΚΟΙ ΑΠΑΝΤΑ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ - ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ - ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ - ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ	33,44
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ	19,85
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ (κυκλοφορεῖ καί ἠχογραφημένο ὅλο τό ἔργο σέ μετάφραση)	14,63
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ - ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (καί ἠχογραφημένο σέ μετάφραση)	8,36
Πορφυρίου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	11,49
Πορφυρίου:	ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ (διδακτορική διατριβή Ἀ. Γεωργιάδου)	11,49
Λουκιανοῦ:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ - ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΗΛΙΑΝΘΡΩΠΟΥΣ)	8,36
Κέβητος:	ΠΙΝΑΞ - ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ	9,40
Ἰαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	12,54
Ἰαμβλίχου:	ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ἤ περί Θεουργίας	38,66
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	9,40
Ἰουλιανοῦ:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ - ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	12,54
Ἰουλιανοῦ:	ΤΑ ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ (Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου ἤ τοῦ Θεουργοῦ)	20,90
Ἱεροκλέους:	ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	12,54
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ - ΓΝΩΜΑΙ ΧΡΥΣΑΙ	12,54
Πλήθωνος:	ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ	8,36
Φιλοσόφων-Μυσταγωγῶν:	ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ (Σχόλια - ἐπιμ. Π. Γράβιγγερ) (Ὁμήρου - Πρόκλου - Ἑρμοῦ Τρισμεγίστου - Πυθαγορείων - Μαγικαί Ἐπικλήσεις - Συνεσίου)	28,21

Γλῶσσα

Ἀρβανιτοπούλου:	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ	19,86
Ἠ. Νικολούδη:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	14,63
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	12,54
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	8,36

Ε. Γαβρᾶ (ὑπ. δρ. Φιλοσοφίας) νέα βιβλία γιά παιδιά δημοτικοῦ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Θρησκεία - Μυθολογία - Μυστήρια

Δ. Καλλέργη:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	17,76
Δ. Καλλέργη:	ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Κρητικά - Μαντεῖα - Ὀλυμπία - Δελφοί - Δωδώνη - Ἄργος)	11,49
Πάπυρος Αἰγυπτιακός:	Η ΜΥΗΣΗ ΣΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΡΙΣΙΩΝ)	8,36
Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Καβείρια - Διονύσια - Ὀρφικά - Ἐλευσίνια)	18,81
Σ. Μπογδάνου:	ΤΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Θεσμοφόρια - Διονύσια - Ἐλευσίνια)	....
Σ. Πιμπλῆ:	ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ	8,36
Γ. Βογιατζῆ:	ΚΟΥΡΗΤΕΣ - ΔΕΡΒΙΣΣΙΔΕΣ	8,36
Γ. Βογιατζῆ:	ΟΡΦΕΥΣ - ΠΑΓΓΑΙΟΝ - ΡΟΔΟΛΕΙΒΟΣ	8,36
Κ. Κακούρη:	ΤΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ (Διδ. διατριβή γιά τά Ἀναστενάρια καί τά Μυστήρια τοῦ Διονύσου)	20,90
Ἰ. Κακριδῆ:	ΑΡΑΙ (Οἱ Κατάρες καί οἱ Προσευχές στήν Ἑλληνική Μυθολογία)	15,67
C. Dupuis:	Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	11,49
Ἰ. Ἀναγνώστου:	ΤΑ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	....
Ἐ. Φλάμου:	ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΑ (Περιγραφή μυητικῆς δοκιμασίας)	17,76
Ἀσημακόπουλου:	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ (Ἀποσυμβολισμός τοῦ Θηβαϊκοῦ κύκλου)	7,32

Μυσταγωγία - Πυθαγορισμός

Νεοπυθαγόρειος Φιλόσοφος-Μυσταγωγός

Σ. Νάγου:	Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	14,63
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	7,32
Σ. Νάγου:	ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ	10,45
Σ. Νάγου:	ΘΕΟΣ Ἤ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ - Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	19,86
Σ. Νάγου:	Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ	19,86
Λ.Τάκα:	ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ (Βασισμένο στήν Διδασκαλία τοῦ Σ. Νάγου)	10,45
Ἰ. Βασιλῆ:	ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	15,68
Π. Δρακούλη:	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	12,54
Π. Δρακούλη:	ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	14,63
Ἀδριανόπουλου:	ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	10,45
Ἀδριανόπουλου:	Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ	18,81
Δ. Καλλέργη:	ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	8,36
Δ. Καλλέργη:	Ο ΥΜΗΤΤΟΣ - ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	8,36
Ν. Παράσχη:	Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ	8,36
Π. Γράβιγγερ:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ	56,43
Π. Γράβιγγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ	16,72
Γ. Σακελλαρίου:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	29,26
J. Mallinger:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ - ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΣΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ	14,63
Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	10,45
Ἰ. Μιχαήλ:	Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 7 (Ο ΙΕΡΟΣ - ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ)	14,63

Μελλοντολογικά

Π. Ντῆναχ:	Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ (Η Πλατωνική Πολιτεία τό 4000 μ.Χ.)	67,92
Ν. Ρόμπινς:	ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ - ΚΑΛΕΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗ ΓΗ	15.68

Φιλοσοφία - Ψυχολογία

Ἀδριανόπουλου:	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ - ΟΡΦΙΣΜΟΣ	19,85
Δ. Ἰωαννίδη:	Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	....
Σ. Ἰωαννίδη:	ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΔΕΣ	....
Π. Καραγιάννη:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ	36.57
Λαμπροπούλου:	ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ - ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ	8,36
Ἄ. Κελεσίδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ (Οἱ θέσεις τῶν Ἑλλήνων Φιλοσόφων γιά τήν Ψυχή)	12,54
Ἄ. Κελεσίδου:	ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ (Ἡ ζωή καί τό ἔργο τῶν Προσωκρατικῶν)	12,54
Ἀ. Τανάγρα:	Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	25,08
Μ. Μάκρα:	ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	12,54

Ἱστορικά

Στασινοπούλου:	Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	8,36	Κ. Ρούμ:	ΕΡΜΑ	10,45
Ε. Βαλλερᾶ	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ	20,90	Κ. Ρούμ:	ΟΛΒΙΟΝ	7,32
Ἰ. Πέππας:	3650 Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ	23.00	Κ. Ρούμ:	ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ ΕΠΤΑΛΟΓΙΑ	10,45
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,36			

Παιδικά

ΑΦΙΣΣΕΣ: ΘΕΑ ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ 4,00 * ΕΡΩΦΑΝΗΣ 4,00

Ν. Ἐλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ	12,54
Κωνσταντινίδη:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	7,32
Μ. Μάκρα:	ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	9,41

Ξενόγλωσσα

Dido Kallergi:	ANCIENT HELLENIC MYSTERIES	10,45
Rickerson A.Reese:	ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES	20,90

Ε. Γαβρᾶ (ὑπ. δρ. Φιλοσοφίας) **νέα βιβλία**
ΜΑΘΗΜΑΤΑ (γιά παιδιά δημοτικοῦ)
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Ἠχογραφημένα κείμενα Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας σέ μετάφραση καί ἀρχαία ἑλληνική μουσική.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**
ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὀρφέως:	ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ	35,70
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	20,23
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ	20,23
Ἐνωδῶν:	ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ	20,23

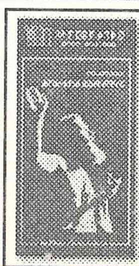

ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΟΛΑΤΑ ΠΑΛΑΙΑ
ΤΕΥΧΗ ΣΕ 2 ΤΟΜΟΥΣ
ΕΚΑΣΤΟΣ 41,80 Ε

ΕΝΩΔΩΝ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

http://www. ideotheatron.gr

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ * Τηλ.: 210 52.37.543

ΜΟΝΑΧΗ ΕΓΝΟΙΑ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΣΤΙΣ ΑΜΜΟΥΔΙΕΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ - ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

Τό Ἰδεοθέατρον, ὁ δημιουργός τοῦ πρώτου σχολείου γιά τήν διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης παίδων καί ἐνηλίκων, παρουσιάζει νέο πρότυπο κύκλο μαθημάτων μέ στόχο ΤΗΝ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ.

Ἕνα μοναδικό ἐπιμορφωτικό μάθημα - δρώμενο μέ στόχο τήν γνώση τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης καί Μυθολογίας καί διά τῆς μιμήσεως, τήν δημιουργία ἑλληνικῶν προτύπων. Διδάσκονται: Ἰλιάς - Ὀδύσσεια - Ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα Ἐτυμολογία - Ὀρθοφωνία - Ἀπαγγελία - Μυθολογία μέ τήν Εὐρυνόμη Γαβρᾶ (Ἐκπαιδευτικό - ὑπ. Δρ. Φιλοσοφίας) καί τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη (Διδάσκοντα Παιδαγωγικοῦ Τμήματος Παν/μίου Αἰγαίου)

ΝΕΑ ΕΙΔΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΗΠΙΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ - ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΕΝΗΛΙΚΩΝ
Ἰδεοθέατρον, Στουρνάρη 57, τηλ.: 210.52.37.543

ΙΔΕΟ-ΘΕΑΤΡΟΝ

κάθε Πέμπτη 8-9 μ.μ. στό **HIGH TV** UHF 64, 70
μέ τήν Εὐρυνόμη Γαβρᾶ καί τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη

ΑΠΟ ΤΟ 1991

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Κέντρον Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, Γλώσσας καί Τέχνης

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΟΡΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἀπαγγέλλει στά Ἀρχαῖα Ἑλληνικά ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης

"Ένα μοναδικό έργο πού αποβλέπει στην ορθή εκφώνηση καί εκμάθηση τών Ύμνων πρός όλους τούς Έλληνες Θεούς, βοηθώντας την δημιουργία πνευματικού κλίματος, γιά την επιτέλεση Θεραπείας, Ιερουργίας ή καί Θεοφάνειας.

Διπλό CD, Διάρκειας 144΄ -29.75€

Κωδικός 3762

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ

ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ ΤΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.
Αριθμός Άδειας 4097

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1520/2000 Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.

ISSN 1108-832800

